

T.C.
ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİNİN YAŞAM KALİTESİ VE İŞ
DOYUMLARININ BAZI DEĞİŞKENLER AÇISINDAN
İNCELENMESİ
(BOLU İLİ ÖRNEĞİ)

Tacettin TEZCAN

Haziran-2011

**T.C.
ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLİĞİ ANA BİLİM
DALI**

**OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİNİN YAŞAM KALİTESİ VE İŞ
DOYUMLARININ BAZI DEĞİŞKENLER AÇISINDAN
İNCELENMESİ
(BOLU İLİ ÖRNEĞİ)**

Yüksek Lisans Tezi

**Hazırlayan
Tacettin TEZCAN**

**Tez Danışmanı:
Doç. Dr. Yasemin AYDOĞAN**

BOLU-2011

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Tacettin TEZCAN'a ait “Okul Öncesi Öğretmenlerinin Yaşam Kalitesi Ve İş Doyumlarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi (Bolu İli Örneği)” adlı çalışma, jürimiz tarafından ilköğretim Anabilim Dalı, Okul Öncesi Öğretmenliği Bilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir. 13/06/2011

Üye (Tez Danışmanı) : Doç. Dr. Yasemin AYDOĞAN

Üye : Yrd. Doç. Dr. Şaduman KAPUSUZUOĞLU

Üye : Yrd. Doç. Dr. Sabiha BİLGİ

Sosyal Bilimler Enstitüsü Onayı

Prof. Dr. Gönül ÜLKER
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

ABSTRACT

THE RESEARCH ABOUT THE LIFE QUALITIES AND THE JOB SATISFACTION OF THE PRE-SCHOOL EDUCATION TEACHERS FROM THE STANDPOINT OF SOME FACTORS (THE BOLU SAMPLE)

Tacettin TEZCAN

Master Thesis

Primary School Education / Preschool Education

Advisor (Thesis Consultant): Associate Professor Yasemin AYDOĞAN

June 2011, (xvii+99 pages)

The aim of this research is to observe the life qualities and the job satisfaction of the pre-school education teachers from the standpoint of some factors.

This research models a descriptive scanning to output a situation which already exists. The team of this research consists of 121 pre-school education teachers who work at the seperated kindergartens from the primary schools and the teachers who work at the kindergartens which are not separated from the primary schools in the province of Bolu.

Minnesota Job saticfaction Criteria-Whoqol Bref and Personal Information form which was developed by the teacher of this research were used to get the data of the research.

All the data were gathered by the Criteria which were practiced on the pre-school education teachers and they were analyzed by SPSS-15 packet programme. The frequency and the percentage of the data which give the demografic aspects gathered by the Personal Information Form were checked. Paired samples T-Test and ANOVA were used to analyzed the job satisfaction and the life qualities of the pre-school education

teachers from the standpoint of their age-how long they work - The school type where they work - how many students and to what age they teach. All these aspects were checked and analyzed to show the differences between them.

Simple / Bivariate Correlation: Pearson Correlation Coefficient was used to observe how the physical-spiritual-environmental and social fields affect job satisfaction and the life qualities of the pre-school education teachers.

At the end of the research it was observed that all the factors mentioned above (their age - how long they work - The school type where they work - how many students and to what age they teach) have no effect on the job satisfaction of the pre-school education teachers. It was also observed that only the physical field has an effect on the teachers. Social - spiritual fields have a little positive effect while the environmental field has a medium effect on them.

Key words: Pre-school education teacher - Life quality - Job satisfaction

ÖZET

OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİNİN YAŞAM KALİTESİ VE İŞ DOYUMLARININ BAZI DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ (BOLU İLİ ÖRNEĞİ)

Tacettin TEZCAN

Yüksek Lisans Tezi

İlköğretim Bölümü Okul Öncesi Öğretmenliği Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Yasemin AYDOĞAN

Ağustos 2010, (xvii+99 sayfa)

Bu araştırmada okul öncesi öğretmenlerinin yaşam kalitesi ve iş doyumlarının bazı değişkenler açısından incelenmesi amaçlanmıştır.

Araştırma var olan bir durumu olduğu gibi ortaya koymak için betimsel tarama modelindedir. Araştırmanın çalışma grubu 2010-2011 eğitim öğretim yılında Bolu İli Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı Bolu merkez ilçesinde bulunan anaokullarında ve anasınıflarında görev yapan 121 öğretmenden oluşmaktadır.

Araştırma verilerinin elde edilmesinde “Minnesota İş Doyum Ölçeği”, “Whoqol Bref” ve araştırmacı tarafından geliştirilen “Kişisel Bilgi Formu” kullanılmıştır.

Okul öncesi öğretmenlerine uygulanan ölçeklerle toplanan veriler SPSS-15 paket programında analiz edilmiştir. Kişisel bilgi formu ile toplanan, öğretmenlerin demografik özelliklerini yansıtan verilerin frekans ve yüzde dağılımlarına bakılmıştır. Okul öncesi öğretmenlerinin iş doyumlarına ve yaşam kalitelerine kişisel bilgi formunda yer alan bağımsız değişkenlere (yaş, eğitim durumu, mesleki kıdem yılı, görev yaptıkları okul türü, kurumdaki istihdamları, eğitim verdikleri yaş grubu ve eğitim verdikleri sınıflardaki öğrenci sayısı) göre farklılıklara bakmak için t-testi (Paired Samples T-Test) ve tek faktörlü varyans (ANOVA) analizi kullanılmıştır.

Okul öncesi öğretmenlerinin iş doyumları ile yaşam kalitesinin alt boyutları olan bedensel alan, ruhsal alan, sosyal ilişkiler alanı ve çevre alanına ait yaşam kalitesi arasındaki ilişkiye basit korelasyon: Pearson korelasyon katsayısı (Simple/Bivariate correlation: pearson correlation coefficient) analizi ile bakılmıştır.

Araştırma sonucunda okul öncesi öğretmenlerinin iş doyumlarının bağımsız değişkenlere (yaşa, eğitim durumuna, mesleki kıdem yılına, görev yaptıkları okul türüne, kurumdaki istihdamlarına, eğitim verdikleri yaş grubuna ve sınıflarındaki öğrenci sayılarına) göre farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Okul öncesi öğretmenlerinin yaşam kalitelerinin alt boyutları olan bedensel, ruhsal, sosyal ilişkiler ve çevre alanlarında; yaşa, eğitim durumuna, mesleki kıdem yılına, görev yaptıkları okul türüne, eğitim verdikleri yaş grubuna ve sınıflarındaki öğrenci sayılarına göre farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Kurumdaki istihdamları açısından, bedensel alanda fark bulunmuştur. Okul öncesi öğretmenlerinin yaşam kalitesi ile iş doyumları arasında; yaşam kalitesinin alt boyutları olan bedensel, ruhsal, sosyal ilişkiler alanda düşük pozitif yönde ilişki bulunmuştur. Çevre alanında ise orta düzeyde pozitif ilişki bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi öğretmeni, yaşam kalitesi, iş doyum.

Canım Ailem'e
ve Eşim'e....

TEŞEKKÜR

Araştırmamda beni her zaman destekleyen, güler yüzü, sabrı ve pozitif düşünceleri ile benim motivasyonumu yüksek tutan, beni yüreklendiren değerli tez danışmanım Doç. Dr. Yasemin AYDOĞAN’a sonsuz teşekkür ederim.

Okul öncesi öğretmenliği alanında gelişimimi ilk katkısı olan ve destekleyen Öğr. Gör. Nilüfer SEVİNÇ YILMAZ’a, Öğr. Gör. M. Taki YILMAZ’a, öğrenim hayatımda ve bu meslekte bana büyük katkıları olan değerli hocam Prof. Dr. Gelengül HAKTANIR’a şükranlarımı sunarım.

Verilerin toplanmasında yardımlarını eksik etmeyen Metin KADİM’e, Levent DEMİREL’e ve verilerin analizindeki büyük katkılarından dolayı Arş. Gör. Sami PEKTAŞ’a teşekkür ederim. Araştırmaya gönüllü olarak katılan sayın okul öncesi öğretmeni meslektaşlarıma gösterdikleri ilgi ve alakaları için teşekkür ederim.

Tezimin her aşamasında yanımda olan, beni destekleyen, bana yardım eden, maddi manevi desteğini esirgemeyen eşim Sezen TEZCAN’a sonsuz teşekkürler.

Etik İlkelerle Uyulduğuna İlişkin Metin

Yüksek lisans/doktora tezi olarak sunduğum, Okul Öncesi Öğretmenlerinin Yaşam Kalitesi Ve İş Doyumlarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi (Bolu İli Örneği) başlıklı çalışmanın yazılmasında, bilimsel ve etik kurallara uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda afitta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin tamamının ya da bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitede bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

13/06/2011

İmza

Ad ve Soyad

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No
ABSTRACT	iv
ÖZET	vi
İTHAF	viii
TEŞEKKÜR	ix
ETİK İLKERE UYDUĞANA İLİŞKİN METİN	x
İÇİNDEKİLER DİZİNİ	xi
ŞEKİLLER DİZİNİ	xiii
TABLolar DİZİNİ	xiv
KISALTMALAR VE SEMBOLLER	xvii

BÖLÜM I

1. Giriş

1.1. Araştırmanın Amacı	3
1.2. Araştırmanın Alt Amaçları	3
1.3. Araştırmanın Önemi	4
1.4. Sınırlılıklar	5

BÖLÜM II

2. Kuramsal Temeller ve İlgili Literatür

2.1. İş Doyumu	6
2.2. İş Doyumu İle İlgili Kuramlar	7
2.2.1. İçerik Kuramları	7
2.2.2. Süreç Kuramları	11
2.3. İş Doyumunu Etkileyen Faktörler	13
2.3.1. Bireysel Faktörler	13
2.3.2. İş ve İş Ortamına Bağlı faktörler	15
2.4. Yaşam Kalitesi	17
2.5. Sağlıkla İlgili Yaşam Kalitesi	18
2.6. Yaşam Kalitesini Değerlendirmede Kullanılan Ölçekler	19

2.7. Yaşam Kalitesini Etkileyen Faktörler	21
2.8. İş Doyumu İle İlgili Araştırmalar	23
2.9. Yaşam Kalitesi İle İlgili Araştırmalar	31

BÖLÜM III

3. Yöntem	34
3. 1. Araştırma Modeli	34
3. 2. Çalışma Grubu	34
3. 3. Veri Toplama Aracı	37
3.3.1. Kişisel Bilgi Formu	37
3.3.2. Minnesota İş Doyum Ölçeği	37
3.3.3. Dünya Sağlık Örgütü Yaşam Kalitesi Ölçeği (Whoqol-Bref)	38
3.4. Verilerin Toplanması	38
3. 5. Verilerin Analizi	39

BÖLÜM IV

4. Bulgular	40
--------------------	-----------

BÖLÜM V

5. Sonuç ve Öneriler	70
-----------------------------	-----------

KAYNAKÇA	79
-----------------	-----------

EKLER	90
--------------	-----------

EK-1 Kişisel Bilgi Formu	91
--------------------------	----

EK-2 Minnesota İş Doyum Ölçeği	92
--------------------------------	----

EK-3 Whoqol Bref (TR)	93
-----------------------	----

EK-4 Bolu İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden Alınan İzin	99
--	----

ŞEKİLLER DİZİNİ

	Sayfa No
Tablo 2-1. Moslow'un Gereksinimler Hiyerarşisi	8
Tablo 2-2. Herzberg'in İki Etken Kuramı	10
Tablo 2-3. Yaşam Kalitesini Etkileyen Faktörler	22

TABLOLAR DİZİNİ

	Sayfa No
Tablo 3-1. Katılımcıların demografik özelliklerine göre dağılımı	35
Tablo 4-1. Okul öncesi öğretmenlerinin iş doyumları ve yaşam kalitelerine ait alt boyutlarına ilişkin ortalama ve standart sapma sonuçları	40
Tablo 4-2. Okul öncesi öğretmenlerinin yaş değişkenine göre iş doyumlarına ilişkin ortalama ve standart sapma değerleri	41
Tablo 4-3. Okul öncesi öğretmenlerin yaşlarına göre iş doyumlarına ilişkin anova sonuçları	41
Tablo 4-4. Okul öncesi öğretmenlerinin eğitim durumlarına göre iş doyumlarına ilişkin ortalama ve standart sapma sonuçları	41
Tablo 4-5. Okul öncesi öğretmenlerinin eğitim durumlarına göre iş doyumlarına ilişkin anova sonuçları	42
Tablo 4-6. Okul öncesi öğretmenlerinin mesleki kıdem yıllarına göre iş doyumlarına ilişkin ortalama ve standart sapma sonuçları	43
Tablo 4-7. Okul öncesi öğretmenlerinin mesleki kıdem yıllarına göre iş doyumlarına ilişkin anova sonuçları	43
Tablo 4-8. Okul öncesi öğretmenlerinin görev yaptıkları okul türüne göre iş doyumlarına ilişkin t-testi sonuçları	44
Tablo 4-9. Okul öncesi öğretmenlerinin kurumdaki istihdamlarına göre iş doyumlarına ilişkin ortalama ve standart sapma sonuçları	44
Tablo 4-10. Okul öncesi öğretmenlerinin kurumdaki istihdamlarına göre iş	45

doyumlarına ilişkin anova sonuçları

Tablo 4-11. Okul öncesi öğretmenlerinin eğitim verdikleri yaş grubuna göre iş doyumlarına ilişkin ortalama ve standart sapma sonuçları	45
Tablo 4-12. Okul öncesi öğretmenlerinin eğitim verdikleri yaş grubuna göre iş doyumlarına ilişkin anova sonuçları	46
Tablo 4-13. Okul öncesi öğretmenlerinin eğitim verdikleri sınıflardaki öğrenci sayısına göre iş doyumlarına ilişkin ortalama ve standart sapma sonuçları	46
Tablo 4-14. Okul öncesi öğretmenlerinin eğitim verdikleri sınıflardaki öğrenci sayısına göre iş doyumlarına ilişkin anova sonuçları	47
Tablo 4-15. Okul öncesi öğretmenlerinin yaşlarına göre yaşam kalitelerinin alt boyutlarına ilişkin ortalama ve standart sapma sonuçları	48
Tablo 4-16. Okul öncesi öğretmenlerinin yaşlarına göre yaşam kalitelerinin alt boyutlarına ilişkin anova sonuçları	50
Tablo 4-17. Okul öncesi öğretmenlerinin eğitim durumuna göre yaşam kalitelerinin alt boyutlarına ilişkin ortalama ve standart sapma sonuçları	51
Tablo 4-18. Okul öncesi öğretmenlerinin eğitim durumuna göre yaşam kalitelerinin alt boyutlarına ilişkin anova sonuçları	53
Tablo 4-19. Okul öncesi öğretmenlerinin mesleki kıdem yıllarına göre yaşam kalitelerinin alt boyutlarına ilişkin ortalama ve standart sonuçları	55

Tablo 4-20. Okul öncesi öğretmenlerinin mesleki kıdem yıllarına göre yaşam kalitelerinin alt boyutlarına ilişkin anova sonuçları	57
Tablo 4-21. Okul öncesi öğretmenlerinin görev yaptıkları okul türüne göre yaşam kalitelerinin alt boyutlarına ilişkin t-testi sonuçları	58
Tablo 4-22. Okul öncesi öğretmenlerinin kurumdaki istihdamları göre yaşam kalitelerinin alt boyutlarına ilişkin ortalama ve standart sapma sonuçları	59
Tablo 4-23. Okul öncesi öğretmenlerinin kurumdaki istihdamları göre yaşam kalitelerinin alt boyutlarına ilişkin anova sonuçları	61
Tablo 4-24. Okul öncesi öğretmenlerinin eğitim verdikleri yaş grubuna göre yaşam kalitelerinin alt boyutlarına ilişkin ortalama ve standart sapma sonuçları	62
Tablo 4-25. Okul öncesi öğretmenlerinin eğitim verdikleri yaş grubuna göre yaşam kalitelerinin alt boyutlarına ilişkin t-testi sonuçları	64
Tablo 4-26. Okul öncesi öğretmenlerinin eğitim verdikleri sınıflardaki öğrenci sayısına göre yaşam kalitelerinin alt boyutlarına ilişkin ortalama ve standart sapma sonuçları	65
Tablo 4-27. Okul öncesi öğretmenlerinin eğitim verdikleri sınıflardaki öğrenci sayısına göre yaşam kalitelerinin alt boyutlarına ilişkin t-testi sonuçları	67
Tablo 4-28. Okul öncesi öğretmenlerin iş doyumları ile yaşam kalitelerinin alt boyutları arasındaki ilişkiye ait korelasyon tablosu	68

KISALTMALAR VE SEMBOLLER

Bu çalışmada yer alan simgeler ve açıklamalar aşağıda verilmiştir.

Kısaltma	Açıklama
SIYK	Sağlıkla İlgili Yaşam Kalitesi
YK	Yaşam Kalitesi
MEM	Milli Eğitim Müdürlüğü
N	Örneklem Büyüklüğü
p	Anlamlılık Düzeyi
t	t-testi Değeri
S	Standart Sapma
r	Pearson Korelasyon Katsayısı
$\bar{X}$	Ortalama

BÖLÜM I

1. Giriş

Toplumların sosyal, kültürel, ekonomik ve politik yapısını oluşturan özellikler eğitim yoluyla kazandırılır. Eğitim, yaygın bir biçimde “insanın kişiliğini besleme süreci” ve insan sermayesine yapılan yatırım” olarak kabul edilmektedir. En genel anlamda “istendik davranış oluşturma ya da istendik davranış değiştirme süreci olarak” tanımlanan eğitim, toplumun süzgeçten geçirilmiş değerlerinin, ahlak standartlarının bilgi ve beceri birikimlerinin yani nesillere aktarılması ile ilgilidir. Bu anlamda eğitim, “bireyi, istendik nitelikte kültürlenme sürecidir” (Senemoğlu, 2003: 7).

Nitelikli, sağlıklı ve istenilen davranışlara sahip bireylerin yetiştirilmesi için, eğitime küçük yaşlarda başlanmasının gerekliliği bir gerçektir (Yılmaz, 2003: 13) Okul öncesi eğitim, 0-72 ay arasındaki çocukların gelişim düzeylerine ve bireysel özelliklerine uygun, zengin uyarıcı çevre olanakları sağlayan, onların bedensel, zihinsel, duygusal ve sosyal yönlerden gelişmelerini destekleyen; toplumun kültürel değerleri doğrultusunda en iyi biçimde yönlendiren ve ilköğretime hazırlayan temel eğitim bütünlüğü içinde yer alan bir eğitim sürecidir (Gürkan, 2002: 4).

Okul öncesi eğitim, çocuğun doğumundan ilköğretime başlayıncaya kadar olan tüm yaşantılarını içeren bir eğitim sürecidir. Bu dönem eğitimde en etkili kurum aile olmakla birlikte yakın çevre, okul öncesi eğitim kurumları, kitle iletişim araçları da ailenin eğitim çabalarına destek olabilir (Oktay, 2005: 11). Sosyal bir kurum içerisinde yer alan okul öncesi eğitim kurumları, çocuğun kişilik gelişiminde etkili olan çevresel etmenlerin başında yer alır. Okul öncesi öğretmenleri ise çocuğun ailesinden sonra çocuğu en çok etkileyen kişilerdir.

Öğretmenin en önemli işlevi, çocukların gelişim özelliklerini çok iyi bilmesi ve eğitim programlarını hazırlarken onların bireysel farklılıklarını dikkate almasıdır. Bu da öncelikle, çocuklara özgür bir eğitim ortamı hazırlamasıyla mümkün olabilir. Bu anlamda çocukların gelişimini ve bağımsız çalışmalarını destekleyen öğretmenin alanı ile ilgili yeterli bilgiye ve anlayışa sahip olması özellikle de çok iyi gözlemci olması büyük önem taşımaktadır. Öğretmen ancak bu şekilde çocukları daha iyi tanıyarak,

onların ruhsal sorunlarını ve davranış problemlerini erken tespit etme olanağı bulabilir (Kandır, 2001: 1).

Öğretmen nitelikleri ne kadar istenen düzeyde olursa olsun, sağlanan olanaklar performansını büyük ölçüde etkilemektedir. Öğretmen ve çocuğun, gün içerisinde birlikte geçirdikleri zaman diliminde yaşanan olaylar ve faaliyetler öğretmenin tutumu, çocuğun davranışlarını direkt olarak etkilemektedir (Bilgin, 1996: 3). Bu nedenle okulöncesi öğretmenlerinin iş verimlerinin artırılması; çalışma koşullarının düzenlenmesine ve sorularının ortaya konmasına bağlıdır (Aktaran: Turla, 2001: 2).

Toplumların gelişmesinde, ilerlemesinde yaptığı işten memnun, iş doyumu yüksek meslek elamanlarının varlığı oldukça önemlidir. Yaşamda çok çeşitli doyum alanları vardır. Bunların en önemlilerinden biri, yapılan işten sağlanan doyumdur. Çünkü insan ile yaşam arasındaki en kuvvetli bağ işidir (Yeşilyaprak, 2006: 6).

Şimşek (2008: 202)' göre iş doyumu, işten elde edilen maddi çıkarlar ve işçinin beraber çalışmaktan zevk aldığı iş arkadaşları ile bir eser meydana getirmenin sağladığı mutluluk şeklinde tanımlanmış ve iş doyumu, iş görenlerin bedensel, zihinsel sağlıkları yanında, bireysel fizyolojik ve ruhsal duygularının bir belirtisi olarak ele alınmıştır. Bu çerçevede iş doyumu yüksek olan çalışanın, örgüte katkısının yüksek olduğu, bir diğer ifade ile iş doyumunun çalışanın performansını yükselttiği görüşü kabul görmüştür. İş doyumunu etkileyen unsurlar incelendiğinde; işin niteliği, örgütün yönetim şekli, çalışma ortamı, çalışanın iş arkadaş çevresi gibi etkenler dikkati çekmektedir (Keser, 2005: 53). İş doyumu, çalışanların işlerine karşı geliştirdikleri tutumlardan doğmaktadır. Bu anlamda insanların yaşamlarının büyük bir kısmını geçirdikleri çalışma ortamlarının, bireyin iş doyumu ve yaşam kalitesi üzerinde baskın bir etkisi olduğu söylenebilir (Avşaroğlu, 2005: 117).

Öksüz ve Malkan'a göre fiziksel sağlığın ötesinde olan yaşam kalitesi sadece bir alanı kapsayan algılayış değildir. Birçok alanı kapsayarak sağlığa vurgu yapmaktadır. Yaşam kalitesi kavramı çok boyutlu, fakat bir bütünlük içindedir. Yaşam kalitesi içinde en önemli kavram sağlıktır. Bu çok boyutluluk; ekonomik durum, aile-arkadaş ilişkileri,

iş imkânları veya hayat tarzını oluşturmaktaki özerklik, eğitim fırsatları, yaşanılan yer ve çevre yaşam kalitesidir.

Yaşam kalitesi: WHOQOL 1995 tanımı ile; insanların hedef, beklenti, standart ve düşüncelerine bağlı olarak, kültür ve değer sistemleri kapsamında, hayattaki rollerini algılamalarıdır (Tzeng v.d., 2009: 628).

Yaşam kalitesi ve iş doyumu çalışılan yerler arasında önemli bir yer teşkil eden okullardaki iklimi de değiştirmektedir. Okul iklimini en çok etkileyen ve bu iklimden en çok etkilenen öğretmenlerdir. Hoy ve arkadaşlarına (1991) göre; okul iklimi okulun verimliliği ile ilişkilidir. “Okul iklimi ne kadar açıklık, profesyonellik, güven, bağlılık, adanmışlık, gurur, akademik mükemmellik ve işbirliğini desteklerse öğretmenler ve yönetici için o kadar sağlıklı bir çalışma ortamı geliştirilmiş olur. Bu yüzden, okul iklimi okulların daha verimli olması için önemli bir araç olarak kabul edilir (Aktaran: Marzollo ve Trivas, 1987).

1.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, okul öncesi öğretmenlerinin yaşam kalitesi ile iş doyum düzeylerini bazı değişkenlere göre incelemek ve yaşam kalitesi ile iş doyumu arasındaki ilişkiyi saptamaktır. Bu amaçla aşağıdaki sorulara cevap aranacaktır.

1.2. Araştırmanın Alt Amaçları

1) Okul öncesi öğretmenlerinin iş doyumları;

- Yaşa,
- Eğitim durumuna,
- Meslek kıdem yılına,
- Görev yaptıkları okulun türüne,
- Kurumdaki istihdamlarına,
- Eğitim verdikleri yaş grubuna,
- Sınıflarındaki öğrenci sayısına göre farklılık göstermekte midir?

2) Okul öncesi öğretmenlerinin yaşam kaliteleri;

- Yaşa,
- Eğitim durumuna,
- Mesleki kıdem yılına,
- Görev yaptıkları okulun türüne,
- Kurumdaki istihdamlarına,
- Eğitim verdikleri yaş grubuna,
- Sınıflarındaki öğrenci sayısına göre farklılık göstermekte midir?

3) Okul öncesi öğretmenlerinin iş doyumu ve yaşam kalitesi arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

1.3. Araştırmanın Önemi

Bu araştırmadan elde edilecek bulguların;

- Okul öncesi öğretmenlerinin iş doyumlarını ve yaşam kalitelerinin belirlenmesine,
- Okul öncesi öğretmenlerinin, iş doyumlarını ve yaşam kalitelerini olumsuz yönde etkileyen durumların belirlenmesine, bu durumların ortadan kaldırılmasına yönelik önlemler alınmasına ve eğitimin en önemli unsurlarından biri olan öğretmen niteliğinin ve eğitim kalitesinin artırılmasına ışık tutmasına,
- Okul öncesi öğretmenlerinin iş doyumlarının ve yaşam kalitelerinin eğitimin niteliği üzerindeki etkisinin, eğitimciler ve araştırmacılar tarafından daha iyi anlaşılmasına,
- Okul öncesi öğretmenlerine iş doyumunu ve yaşam kalitelerini artırıcı hizmet içi eğitim programları hazırlanmasına,
- Konu ile ilgili bundan sonra yapılacak çalışmalarda araştırmacılara yol gösterici olmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.4. Sınırlılıklar

Bu araştırma; 2010-2011 eğitim-öğretim yılında Bolu İli Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı merkez ilçe ilköğretim okullarında ve anaokullarında görev yapan okul öncesi öğretmenleri ile sınırlıdır.

BÖLÜM II

2. Kuramsal Temeller ve İlgili Literatür

Bu bölümde iş doyumu ve yaşam kalitesi ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

2.1. İş doyumu

İş, örgütsel ortamda, belirli bir zaman diliminde gerçekleşen, beraberinde kimi ilişkileri getiren ve ücret karşılığı girilen mal ve hizmet üretme çabasıdır (Aktaran: Aşık, 2010: 33). İnsanın bilinçli olarak girdiği üretici etkinlik olarak kabul edilen iş, sosyal ve ekonomik sistem içinde kişinin meslek adı altında yerine getirdiği ve toplum içinde almış olduğu rollerden biri olarak da tanımlanmaktadır (Orhan, 1997: 51).

Telman ve Ünsal (2004)' a göre iş, hayatın en önemli parçasıdır ve çalışanlar yaklaşık 25-30 yıl, günün önemli bir kısmını işyerinde geçirmektedir. Fakat günümüzde bu süre yaklaşık olarak 40 seneye çıkmaktadır.

Doyum ise duygusal bir tepki biçimidir. Bireyin aklındaki içerik ve süreçlere yönelerek ortaya çıkabilir. Bireysel bir süreçtir, bu sebeple anlaşılabilmesi için içe dönük bakış süreçlerinin kullanılması gerekmektedir. Bireyin sözlerinden içinden ne kadar doyum sağladığını göstermesi de gözlenebilir. Bu gözleme dayanılarak doyum, bir davranış olarak nitelendirilebilir (Sevimli ve İşcan, 2005: 56).

Genel olarak çalışanların işlerine ilişkin duygularının bir reaksiyonu olarak tanımlanan iş doyumu kavramı, ilk kez 1920'lerde ortaya atılmış, ancak önemi 1930-40'lı yıllarda anlaşılmıştır (Sevimli ve İşcan, 2005: 59).

Cetinkanat'a (2000: 1) göre iş doyumu, çalışanların işlerine karşı geliştirdikleri bazı davranışlara ilişkin bir kavram ve çalışanların önemli olarak gördükleri şeylerin, ne kadarını işlerinden elde ettiklerine dair düşüncelerinin sonucunda ortaya çıkan durumdur.

Bluum ve Naylor (1968) ise iş doyumunu; "bireyin sahip olduğu çeşitli tutumların bir sonucu" olarak ifade ederler. Bu tutumlar, ücret, çalışma koşulları, denetim, gelişme olanakları, iş değerlendirmesi ve işteki sosyal ilişkiler gibi değişkenler ile ilişkili genel bir tutumdur (Aktaran: Balcı, 1992: 1).

İş doyumunu, en genel anlamda, bireyin belirli bir işe karşı olan olumlu duygusal tepkileri şeklinde ifade edilebilir (Baş ve Ardıç, 2002: 75).

2.2. İş Doyumu İle İlgili Kuramlar

İş doyumunu açıklamaya yönelik olarak geliştirilen kuramların birçoğu iş doyumunu ile güdülenme arasındaki ilişkiyi temel almaktadır (Eğimli, 2009: 37). Güdüleme, bir bireyi bir takım etkilere maruz bırakarak, onun bu etkiler olmadan önce göstereceği davranıştan başka bir biçimde hareket etmesini sağlamayı ifade etmektedir (Aktaran, Eroğlu, 2000: 245). İş doyumunu ile çalışanların güdülenmesi arasında ikili bir ilişki vardır. Genellikle bireylerin gerçekleştirilmesini istedikleri arzuları ile iş çevresinden edindikleri izlenimleri birbirine uyduğunda doyum ortaya çıkar. İşlerinde beklediklerini elde eden çalışanlar, elde ettikleri ölçüde doyum sağlarlar (Şimşek, Akgemci ve Çelik, 2001: 138).

Örgüt içindeki bireylerin davranışları ve iş doyumlarının incelenmesinde daha çok güdülenme kuramlarından yararlanılmıştır (Paknadel, 1988: 56). Güdülenme kuramları içerik kuramları ve süreç kuramları olarak ikiye ayrılmaktadır.

2.2.1. İçerik Kuramları

Gereksinim Hiyerarşisi Kuramı

Motivasyon konusunda yaptığı araştırmalarla ün kazanan Brandize Üniversitesi profesörlerinden Abraham H. Maslow, insan davranışlarını yönlendiren en önemli etkinin gereksinimler olduğunu savunarak motivasyon olgusunu açıklamaya çalışmıştır

(Sabuncuoğlu, Tüz, 1998: 112). Maslow insan gereksinimlerinin dinamik yapıda olduğunu savunarak bunların doğasını incelemeye çalışmıştır.

Maslow insanların neden bir takım kişisel fedakarlıklarda bulunarak örgütlerde çalışmayı kabullendiklerini ve başka insanlardan gelen düşünce ve emirler doğrultusunda hareket ederek onlara itaat ettiklerini araştırmıştır (Bölükbaş, Çakmur, 2009: 350). İnsan davranışlarının temelinde gereksinimlerinin bulunduğu ve bu gereksinimlerin şiddeti ve önceliğinin olduğu varsayımlarına dayanan bu kuramda; temel gereksinimler; fizyolojik, güvenlik, sevgi ve ait olma, saygınlık ve kendini gerçekleştirme olarak ele alınmıştır. Maslow'a göre; en güçlü gereksinimler, hiyerarşinin en alt basamaklarında bulunan gereksinimlerdir. Birey bu gereksinimleri karşılanınca, daha üst düzeydeki gereksinimlerini karşılamaya yönelecektir. Bunlarda karşılanınca, yerini daha üst bir gereksinim alacaktır (Pakdanel, 1988: 10). Steers ve Porter (1991)' e göre bu gereksinimler aşağıdaki tabloda açıklanmış ve örgütlere uygulanması verilmiştir.

Gereksinim Düzeyleri	Genel Doyum Etkenleri	Örgütsel Etkenler
1. Fizyolojik	Yiyecek, içecek, seks, uyku vb.	a. Ödemeler b. Hoş bir çalışma ortamı c. Kafeterya
2. Güvenlik	Rahatlık, güvenlik, devamlılık, desteklenme	a. Güvenli çalışma koşulları b. Örgütsel olanaklar c. İş güvenliği
3. Sosyal	Sevgi, iyi ilişkiler, ait olma	a. Birlikte iyi çalışan iş grupları b. Arkadaşça denetim c. Profesyonel ilişkiler
4. Saygınlık	Kendine güven, kendine saygı, prestij, statü	a. Sosyal tanım b. Unvan c. Yüksek statülü iş d. İşten alınan geri bildirim
5. Kendini Gerçekleştirme	Gelişme İlerleme Yaratıcılık	a. Anlamlı bir iş b. Yaratıcılık için olanaklar c. İşte amaçlara ulaşma d. Örgütte ilerleme

Şekil 2.1. Maslow Gereksinimler Hiyerarşisi (Aktaran: Çetinkanat, 2000: 15)

ERG Kuramı

Clayton Alderfer tarafından geliştirilen bir kuramdır. Orjinali ERG (Existence-Relatedness-Growth) kuramı olarak bilinen bu kuramın Türkçesi VAB olarak; var olma, ait olma ve büyüme gereksinimleri olarak çevrilebilir (Aydın, 2000: 98). Yüksel (2000)'e göre bu karam Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisini varolma, ilişki ve gelişme (VİG) olarak üç basamağa indirmektedir (Yüksel, 2000: 140).

Aydın, Vab (ERG) kuramında, birden fazla gereksinimin aynı anda etkili olduğunu ve davranışı etkilediğini ileri sürmektedir (Aydın, 2000: 98). Maslow sınırlaması gibi bir ihtiyaç sıralaması esastır. İlke yine aynıdır. Önce alt düzeydeki ihtiyaçlar tatmin edilmeli, daha sonra üst düzey ihtiyaçlar tatmin edilmelidir (Koçel, 2001: 516).

Alderfer tarafından geliştirilen bu kurama göre gereksinimler sırayla aşağıdaki üç kümede toplanmaktadır (Onaran, 1981: 121).

1. Varlık (Existence): Açlık, susuzluk, fiziki güvenlik vb. gibi fizyolojik-özdeksel gereksinimler bu grupta yer alır. Bu gereksinimlerin gidirilmesi de örgütün kaynaklarının bol olmasına bağlıdır.

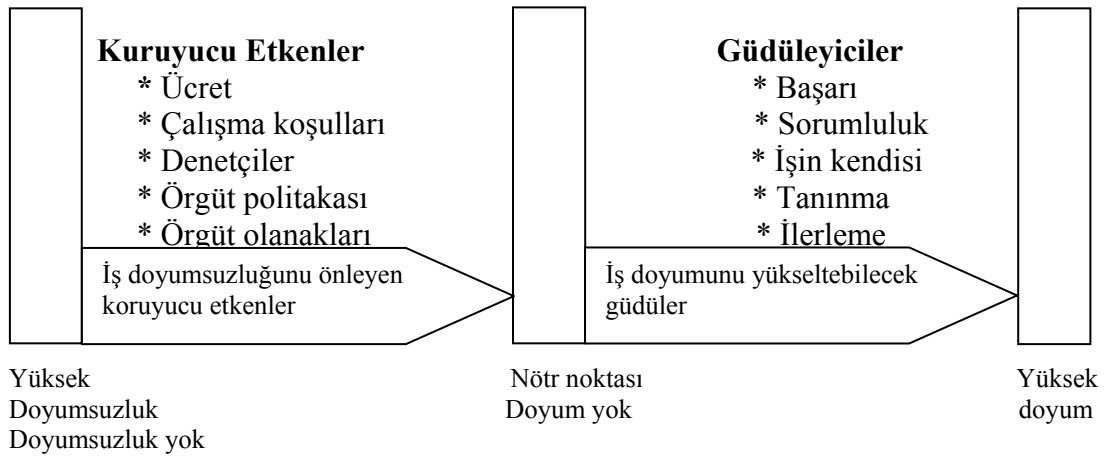
2. İlişki (Relatedness): Bu gereksinimlerde karşılıklılık vardır. İnsanın kendisi için önemli olan öteki insanlarla ilişkide bulunma istekleri burada toplanır. Doyuma ulaşmak başka insanlarla birlikte olmaktadır. Başka insanlar, da, düşüncelerle duyguların paylaşıldığı kimselerdir.

3. Gelişme (Growth): Bir insanın kendisi ya da çevresi üstünde yaratıcı, üretici etkiler yapma, yeteneklerini kullanma, yeni yetenekler geliştirmek istekleri burada yer almaktadır.

İki Etken Kuramı

İş doyumu ile ilgili olarak geliştirilen önemli kuramlardan biri de Frederick Herzberg' e aittir. Frederic Herzberg tarafından geliştirilen bu kuram, ikili faktör teorisi ya da Herzberg teorisi olarak da adlandırılır. Herzberg, Maslow gibi motivasyonun temelinde ihtiyaçların olduğunu savunmuştur (Baysal, Tekarslan 1987: 96). Bu kuram 1969 yılında ortaya konulmuş ve iş doyumunu iki ayrı boyutta incelemiştir.

Eroğlu (2000)'na göre, Herzberg, arkadaşlarıyla birlikte 200 kadar muhasebeci ve mühendisin iş doyumu üzerine araştırma yaparak bu kuramı oluşturmuştur. Araştırmada çalışanların; işlerine ilişkin, kısmen veya tamamen bulunmaları halinde onları mutsuz kılan faktörler ve ayrıca kendilerini hızlı çalışmaya yöneltecek faktörlerin neler olduğunu belirtmelerini istemiştir. Bu soruların cevapları doğrultusunda kuramını iki grupta toplamıştır. Bunlar iş etkenleri; koruyucu (hijyenik-dışsal) etkenler ve güdüleyici (içsel) etkenlerdir.

Şekil 2.2. Herzberg'in İki Etken Kuramı (Aktaran: Çetinkanat, 2000: 19)

Hijyen Faktörler; işletme politikası ve yönetimi, gözetim, gözetmenlerle ilişkiler, iş koşulları, ücret, akranlarla ilişkiler, kişisel yaşam, astlarla ilişkiler, statü ve güvenlik olarak belirlenmiştir. Motivasyonel Faktörler ise; motive edici derecesine göre, başarı, tanınma, işin kendisi, sorumluluk, ilerleme, gelişme olarak belirlenmiştir (Küçük, 2007: 76).

Herzber'in iki faktör kuramına göre bireyin işinden doyum alıp almaması iki boyut olarak düşünülmelidir. Birinci boyut; işin özüdür. İşin yetenek ve ilgiye uygun olması, işi başarabilme, güdüleyici olması gibi faktörleri içermektedir. Öte yandan diğer boyutta iş ortamının kötü olması, iş arkadaşları ile geçinememe ve ücretin yetersizliği gibi doyumsuzluğa sebep olabilecek faktörler yer almaktadır (Kuzgun, Sevim ve Hamamcı, 1999: 15).

2.2.2. Süreç Kuramları

Beklenti Kuramı

Beklenti kuramı, iç yaşamında güdülenmede öncü psikologlarda Kurt Lewin ve Edward Tolman'ın bilişsel yaklaşımlarından köklerini almış ve klasik ekonomi kuramlarından gelişmiştir. Örgütsel davranış etkin bir biçimde Victor Vroom (1964) tarafından formüle edilmiştir (Aktaran, Çetinkanat, 2000: 25).

Bu kuram, iş için gerekli yeteneğin bulunmasının yeterli olmadığını, iş ortamının ve sunulan imkânların da önemli olduğunu ve iş sonunda elde edilecek ödülün çekiciliğinin çalışan açısından önemli olduğunu vurgulayan kuramdır (Akın, 2006: 51). Vroom'a göre bireyin bir sonuç için istekli olması ve göstereceği çaba ile, sonuca ulaşacağı beklentisi, onu, o sonuca elde etmeye yöneltecektir (Bölükbaş, Çakmur, 2009: 351). Başarı ya da iş-görev büyük ölçüde ödüllendirilmiş bir davranışın fonksiyonudur, ancak birey kendisine verilecek bu ödülü arzulamalıdır ve göstereceği çabanın da kendinden beklenen başarıya ulaştıracağına inanmalıdır (Eren, 2006: 535). Aksi takdirde başarı negatif yönde olacaktır. Çelik (2003)'e göre çalışan, öncelikle çabası ile ulaşacağı performansı değerlendirir. Burada varacağı olumlu sonuç güdülenmesini sağlar. Performansı sonucunda alacağı ödül güdülenmesine katkıda bulunur. Alınacak olan ödülün çekiciliği boyutu da beklenti kuramının son güdü kaynağı olarak gösterilmektedir.

Denklik Kuramı

Homas, daha sonra Adams tarafından geliştirilen bu kuram insan davranışlarını bir alışveriş süreci olarak nitelemektedir (İncir, 1990: 13). Bu kuramın ana fikri, personelin iş ilişkilerinde eşit bir şekilde muamele görme arzusunda oldukları ve bu arzunun motivasyonu etkilediği hususudur (Tikici ve Deniz, 1991: 38).

Adams'ın formülüne göre insanlar, iş için harcadıkları çabalarla elde ettikleri çıktıları, diğer insanların girdi ve çıktılarıyla karşılaştırır. Beceri, bilgi, deneyim, iş için harcanan zaman, eğitim ve hizmet içi eğitim, iş için önemli girdilerdir. Çıktılar ise ücret, statü ve için düzeyini kapsar. Bu karşılaştırma aşağıdaki gibidir (Çetinkanat, 2000: 27)

Kendi girdileri		Diğerlerinin Girdileri
_____	Karşısında	_____
Kendi çıktıları		Diğerlerinin çıktıları

Amaç Kuramı

1968 yılında Locke tarafından geliştirilen Amaç Kuramı, davranışın temel nedeninin bireylerin bilinçli amaç ve niyetlerinde olduğunu öne sürer. Bir kişi bir işe ya da herhangi bir şeye başladığında amacına ulaşıncaya kadar çalışır (Can, 1999: 184).

Bu kurama göre iş görenler kendilerinin belirlediği ya da başkalarının ortaya koyduğu ve kendilerinin benimsediği amaçlara ulaşmak için çalışırlar. Bu amaçların açıklığı, ulaşılabilirliği ve bireye getirileri de işe güdülenmeyi etkilemektedir (Akın, 2006: 51).

2.3 İş Doyumunu Etkileyen Faktörler

Bireysel ve iş-iş ortamına bağlı etkenler olarak iki grupta toplanmaktadır.

2.3.1. Bireysel Faktörler

Her bireyde farklı olan bu faktörlerin iş doyumunu etkileyip etkilemediği düşünülen etkenlerdir. Bunlardan; yaş, kıdem (hizmet süresi), öğrenim durumu, bu araştırmada incelenecektir.

Yaş

Yaş, iş doyumuna etkisi olan faktörlerin arasında en önemli değişkenlerden biridir (Rao ve Sridhar, 2003: 26). Kişinin içinde bulunduğu yaş ve yaşam dönemi, kişinin tutumları, davranışları ve kararları üzerinde belirleyici bir rol oynamaktadır. Bu nedenle kişinin işe ilişkin düşünce ve tutumunda da yaşa bağlı olarak birtakım farklılıkların görülmesi mümkündür (Aşık, 2010: 38). Yaş ve iş doyumları arasındaki ilişkinin doğası tam olarak açıklığa kavuşturulamamıştır. Bazı çalışmalar lineer bazı çalışmalar da eğrisel bağlantı olduğunu belirtmişlerdir (Spector, 1997: 17). Genelde, iş doyumunun erken yaşta yüksek, orta yaşlarda düşük ve ileri yaşlarda yüksek olduğu kabul edilmektedir (Yılmaz, Korkut ve Köse, 2010: 52). Herzberg'in yapmış olduğu bir araştırmada işe başlayan 19-20 ve 21-22 yaşları arasında olan gençler işe büyük bir coşkuyla başlamalarına rağmen 30'lu yaşlarda işlerinde en düşük performansı göstermekte ve isteksiz davranmaktadırlar. Bu durumun 30 yaşından 50 yaşına kadar farklılık göstermektedir (Aktaran, Özdayı, 1990: 85).

Erdoğan (1999)' a göre iş görenlerin yaşı ile tatmin etkileri ilişkilidir. Kişiler yaşları ilerledikçe işlerinden daha fazla tatmin bulmaya başlarlar. Bunun çeşitli nedenleri vardır. Öncelikle yaşlanan kişilerin işlerinden hatta hayattan beklentileri azalmaktadır. Ayrıca bir işletmede kıdem kazanan kişi sosyal ortama ve işine alışır. Genç işgörenler işlerinden daha az tatmin bulma eğilimindedirler. Çünkü gençlerin

beklentileri daha yüksektir, yavaş alışkanlık kazanırlar, bu nedenle işlerine daha az uyum sağlarlar (Erdoğan, 1996: 256).

Cinsiyet

Kadın ve erkek cinsinin, birçok özelliklerinin farklılaştığı düşünülecek olursa, bu farklı özellikler ve bakış açılarının iş doyumunda da etkili olacağı; iki ayrı cinsin, aynı şartlara sahip işlerde, farklı doyum seviyelerine ulaşacağı düşünülebilir (Gergin, 2006: 42). Yapılan araştırmalar cinsiyet değişkeninin iş tatmininde bir etken olmasına rağmen hangi cinsin daha çok doyum sağladığı konusunda tutarsız sonuçlar göstermektedir (Balcı, 1987: 10). Yapılan araştırmalar bireyin kadın ya da erkek olmasının işe karşı tutumlarını etkilediğini tespit etmiştir. Ancak bu konudaki bulgular araştırmadan araştırmaya farklılık göstermektedir (Baysal, 2004: 193).

Cinsiyetin iş doyumundaki rolü ile ilgili yapılan çalışmalar sadece Avrupa değil kuzey Amerika Kenya Çin Kuveyt'te de yapılmıştır. Kadınların kendileriyle eşit şartlarda çalışan erkek meslektaşlarına göre (doktorlar, bilim adamları, avukat gibi) daha çok doyuma ulaştıkları belirlenmiştir (Bender, Donohue, Heywood, 2005: 482). Bazı çalışmalarda ise Zeki (2010), Şendil (2006)'ya göre anlamlı sonuç çıkmamıştır.

Kıdem (hizmet süresi)

Mesleki kıdemi yüksek olan kişiler işlerinde daha fazla doyuma ulaşmaktadırlar. Bu kişiler daha iyi ücret almakla birlikte aynı zaman da daha iyi çalışma koşullarına ve saygınlığa sahiptirler. Bu nedenle bu kişiler de iş doyumunu yüksektir (Ranganayakulu, 2005: 120).

Bir başka ifade ile aynı alanda ve/ veya aynı kurumdaki çalışma süresi fazla olan çalışanların iş tatminin de yüksek olduğu ifade edilmektedir. Dolayısıyla iş tecrübesi iş doyumunu üzerinde etkili bir faktördür (Özgen, v.d., 2002: 330). İş deneyim arttıkça iş doyumunun artması bireylerdeki beklentilerin daha gerçekçi olması ya da beklentilerin düşmesi olarak değerlendirilebileceği gibi, değişim arzularının tükenmesi ve var olanı kabulleniş olarak da değerlendirilebilir.

Çetinkanat (2000: 110) tarafından yapılan çalışma sonucunda; iş doyumunun mesleki deneyim ile doğrusal ilişkisi desteklenmiş; bu durum; deneyim arttıkça doyumun yükselmesinin fizyolojik, saygınlık, otonomi ve kendini gerçekleştirme gereksinimlerinin daha çok doyurulmasından kaynaklanabileceği savıyla açıklanmıştır.

Öğrenim durumu

Eğitim düzeyinin iş yaşamındaki etkisi yoğun şekilde araştırılmıştır. Sonuçlar göstermiştir ki yüksek düzeyde eğitime sahip olan kişiler çabuk ilerler ve genellikle iyi bir işe sahip olurlar. Bu bilgiler ışığında eğitim düzeyi ve iş doyumunu arasındaki ilişkinin pozitif yönde olduğu söylenebilir (Clark, 1996: 199). Fakat bazı araştırmalarda bunun tam terside çıkmaktadır. Eğitim düzeyleri yüksek olan iş görenlerin, iş doyumunun daha az eğitim görmüş iş görenlere oranla daha yüksek olduğu (Demir, 2001: 30) bulunmuştur. Çetinkanat (2000) tarafından yapılan araştırma sonucunda; lisans ve yüksek lisans öğrenim derecesi olanların, doktora öğrenim derecesi olanlardan daha yüksek iş doyumunu algıladıkları tespit edilmiştir (Çetinkanat, 2000: 110).

2.3.2. İş ve İş Ortamına Bağlı Faktörler

Her bireye aynı olan bu faktörler iş ve iş ortamının bireye sunduğu etkenlerdir.

İstihdam

Herzberg'e göre

İlerleme: Mesleğinde ilerleme şansı

Sosyal Statü: Toplumda saygın bir kişi olması.

Şirket politikası ve pratiği: Şirket politikasının pratikte uygulanışı.

Güvence: Mesleğin güvenli bir gelecek sağlaması.

Çalışma arkadaşları: Çalışma arkadaşlarının birbirleriyle anlaşmaları.

Tanınma: Yapılan iş sonucu saygı ve statü kazanma.

Çalışma şartları: Çalışma şartlarının uygunluğu

Ödemeler: İş karşılığında yapılan ödemeler

Yönetici- insan ilişkileri: Çalışanların yöneticiler ile ilişkileri

Yönetici ve teknik: Yöneticinin karar vermede ve işleri idare etmedeki yeteneği (Sönmezler, Eryaman 2008: 194).

Herzberg'in kuramının ilkeleri olan; ilerleme, ödemeler, yönetici-insan ilişkileri ve tanınma diğer bir açıdan kurumda bulunan bireyin istihdamı ile ilgilidir. İstihdamda öğretmenler kadrolu (4A), sözleşmeli(4B), ücretli(4C) olarak değişmektedir. Kadrolu öğretmenlerin ilerleme ve maaşlarında artış imkanları bulunmaktadır. Sözleşmeli öğretmenler sabit bir derecede kalırken ve sabit olarak bu derecede ki maaşı alırlar, ücretli öğretmenler yani 4C kadrosunda çalışanlar ders ücreti karşılığında çalışmaktadır. Sözleşmeli ve ücretli öğretmenlerin idareci ve müfettiş olabilmek için şartlar arasında yer alan sınavlara girme imkanı yoktur. Çünkü bu imkan istihdamından dolayı tanınmamaktadır. Ücretli öğretmenler üzerinde idarecinin yaptırım gücü daha fazladır nedeni ise çalışacak kişiyi dolaylı olarak seçme hakkı bulunmaktadır. Tanınma ise şuan ki eğitim ortamında kadrolu, sözleşmeli ya da ücretli çalışanları veliler hatta öğrenciler dahi bilmekte ve bunun öğretmeni olumsuz etkilediği düşünülmektedir. Bu nedenlerden dolayı istihdam türlerinde iş doyumunun değişiklik göstereceği düşünülmektedir.

Öğrenci sayısı

Wolpin ve arkadaşları (1991)'na göre öğretmenin işiyle ilgili;

- Artan iş yükü
- Mesleki yeterlilik kuşkuları,
- Sınıf mevcutlarının fazla olması
- Öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılayabilme gibi stres, doyumsuzluğu arttırmakta olduğunu vurgulamaktadır (Aktaran: Akçamete, 2001: 8).

Sınıftaki öğrenci sayısının fazla olması öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılamada strese neden olacağı, sınıftaki öğretmenin iş yükünün artacağı öğrencilerden aldığı geri bildirimnin azalacağı ve bunlara bağlı olarak velilerden ve amirinden öğretmene olumsuz tepki geleceği düşünülmekte ve bu da öğretmende daha fazla strese neden olarak iş doyumunda olumsuz etki doğuracağı düşünülmektedir.

Okul türü ve eğitim verdiği yaş grubu

Çalışanların iş doyumunun, az sayıda çalışanın yer aldığı küçük örgütlerde daha yüksek düzeyde olduğu görülürken, büyük örgütlerde çalışanların beklentilerinin karşılanmaması nedeni ile daha düşük olduğu ifade edilmektedir. Aynı zamanda büyük örgütlerde iş doyumunun düşük olmasının nedeni çalışanlar arasında yakınlık ve arkadaşlık duygularının gelişmemesi olabilir (Solmuş, 2004: 189).

Çalışanların bulunduğu işyerine uyumu, verimliliği olumlu yönde etkileyecektir. Çünkü kişi örgütle uyum içerisine girince, örgütün amaçları ve araçlarını benimseyecektir. Çalışan, işyerinin amaçlarını ne ölçüde benimserse, bu durum amaçların gelişmesine de o ölçüde katkıda bulunacaktır (Sevimli, İşcan, 2005: 55).

Eğitim verdiği yaş grubu okul öncesi eğitim kurumlarında sadece anaokullarında farklılık göstermektedir. Öğretmenler eğitim verdiği yaş grubunu demokratik yollarla seçebilmektedir. Fakat öğretmenlerin eğitim verdiği yaş grubu, demokratik yollar yerine kıdem, derece vb. gerekçelerle öğretmenlere verilmesi ve ya verilmemesi sonucunda öğretmenlerde iş doyumunun azalacağı ya da artacağı düşünülmektedir.

2.4. Yaşam Kalitesi

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) yaşam kalitesini “Kişinin kendi durumunu, kültürü ve değerler sistemi içinde algılayış biçimi” olarak tanımlamıştır. Kişinin yaşadığı yerde, amaçlarını, beklentilerini, standartlarını ve ilgilerini kapsayan yaşam kalitesi kavramı içinde, fiziksel sağlık, ruh sağlığı, bağımsızlık düzeyi, sosyal ilişkiler, çevre etkenleri ve kişisel inançlar, öznellik temelinde yer almaktadır (Fayers and Machin, 2007: 4).

Dünya Sağlık Örgütü yaşam kalitesini (YK) sadece bir hastalığın olmayışı değil, fiziksel, mental, sosyal iyi olma hali olarak bildirmiştir. Yaşam kalitesi 4 alanda ortaya çıkar:

- 1- Kişisel içsel alan (değerler, inançlar, arzular, kişisel hedefler, sorunlarla başa çıkma vb.)
- 2- Kişisel sosyal alan (aile yapısı, gelir durumu, iş durumu, toplumun tanıdığı olanaklar vb.)
- 3- Dışsal doğal çevre alanı (hava, su kalitesi vb)
- 4- Dışsal toplumsal çevre alanı (kültürel, sosyal ve dini kurumlar, toplumsal olanaklar, okul, sağlık hizmetleri, güvenlik, ulaşım, alışveriş vb.) (Eser, 2004: 13).

Yaşam kalitesi kavramı insandan insana ve uygulama yerine göre de farklı anlamlar ifade etmektedir. Örneğin bir şehir planlayıcısına göre yaşam kalitesi yeşil bir alan ya da diğer kolaylıkları içeriyor olabilir. Klinik çalışmaların içeriğinde yaşam kalitesininin bu gibi durumlarda çok nadir kullanımı ortaya çıkmaktadır. Bunun yerine daha sıklıkla bir hastalık ya da tedavi gibi durumlarda kullanıldığı görülmektedir. Yaşam kalitesi ve yaşam kalitesinin genel anlamı, klinik tıpın ve klinik çalışmaların gereksinimlerini ayırt etmek gerekmektedir ve bu nedenle klinik çalışmalarda belirsizlikleri gidermek için daha çok sağlıkla ilgili yaşam kalitesi (SİYK) kavramı kullanılmaktadır (Fayers and Machin, 2007:4).

2.5. Sağlıkla İlgili Yaşam Kalitesi

Sağlıkla İlgili Yaşam Kalitesi (SİYK), hastanın kendi sağlığından hoşnutluğu ile ilgili öznel algısı olarak ifade edilir. SİYK bir bireyin fiziksel, psikolojik ve sosyal açılardan iyilik seviyesinin ve bir hastalık ile tedavinin günlük yaşam üzerindeki etkilerinin farkında olmasını ele alan bir konudur. SİYK klinik uygulamaların yanı sıra toplum tabanlı çalışmalarda da kullanılmıştır. YK ve SİYK kavramları birbiri ile yakından ilişkilidir (Eser, 2008: 410).

2.6. Yaşam Kalitesini Değerlendirmede Kullanılan Ölçekler

Yaşam kalitesi çalışmalarını artırıp günlük uygulamaya sokabilmek için bu alanda kullanılacak ölçeklere gereksinim vardır (Sönmez ve Başbakkal, 2007: 230). Sağlıkla İlgili Yaşam Kalitesini ölçen bazı ölçekler ise belirtileri ya da klinik durumu sorgularken, bazıları kişinin işlevsel becerisini, psikososyal iyilik halini, sosyal destek durumunu ve yaşamdan memnuniyetini değerlendirmektedir. Bu değerlendirmeler yeni sağlık politikalarının planlanması, bireye uygun girişimlerin seçilmesi, yatış süresi ve tedavi maliyetinin düşürülmesi, hasta ve hasta yakınlarının üretkenliğinin artırılıp iş gücüne kazandırılması gibi farklı amaçlarla kullanılabilir (Clarke ve Eiser 2004: 2).

SIYK ölçekleri genel ölçekler ve özel ölçekler olmak üzere 2'ye ayrılmaktadır. Genel ölçütler; genel popülasyonda kullanılan, hem sağlıklı hem de hasta bireylere uygulanabilen, geniş ilgi alanlarını değerlendiren ölçütlerdir ve genel ölçeklerin sağlık, eğitim, sosyal hizmetler gibi alanlarda veri toplama aracı olarak kullanılmaya uygun oldukları, kültürler arası karşılaştırma yapma olanağı sağladıkları bilinmektedir. Hastalığa özgü ölçütler ise sadece o hastalık grubunda kullanılan ölçütlerdir (Bowling, 2003: 1147). Kısa Form-36, Nottingham Sağlık Profili, Euro QOL, İyilik Hali Skalası, Hastalık Etki Profili, Sağlık Yararlanma indeksi ve Dünya Sağlık Örgütü Yaşam Kalitesi Anketi sık kullanılan özel ölçütlerdendir (Başaran, Güzel ve Sarpel 2005: 58).

Kısa Form SF-36 (Short Form-36, SF-36)

SF-36 jenerik ölçütler içerisinde en yaygın kullanılanıdır. Yaşam kalitesini değerlendirmede geçerli ve oldukça sık kullanılan bir ölçüttür. Herhangi bir yaş, hastalık veya tedavi grubuna özgü değildir. Genel sağlık kavramlarını içerir. Klinikte, pratikte ve araştırmalarda kullanılmak üzere geliştirilmiştir. SF-36'nın Türkçe geçerlilik çalışması Koçyiğit ve arkadaşları tarafından yapılmıştır (Ware and Sherbourne, 1992: 473; Başaran, Güzel ve Sarpel, 2005: 58).

Nottingham Sağlık Profili (Nottingham Health Profile, NHP)

Hasta tarafından algılanan emosyonel, sosyal ve fiziksel sağlık problemlerini değerlendirir. NHP'in Türkçeye adaptasyonu ve psikometrik özellikleri Küçükdeveci ve arkadaşları tarafından çalışılmıştır (Küçükdeveci, Mc Kenna ve Kutlay, 2000: 35).

Euro QOL (EQ-5D)

Çeşitli girişimlerin sağlık sonuçları üzerine etkisini ortak bir skalayla değerlendirmeyi ve monitorize etmeyi sağlar. Sağlık durumunun beş boyutunu değerlendiren beş sorudan oluşur. Bu boyutlar; mobilite, kendi kendine bakım, genel aktiviteler, ağrı/rahatsızlık, anksiyete/depresyondur (Dolan 1997:1095).

İyilik Hali Skalası (Quality of Well-Being Scale, QWB)

Genel sağlık sonuçlarını değerlendirmek için kullanılır. Mobilite, fiziksel aktivite ve sosyal aktivite olmak üzere üç fonksiyonel komponenti değerlendiren 31 sorudan oluşur (Başaran , Güzel ve Sarpel 2005: 59).

Hastalık etki profili (Sickness Impact Profile, SIP)

Hasta tarafından algılanan sağlık durumunun davranış esaslı ölçümünü sağlar. On iki alanda 136 soru içerir. Bu alanlar; fiziksel boyut (3 alan), psikososyal boyut (4 alan) ve diğer bağımsız (5 alan) dır (Gilson vd, 1975: 1306).

Sağlık Yararlanma İndeksi (Health Utilities Index, HUI)

HUI, sağlık durumunu ölçmek, sağlıkla ilişkili yaşam kalitesini değerlendirmek ve yararlanma skorları oluşturmak amaçlı jenerik bir sağlık profilidir (Başaran, Güzel ve Sarpel, 2005: 58).

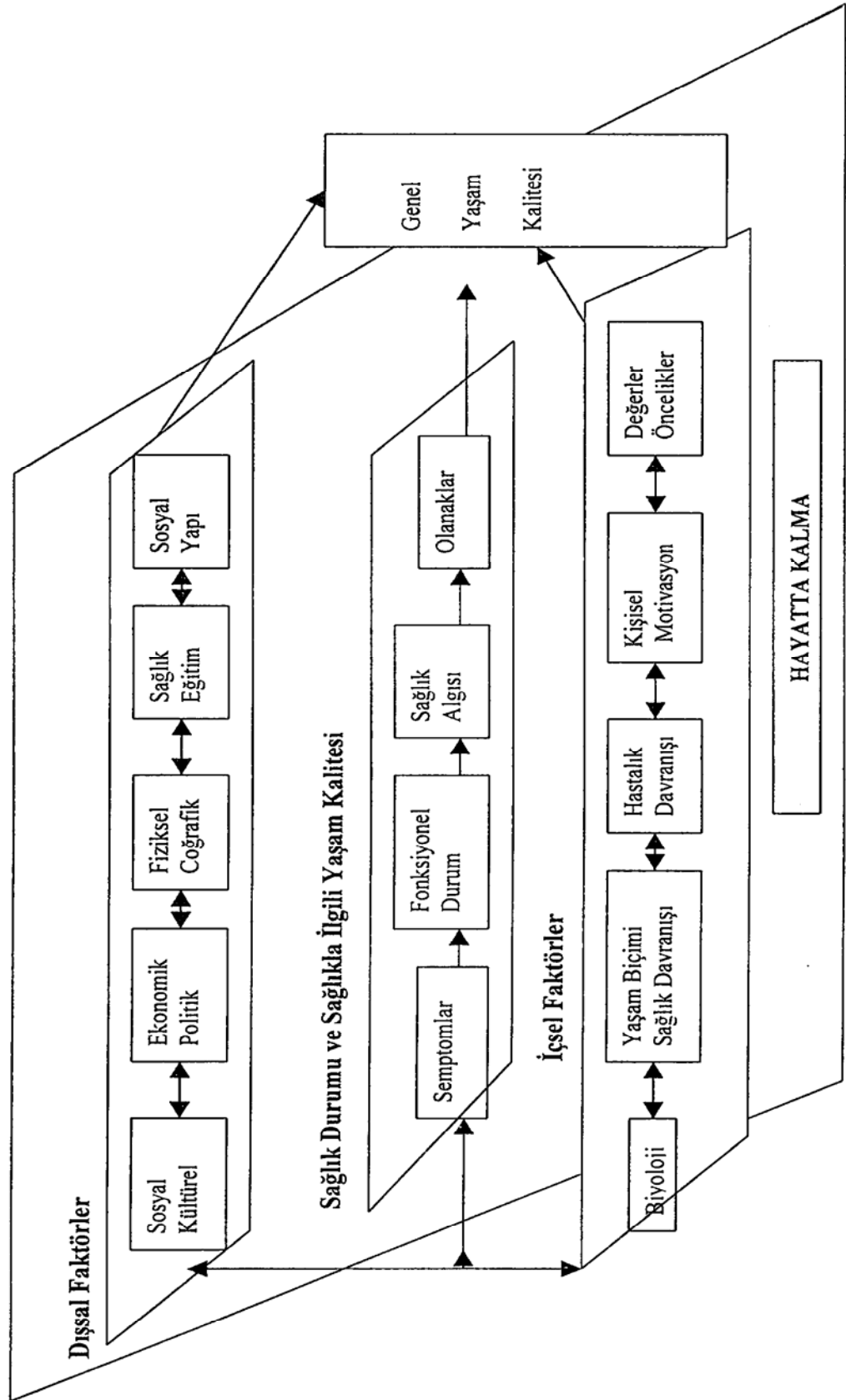
Son yıllarda yaşam kalitesi kavramına olan ilgi özellikle sağlık alanında oldukça artmıştır. Yaşam kalitesini değerlendirmek kişinin yaşamının kendi yaşamından ve dış yaşamdan ne kadar etkilendiğini belirlemek açısından önemlidir. Literatürde yapılan

Çalışmaların sayısı da bu bilgiyi desteklemektedir. Ancak literatürde öğretmenlerin yaşam kalitesini değerlendiren çalışma sayısı oldukça yetersizdir.

2.7. Yaşam Kalitesini Etkileyen Faktörler

Yaşam kalitesi çok boyutlu bir kavram olup pek çok faktörden etkilenebilmektedir. Şekilde iç ve dış faktörlerin sağlık ve yaşam kalitesi üzerindeki etkisi gösterilmektedir. Kişisel özellikler çevresel faktörlerden az veya çok etkilenmektedir. Sosyal kişilik, yaş, yaşam şekli, genetik miras gibi özellikler de bu kapsama girmektedir. Bireyin kişisel özellikleri ve çevresel özellikler etkileşim içerisinde ve bu faktörler yaşam kalitesini etkileyen etmenler haline gelmektedir (Patrick ve Chiang, 2000: 17).

Öğretmenlik dünyadaki en stresli mesleklerden biridir. Öğretmenlik mesleğinde yaşanan bu aşırı stres öğretmenlerin fiziksel ve mental sağlık durumlarını etkileyebilir ve ciddi sorunlar ortaya çıkmasına sebep olabilir. Öğretmenlerde yaşam kalitesini etkileyen birçok faktör bulunmaktadır. Demografik özellikler, kuruluşla ilgili faktörler (aşırı iş yükü, az zamana çok iş sığdırma zorunluluğu), kaynak yetersizliği (sosyal destek eksikliği gibi...) gibi faktörler öğretmenlerin yaşam kalitesini etkileyen faktörler arasındadır (Yang, Ge, Hu, Chi ve Wang, 2009: 750).

Şekil 2.3 Yaşam Kalitesine Etki Eden Faktörler (Karabilgin, 2001)

2.8. İş Doyumu İle İlgili Araştırmalar

Koç ve arkadaşları (2009: 13), öğretmenlerde iş doyumu veya doyumsuzluğunun iş görenlerin performansı üzerindeki etkisinin belirlenmesini amaçladıkları çalışmalarında, Ordu ilinde Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı okullardaki 432 öğretmen ile çalışarak öğretmenlerin iş doyumu ve doyumsuzluğu ile performansları arasında kuvvetli bir ilişki olduğunu tespit etmişlerdir.

Şahin ve Dursun (2009: 160), okul öncesi öğretmenlerinin iş doyumu düzeylerini bazı değişkenler açısından anlamlı düzeyde fark gösterip göstermediğini inceledikleri araştırmalarında, Burdur ilinde çalışan 39 okulöncesi öğretmen ve Minnesota iş doyum ölçeği ile çalışmışlardır. Sonuç olarak; okul öncesi öğretmenlerin iş doyum düzeylerinin yaşlarına, medeni durumlarına, kıdemlerine ve aylık gelire göre değişmediğini saptamışlardır. Bununla birlikte; üstlerinden takdir gören öğretmenlerin genel iş doyum düzeylerinin, üstlerinden takdir görmeyenlere göre ve okulun maddi olanaklarını yeterli gören öğretmenlerin dışsal ve genel iş doyum düzeylerinin, okulun maddi olanaklarını yeterli görmeyen öğretmenlere göre daha yüksek olduğunu saptamışlardır.

Taşdan ve Tiryaki (2008: 54), özel ve devlet ilköğretim okulu öğretmenlerinin iş doyumu düzeylerini karşılaştırdıkları çalışmada, Trabzon Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı 6'sı devlet 6'sı özel okul toplam 12 devlet okulunda görev yapan 151 öğretmenle çalışmışlardır. Çalışma sonucunda öğretmenlerin iş doyumu düzeyi toplam puanları; iş ve niteliği, ücretler, çalışma şartları, gelişme ve yükselme olanakları, birlikte çalışılan kimseler ve örgütsel yaşam alt boyut puanlarında anlamlı farklılık gösterirken, cinsiyete, kıdeme ve mezun olunan okul türüne göre anlamlı farklılık göstermemiştir. Özel ilköğretim okulu öğretmenlerinin iş doyumu düzeyleri, ölçeğin tamamında ve alt boyutlarında yüksek bulunmuştur.

Can ve Koçak (2003: 23), beden eğitimi öğretmenlerinin iş doyum düzeyleri ile cinsiyet, mesleki kıdem, Erzurum ilini seçme nedenleri ve okuldaki araç-gereç değişkenleri arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığını tespit etmek amacıyla

yaptıkları çalışmada, Erzurum il merkezinde görev yapan 22'si bayan 57'si erkek olmak üzere toplam 79 beden eğitimi öğretmeni ile çalışmışlardır. Sonuç olarak değişkenler açısından anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

Can (2006: 380), 2005-2006 eğitim-öğretim yılında Muğla il merkezinde görev yapmakta olan sınıf öğretmenlerinin iş doyum düzeyleri ile yaş, cinsiyet ve mesleki kıdemleri arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığını tespit etmek amacıyla yaptıkları çalışmada 109 sınıf öğretmeni ile çalışmışlardır. Çalışma sonucunda iş doyum düzeyleri ile yaş, cinsiyet ve mesleki kıdem değişkenleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Ancak sınıf öğretmenlerinin iş doyum düzeyleri normal ve yüksek iş doyumları arasında değişiklik göstermekte olup, düşük iş doyumunda hiçbir Sınıf Öğretmeni bulunmamıştır.

Yeşilyaprak (2001: 1), ilköğretim okullarında görev yapan rehber öğretmenlerin (psikolojik danışmanların) iş doyumunu yordayan değişkenleri araştırdığı çalışmada, 1999-2000 öğretim yılı başında Ankara il merkezindeki ilköğretim okullarında görevli 236 rehber öğretmen üzerinde gerçekleştirilmiştir. İş doyumunu, incelenen değişkenlerden sadece "mesleki sorun belirtme" (%9) ve "mesleki yeterlik algısı" (%7) değişkenlerinin anlamlı olarak yordayabildiği; diğer bağımsız değişkenlerin yordayıcılık gücünün olmadığı ya da çok düşük olduğunu saptamıştır. Tüm değişkenler bir arada iş doyumunu varyansının %20.3'ünü anlamlı şekilde açıklayabilmiştir.

Yıldız (2004: 8), müzik öğretmenlerinin iş doyumunu incelediği çalışmada, Burdur ilinde devlet okullarında çalışan 60 müzik öğretmeni ile çalışmıştır. Araştırma sonucunda yaş, görev yapılan yer, mezun olunan okul ve kıdem değişkenleri açısından anlamlı fark ortaya çıkarmıştır.

Sönmezer ve Eryaman (2008: 189), kamu okullarında çalışırken emekli olarak veya istifa ederek özel öğretim kurumlarına geçen öğretmenlerle kamu okullarında çalışmaya devam eden öğretmenlerin iş tatmin düzeyleri arasında farklılığın olup olmadığını belirlemeye yönelik çalışmışlardır. Çalışma sonucunda, kamu okullarında görev yapan öğretmenlerle özel öğretim kurumlarına geçiş yapmış öğretmenlerin iş

tatmin düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğunu bulmuşlardır. İş tatmin düzeylerinin farklılığına neden olan faktörlerin; ücret, sosyal statü, tanınma, ilerleme, yetenekleri kullanma, yönetici-insan ilişkileri ve yaratıcılık faktörleri olduğunu saptamışlardır.

Gülay (2006: 138), beden eğitimi öğretmenlerinin iş doyum düzeylerinin araştırılmasını amaçladıkları çalışmalarında, Kocaeli ilinde görev yapmakta olan 247 beden öğretmeni ile çalışmışlardır. Sonuç olarak beden eğitimi öğretmenlerinin mesleklerinden “orta” derecede doyum sağladıkları tespit edilmiştir.

Mezireoğlu (2005: 153), sınıf ve branş öğretmenlerinin iş doyum düzeyleri “iş ve niteliği, yönetim ve denetim biçimi, ödentiler, yükselme, eğitim, yetiştirme ve geliştirme olanakları, çalışma koşulları ve çalışanlar arası ilişkiler” etkenlerinde; cinsiyet, yaş, kıdem yılı ve öğrenim durumu değişkenlerine bağlı olarak farklılık gösterip göstermediği belirlemeyi amaçladıkları araştırmada, Zonguldak ilinde görev yapmakta olan 324 öğretmen ile çalışmışlardır. Çalışma sonucunda İlköğretim Okulu öğretmenlerinin genel olarak iş doyum düzeyleri yüksek bulunmuştur.

Gergin (2006: 1), resmi ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin genel iş doyum düzeylerini ve bu iş doyum düzeylerini etkileyen etmenleri saptamayı amaçladıkları çalışmayı, Çorum belediyesi sınırlarında çalışan 550 öğretmenle yürütmüşlerdir. Öğretmenler meslekleriyle ilgili orta seviyede iş doyumuna sahip oldukları, öğretmenlerin en yüksek iş doyumunu sağladığı boyut, iş ve niteliği iken; en doyumsuz oldukları boyutun ücret ve öğretmenlerin iş doyum düzeyleri, bireysel özelliklerine (branş, hizmet süresi, eğitim düzeyi, cinsiyet, medeni durum) göre de değişik boyutlarda (iş ve niteliği, işin düzeyi, çalışma şartları, teftiş, ücret, yönetim, yükselme olanakları, okul aile ilişkileri, kişiler arası ilişkiler ve okul ortamı) anlamlı farklılıklar olduğunu bulmuştur.

Öztürk (2006: 183), okul öncesi öğretmenlerinin duygusal zekâ, iş doyum ve tükenmişlik düzeylerinin bazı değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığını ve duygusal zekâ, iş doyum ve tükenmişlik düzeyleri arasındaki ilişkiyi belirlemek

amacıyla yaptığı çalışma için İç Anadolu Bölgesindeki 13 ilde resmi ve özel okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapmakta olan 378 okul öncesi öğretmenine ulaşmıştır. İş doyumunu için Hackman ve Oldman tarafından geliştirilen İş Doyumu Ölçeği kullanmıştır. Araştırma sonucunda okul öncesi öğretmenlerinin duygusal zekâ alt boyutları ve toplam puan ortalamalarında, eğitim düzeyi ve sosyal etkinliklere katılım değişkenlerinde, iş doyumunu puan ortalamalarında okul türü, hizmet içi eğitime katılım sayısı, kurum koşulları, sosyal etkinliklere katılım ve idari tutum değişkenlerinde anlamlı bir farklılık olduğunu belirlemiştir.

Gençtürk (2008: 93), ilköğretim okulu öğretmenlerinin öğretmenlik mesleğine yönelik özyeterlik algıları ve iş doyumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenip aralarındaki ilişki düzeyinin tespitini amaçladığı araştırmayı korelasyonel ve karşılaştırma türü ilişkisel tarama modeli kullanmıştır. Örneklemi oluşturan 373 öğretmen Zonguldak ili Ereğli ilçesinde görev yapmakta olan öğretmenler oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda öğretmenlerin iş doyumlarının yüksek düzeyde olduğu bulunmuş ve öğretmenlerin iş doyumlarında cinsiyet (içsel iş doyumunu hariç), mezun oldukları okul ve lisansüstü eğitim alma durumlarına göre herhangi bir farklılık bulunmamış; kıdem (dışsal iş doyumunu hariç), branş (dışsal iş doyumunu hariç) ve okul türü bakımından anlamlı farklılıklar olduğu gözlenmiştir.

Kumaş (2008: 115), Öğretmenlerin İş Doyum Düzeyleri İle Stres Düzeyleri Arasındaki İlişki başlığı altında yapmış olduğu araştırmada Minnesota İş Doyum Ölçeğinin kısa formu kullanmıştır. Araştırmanın evreni rasgele seçilen 5 ilköğretim okulu, 2 genel lise, 1 Anadolu lisesi, 4 meslek lisesi olmak üzere toplam 12 okuldan oluşmuştur. Örneklem ise 397 öğretmendir. Araştırma sonucunda iş doyumunu iç faktörler ile cinsiyet, kurum türü, medeni durum, branş, meslek seçimi, değişkenleri arasında anlamlı fark olduğu belirlenmiştir. Dış faktörler ve genel iş doyumunu ile cinsiyet, kurum türü, medeni durum, branş, meslek seçimi, mesleki deneyim, okul deneyimi değişkenleri arasında anlamlı fark olduğu belirlenmiştir. Yaş değişkeni ile iş doyumunu faktörleri arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Günaydın (2008: 90), öğretim elemanlarının iş doyumlarını incelediği araştırmada, “Minnesota İş Doyum Ölçeği”ni kullanmıştır. 2006-2007 eğitim-öğretim yılında KTÜ’ye bağlı fakülte ve meslek yüksekokullarında görevli öğretim elemanlarından 264 kişi ile çalışmıştır. Araştırma sonucunda demografik değişkenler açısından elde edilen sonuçlarda unvan değişkenine göre; fakültelerde çalışan öğretim görevlilerinin ödemeler, çalışma arkadaşları, tanınma alt boyutlarında meslek yüksekokullarında çalışan öğretim görevlilerinden, cinsiyet değişkenine göre; fakültelerde çalışan bayan öğretim elemanlarının çalışma arkadaşları alt boyutunda meslek yüksekokullarında çalışan bayan öğretim elemanlarından, medeni durum değişkenine göre; fakültelerde çalışan bekâr öğretim elemanlarının otorite, çalışma şartları, tanınma alt boyutlarında meslek yüksekokullarında çalışan bekâr öğretim elemanlarından daha düşük doyuma sahip oldukları bulunmuştur. Yaş değişkenine göre yetenekleri kullanabilme ve başarı alt boyutlarında fakültelerde çalışan 21–40 yaş arası öğretim elemanlarının meslek yüksekokullarında çalışan 21-40 yaş arası öğretim elemanlarından, kıdem değişkenine göre ise aktivite ve başarı alt boyutlarında fakültelerde çalışan 1-10 yıl arası kıdeme sahip öğretim elemanlarının meslek yüksekokullarında çalışan 1-10 yıl arası kıdeme sahip öğretim elemanlarından daha yüksek doyuma sahip oldukları görülmüştür.

Teltik (2009: 131), İstanbul ilinde görev yapan okul öncesi öğretmenlerin mesleki yeterlilik algılarının, tükenmişlik ve iş doyum düzeylerinin bazı değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek, tükenmişlik, iş doyum ve mesleki yeterlilik algısı arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla yaptığı betimsel araştırmasına İstanbul’un değişik ilçelerinde görev yapan 258 öğretmen katılmış ve çalışmada “Minnesota İş Doyum Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırma sonucunda iş doyum düzeyinde, genel iş doyum puanlarında, eğitim düzeyi, gelir düzeyi ve okul türü değişkeninin istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığa yol açtığını; yaş, mesleki kıdem, okuldaki öğretmen sayısı, sınıftaki öğrenci sayısı, eğitim verilen yaş grubu ve branş dersi sayısı değişkeninin istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığa yol açmadığını ortaya koymuştur.

Demirtaş (2010: 1069), öğretmenlerin iş doyum düzeylerini inceleyen bir çalışma yapmış, çalışmaya 2009-2010 eğitim-öğretim yılında Elazığ merkez ilkokullarında çalışan 289 öğretmen dahil edilmiştir. Çalışmanın sonucunda öğretmenlerin iş doyum düzeyleri oldukça yüksek bulunmuştur. İş doyum düzeyini en çok etkileyen değişkenin yaş olduğu, 36-40 yaş aralığındaki öğretmenlerde en yüksek ortalama, 41 yaşın üzerindeki öğretmenlerde ise en düşük ortalama iş doyum düzeyleri bulunmuştur.

Liu ve Ramsey (2006: 1173), yaptıkları çalışmada Amerika'da 2000-2001 yılları arasında kamuya ait ve özel ilkokul ve ortaokullarda çalışan öğretmenlerin iş doyumlarını değerlendiren bir takip çalışması yapmışlardır. Çalışmanın sonucunda öğretmenlerin çalışma koşulları ve ücret açısından asgari düzeyde doyum yaşadıklarını ve öğretmenlerin iş doyum düzeylerinin yaş, çalışma yılı, mesleki statüye göre değişkenlik gösterdiğini belirtmişlerdir.

Classen ve Chiu (2010: 741), 1430 öğretmende mesleki deneyim yılı, kişisel özellikler (yaş, öğretim düzeyi), özyeterliliğin 3 alanı (eğitim stratejileri, sınıf yönetimi, öğrenci sorumluluğu), iş stresinin 2 tipi (iş yükü, sınıf stresi) ve iş doyumunu arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Çalışmanın sonucunda bayan öğretmenlerde erkeklere göre daha yüksek düzeyde işyükü stresi ve sınıf stresi, daha düşük düzeylerde sınıf yönetim özyeterliliği bulunmuştur. Daha yüksek düzeyde sınıf stresi olan öğretmenlerde daha düşük özyeterlilik ve iş doyum düzeyleri bulunmuştur. Yüksek düzeyde sınıf yönetim özyeterliliği ve eğitim stratejileri olan öğretmenlerin daha yüksek düzeylerde iş doyumunu yaşadıklarını belirtmişlerdir.

Akhtar, Hashmi ve Naqvi (2010: 4227), Pakistan'da Lahora bölgesindeki kamuya ait ve özel okullarda çalışan öğretmenlerde iş doyum düzeylerini karşılaştırmışlardır. Çalışmaya 5 tane kamuya ait, 5 tane özel okulda çalışan 150 bayan ve erkek öğretmen dahil etmişlerdir. Çalışmanın sonucunda hem kamuya ait okullarda çalışan hem de özel okullarda çalışan öğretmenlerde yüksek iş doyum düzeyleri bulunmuşlardır.

Sinha ve Sharma (1962: 247), işçilerde iş doyumunu inceledikleri çalışmalarında yaş, medeni durum ve iş doyumunu arasında anlamlı düzeyde bir ilişki olduğunu belirtmişlerdir.

Lee ve Wilbur (1985: 781), yaptıkları çalışmalarında 1707 kamu çalışanında iş doyumunu değerlendirmiş, çalışma sonucunda iş doyumunun yaş ile birlikte arttığını bulmuşlardır. Yaşça büyük çalışanların genç çalışanlara göre daha yüksek düzeyde doyum yaşadıklarını belirlemişlerdir.

Lee, Mueller ve Miller (1981: 362), yaptıkları çalışmada cinsiyet, ücret, eğitim düzeyi ve iş doyumunu arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Çalışmalarının sonucunda iş doyumunda ücretin cinsiyetten daha önemli bir etken olduğu öngörülse de kendi çalışmalarında bu durumun tam tersi, yani iş doyumunda cinsiyetin ücretten daha önemli bir etken olduğunu bulmuşlardır. Yine bu çalışmada eğitim düzeyinin iş doyumunu üzerinde cinsiyet ve ücretten daha önemli bir etken olduğunu belirtmişlerdir.

Koustelios (2001: 354), Almanya'da 40 okuldan 28-59 yaş aralığında 354 öğretmen üzerinde kişisel özellikler ve iş doyumunu arasındaki ilişkiyi inceleyen bir çalışma yapmıştır. Bu çalışmanın sonucunda öğretmenlerin aldıkları ücret ve promosyonel imkanlar konusunda doyum yaşamadıkları belirlenmiştir. Yine bu çalışma sonucunda yaş, cinsiyet gibi kişisel özelliklerin iş doyumunu ile ilişkili olduğunu saptamışlardır.

Oshagbemi (2000: 331), Birleşik Krallık akademisyenlerinde cinsiyetin iş doyumunu üzerindeki etkisini belirlemeyi amaçlayan bir çalışma yapmış, cinsiyet, kıdem, yaş gibi çeşitli demografik bilgileri sorgulayan anketi 1102 üniversite öğretmenine uygulamıştır. Çalışma sonucunda cinsiyetin iş doyumunu üzerinde direk etkisi olmadığı belirlenirken, cinsiyet ve kıdem etkileşiminin iş doyumunu üzerinde anlamlı derecede etkisi olduğu belirlenmiştir.

Oshagbemi (2003: 1226), yaş, cinsiyet, kademe, hizmet süresi ve iş doyumunu arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmaları derlemiştir. Akademik kademenin iş doyumunu

ile güçlü bir ilişkisi olduğunu belirlemelerine karşın, hizmet süresi ile iş doyumu arasında negatif bir ilişki olduğunu belirlemişlerdir. Cinsiyet, hizmet süresi, yaş gibi değişkenler iş doyumu ile doğrudan ilişkili olmamasına karşın, kademe ve cinsiyet ya da hizmet yılı ve yaş gibi iki değişken arasındaki etkileşimin iş doyumunu etkilediğini belirtmiştir.

Lowther, Gill ve Coppard (1985: 520), farklı yaş grubundaki öğretmenlerde iş doyumunu etkileyen faktörleri belirlemek amacı ile yaptıkları çalışmalarının sonucunda yaş ile iş doyumunun ilişkili olduğunu, iş doyumunun yaş ile birlikte arttığını belirtmişlerdir.

Schmidt (1976: 68), Chicago’da 132 devlet okulunun yöneticileri üzerinde yaptığı çalışmada yöneticilerin başarı, itibar, yükselme açısından doyum yaşadıklarını ancak ücret, kişisel ilişkiler açısından doyum yaşamadıklarını belirtmiştir.

Yunying ve Shaobang (1994: 3), 2004 ilkokul öğretmeninde öğretmenlerin iş doyumlarını belirledikleri çalışmalarının sonucunda, öğretmenlerin iş kalitesi, iş sorumluluğu, kişisel ilişkiler açısından doyum yaşadıklarını; ücret, yönetim, promosyon, fiziksel koşullar açısından doyum yaşamadıklarını belirlemişlerdir.

Nias (1981: 244), Öğretmenlerde iş doyumunu ve doyumsuzluğunu değerlendirdiği çalışmada öğretmenlerde doyum yaşamayı sağlayan etmenleri kişisel yeterlilik, bilgilerin yenilenmesi olarak belirtirken; doyumsuzluk yaşanmasına sebep olan etmenleri öğretimde yetersizlik, farklı ya da daha iyi öğretimi zorlaştıran kurumsal faktörler olarak belirtmiştir.

Sergiovanni (1967: 66), öğretmenlerde doyumu ve doyumsuzluğu etkileyen faktörleri belirlemek amacı ile yaptığı çalışmada başarı, itibar görme, sorumluluk gibi faktörlerin öğretmenlerde iş doyumu yaşamalarında olumlu etkiye sahip olduğunu, öğrenciler, görev arkadaşları, okul yönetimi, başarısızlık, statü ve kişisel yaşam gibi faktörlerin ise öğretmenlerin doyumsuzluk yaşamalarına sebep olduğunu belirlemiştir.

2.9. Yaşam Kalitesi İle İlgili Araştırmalar

Cimete ve arkadaşları (2003: 151), hemşirelerde iş doyumu ve yaşam kalitesi arasındaki ilişkiyi inceledikleri 501 hemşire ile yaptıkları çalışmalarının sonucunda; hemşirelerde iş doyumu ve yaşam kalitesi skorlarının yaş, ekonomik düzey, medeni durum, çalışma süresi ve iş pozisyonuna göre anlamlı derecede farklılıklar gösterdiğini belirtmişlerdir.

Kaya (2006: 2), Türkiye'deki yaşam kalitesine diğer Avrupa Birliği aday ülkeleri ile karşılaştırmalı bir biçimde tanımlamaya amaçlayan ve Avrupa'nın 28 ülkesini içeren "Avrupa Yaşam Kalitesi Anketi" kullandığı yüksek lisans tezinde Türkiye'nin diğer aday ülkelerle benzer durumda bulunmasına rağmen yaşam kalitesinin alanlarının çoğunda Avrupa Birliği üye ülkelerinin gerisinde kaldığını belirtmiştir.

Demiral (2001: 55), çalışanlarda ve işsizlerde yaşam kalitesine etki eden etmenler ve yaşam kalitesi düzeylerini karşılaştırdığı, 201 işsiz ve 144 çalışan üzerinde çalıştığı doktora tezinde cinsiyet, medeni durum, iş durumu gibi faktörlerin yaşam kalitesi ile ilişkili olduğunu belirtmiştir.

Kaya (2003: 86), Ankara ilindeki 112 acil yardım hizmetlerinde çalışan sağlık personelinin öznel yaşam kalitelerini değerlendirdiği doktora tezinde sosyo-demografik özellikler, çalışma yaşamına ilişkin özellikler, hastalığın varlığı ile yaşam kalitesi arasında anlamlı ilişkiler olduğunu belirtmiştir.

Karabilgin (2001: 225), Balatçık Sağlık Ocağı bölgesinde yaşayan 15-49 yaş kadınlarda görülen depresif belirti ve depresyon prevalansını saptamak ve yaşam kalitelerini değerlendirmek amacı ile yaptığı doktora tezinde yaş, medeni durum, aile yapısı, eğitim düzeyi gibi sosyo-demografik özellikler ve yaşam kalitesi arasında ilişki olduğunu belirtmiştir.

Kavlu ve Pınar (2009: 1543), acil servis hemşirelerinin tükenmişlik ve iş doyumları ile bu parametrelerin yaşam kalitesi üzerine etkisini belirlemek amacıyla

yaptıkları çalışmalarına acil serviste çalışan 322 hemşireyi dahil etmişlerdir. Yönetici hemşireler ile acil serviste çalışmayı kendisi seçenlerde iş doyumunun daha yüksek olduğunu, duygusal tükenme ve duyarsızlaşma arttıkça iş doyumunu ve yaşam kalitesi azalmakta olduğunu, kişisel başarısızlık arttıkça iş doyumunu ve yaşam kalitesi artmakta olduğunu ve iş doyumunu ve yaşam kalitesi arasında pozitif anlamlı ilişki olduğunu belirtmişlerdir.

Kepmen ve arkadaşları (1999: 143), eğitim düzeyinin yaşam kalitesi üzerindeki etkisini araştırdıkları çalışmalarının sonucunda eğitim düzeyi ve yaşam kalitesi arasında anlamlı bir ilişki olduğunu belirtmişlerdir.

Yang ve arkadaşları (2009: 750), Çin'in Shenyang bölgesinde 64 ilk ve ortaokulda 3570 öğretmen üzerinde yaptıkları ve öğretmenlerde yaşam kalitesi ve iş stresi arasındaki ilişkiyi değerlendirmeyi amaçladıkları çalışmalarında öğretmenlerin yaşam kalitesini genel popülasyonla karşılaştırmış ve öğretmenlerde daha düşük yaşam kalitesi değerleri bulmuşlardır. Yine bu çalışmada kadınlarda erkeklere göre fiziksel fonksiyon, ağrı, fiziksel sağlık alanlarında daha düşük yaşam kalitesi değerleri bulmuşlardır. Yaş, fazla iş yükü, yetersizlik, mesleki zorluk, fizyolojik ve fiziksel özelliklerin yaşam kalitesinin fiziksel ve mental alanları ile ilişkili olduğunu belirtmişlerdir.

Jonler ve arkadaşları (1995: 651), yaştan yaşam kalitesi üzerindeki etkisini inceledikleri çalışmalarının sonucunda yaş ve yaşam kalitesi arasında anlamlı derecede ilişki olduğunu belirtmişlerdir.

Mykletun (1983: 17), öğretmenlerde stres ve yaşam kalitesini değerlendirdiği çalışmasında, öğretmenlerde kuruluşla ilgili durumlar ve diğer personelle ilişkilerin yaşam kalitesi üzerinde olumsuz etkileri olduğunu belirtmiştir.

Cramer ve arkadaşları (2003: 103), 18-65 yaşları arasında yaygın popülasyondan 2066 kişi üzerinde yaptıkları ve yaşam kalitesi ile demografik değişkenler arasındaki ilişkiyi inceledikleri çalışmalarında yaş ile yaşam kalitesi arasında ters bir ilişki

olduğunu belirtmişlerdir. Yine aynı çalışmada bayan olmak, yüksek eğitim düzeyine sahip olmak, yüksek gelir düzeyine sahip olmak, bir kişi ile birlikte yaşamak ile yaşam kalitesi arasında bağımsız bir ilişki olduğunu belirtmişlerdir.

Chiu ve arkadaşları (2007: 318), hemşirelerde yaşam kalitesi ve çalışma yeteneği arasındaki ilişkiyi değerlendirdikleri, Taiwan'da 8 farklı hastanede çalışan 1534 hemşire üzerindeki yaptıkları çalışmalarında hemşirelerde çalışma yeteneği ve yaşam kalitesi arasında kuvvetli bir ilişki olduğunu belirtmişlerdir.

Tan ve arkadaşları (2005: 33), çalışmalarında demografik özellikler ve yaşam kalitesi arasındaki ilişkiyi değerlendirmiş, çalışma sonucunda cinsiyet ve yaşam kalitesi arasında anlamlı bir ilişki olmadığını, yaş ve yaşam kalitesi arasında ters bir ilişki olduğunu, medeni durumun yaşam kalitesi üzerinde etkisi olmadığını, eğitim durumunun ve kişisel gelirin yaşam kalitesi üzerinde olumlu etkisi olduğunu belirtmişlerdir.

Flanagan (1982: 56), yaşam kalitesinin en önemli belirleyici etkenlerini araştırdığı çalışmasında eğitim düzeyinin yaşam kalitesinde en önemli etkenlerden biri olduğunu belirtmiştir.

Lerner ve arkadaşları (1994: 1583), iş baskısı ve yaşam kalitesi arasındaki ilişkiyi değerlendirdikleri çalışmalarında iş baskısı ve yaşam kalitesi arasında anlamlı bir ilişki olduğunu belirtmişlerdir.

BÖLÜM III

3. Yöntem

Bu bölümde, araştırma deseni, araştırmayı temsil ettiği düşünülen evren ve örneklem, veri toplama araçları, uygulama süreci ve araştırmada elde edilen verilerin analizinde kullanılan istatistiksel yöntem ve teknikler tanıtılmıştır.

3.1. Araştırma Modeli

Okul öncesi öğretmenlerinin yaşam kalitesi ile iş doyumu bazı değişkenler açısından incelenmeyi ve yaşam kalitesi ile iş doyumu arasındaki ilişki saptamayı amaçlayan bu araştırma var olan bir durumu olduğu gibi ortaya koymak için betimsel tarama modelindedir.

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın evrenini 2010-2011 eğitim öğretim yılında Bolu İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı ilköğretim okullarında ve anaokullarında görev yapan 138 okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemine, Bolu İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı merkez ilçe ilköğretim okullarında ve anaokullarında görev yapan ve çalışmaya katılmaya gönüllük esasına dayalı tüm öğretmenler dahil edilmiş ancak anketlerin eksik ya da yanlış doldurulması nedeniyle çalışma grubu 121 okul öncesi öğretmeninden oluşmuştur. Çalışmaya dahil edilen katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin bilgiler Tablo 3.1'de verilmiştir.

Tablo 3.1. Katılımcıların Demografik Özelliklerine Göre Dağılımı

Değişkenler		n	%
Cinsiyet	Kadın	114	94,2
	Erkek	7	5,8
Çalıştığı Okul Türü	Ana Sınıfı	89	73,6
	Ana Okulu	32	26,4
Yaş	21–25	28	23,2
	26–30	43	35,5
	31–35	24	19,8
	36 ve üzeri	26	21,5
En Son Mezun Olduğunuz Eğitim Durumu	Meslek Lisesi	0	0,0
	Ön lisans	14	11,6
	Lisans	104	85,9
	Yüksek Lisans	3	2,5
	Doktora	0	0,0
	Diğer	0	0,0
Mesleki Kıdem Yılınız	1–5	67	55,4
	6–10	27	22,3
	11–15	4	3,3
	16–20	9	7,4
	21 ve üzeri	14	11,6
Kurumdaki İstihdam	Kadrolu	53	43,8
	Sözleşme	49	40,5
	Ücret	19	15,7
Sınıftaki Öğrenci Sayısı	10–15	37	30,6
	16–21	59	48,8
	22 ve üzeri	25	20,6
Eğitim Verdiğiniz Yaş Grubu	3 yaş	6	5,0
	4 yaş	10	8,3
	5 yaş	105	86,7
Medeni Durum	Hiç	38	31,5
	Evli	81	66,9
	Ayrı yaşıyor	1	,8
	Boşanmış	1	,8
Hastalık	Evet	13	10,7
	Hayır	108	89,3
TOPLAM		121	100

Tablo 3.1'e bakıldığında çalışmanın amacına uygun olarak belirlenen katılımcıların demografik özellikleri incelendiğinde; katılımcıların %94,2'si kadın, %5,8'i erkek öğretmenden oluşmaktadır. Katılımcılar çalıştığı okul türlerine göre ana sınıfında görev yapan %73,6 öğretmen, anaokulunda görev %26,4 öğretmen bulunmaktadır.

Katılımcıların yaş değişkenine göre dağılımları incelendiğinde; 21-25 yaşları arası %23,2 öğretmen, 26-30 yaşları arası %35,5 öğretmen, 31-35 yaşları arası %19,8 öğretmen ve 36 ve üzeri yaşları arası %21,5 öğretmen bulunmaktadır. En son mezun olunan eğitim durumu incelendiğinde; meslek lisesi mezunu olan öğretmen bulunmamaktadır. Ön lisans mezunu olan %11,6 öğretmen, lisans mezunu olan %85,9 öğretmen, yüksek lisans mezunu olan %2,5 öğretmen, doktora ve diğer şekilde adlandırılan mezuniyet türünde ise hiçbir katılımcının bulunmadığı görülmektedir.

Öğretmenlerin mesleki kıdem yıllarının dağılımları incelendiğinde 1-5 yıl kıdeme sahip olan %55,4 öğretmen, 6-10 yıl kıdeme sahip olan %22,3 öğretmen, 11-15 yıl kıdeme sahip olan %3,3 öğretmen, 16-20 yıl kıdeme sahip olan %7,4 öğretmen ve 21 ve üzeri yıl kıdeme sahip olan %11,6 öğretmen bulunmaktadır. Öğretmenlerin kurumdaki istihdamlarına göre incelendiğinde; kadrolu olarak çalışan %43,8 öğretmen, sözleşmeli olarak çalışan %40,5 öğretmen ve ücretli olarak çalışan %15,7 öğretmen bulunmaktadır.

Öğretmenlerin okuttukları sınıflardaki öğrenci sayılarına göre dağılımları incelendiğinde; 10-15 sayıda öğrencinin bulunduğu sınıfa eğitim veren %30,6 öğretmen, 16-21 sayıda öğrencinin bulunduğu sınıfa eğitim veren %48,8 öğretmen ve 22 ve üzeri sayıda öğrencinin bulunduğu sınıfa eğitim veren %20,6 öğretmen bulunmaktadır. Öğretmenlerin eğitim vermiş oldukları yaş gruplarına göre dağılımları incelendiğinde; 3 yaş grubuna eğitim veren %5,0 öğretmen, 4 yaş grubuna eğitim veren %8,3 öğretmen ve 5 yaş grubuna eğitim veren %86,8 öğretmen bulunmaktadır.

Öğretmenlerin medeni durumlarına göre dağılımları incelendiğinde; hiç evlenmemiş olan %31,5 öğretmen, evli olan %66,9 öğretmen, ayrı yaşayan %0,8

öğretmen ve boşanmış olan %0,8 öğretmen bulunmaktadır. Öğretmenlerin hasta olma durumlarına göre dağılımları incelendiğinde; evet hastayım diyen %10,7, hayır hasta değilim diyen %89,3 öğretmen bulunmaktadır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak “Kişisel Bilgi Formu”, “Minnessota İş Doyumu Ölçeği” ve “Dünya Sağlık Örgütü Yaşam Kalitesi Ölçeği ” kullanılmıştır. Bu araçlar aşağıda sırasıyla tanıtılmıştır.

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Etkisi araştırılan değişkenler hakkında bilgi toplamak amacıyla kullanılan “Kişisel Bilgi Formu” (Ek 1), araştırmacı tarafından düzenlenmiştir. Bu formda, çalışma grubunu oluşturan öğretmenlerin, yaş, cinsiyet, eğitim durumu, meslek kıdem yılı, çalıştıkları okulun türü, kurumdaki istihdamları, eğitim verdikleri yaş grubu, sınıfta bulunan öğrenci sayısı, medeni durumları ve hasta olup olmama durumlarını belirlemeye yönelik sorular yer almaktadır.

3.3.2. Minnesota İş Doyumu Ölçeği

Dawis, Weiss, England ve Lofquist (1967) tarafından geliştirilen “Minnesota İş Doyumu Ölçeği” ölçeğin mevcut uzun formundan (100 madde) iç ve dış tatmin faktörlerinden oluşan tatmin durumları ile ilgili maddelerin birleştirilmesiyle oluşan 20 maddelik bir ölçektir (Aktaran: Özdayı, 1990: 22). Minnesota İş Doyumu Ölçeğinin (Ek-2). Türkçeye uyarlaması Gökçora ve Gökçora tarafından yapılmıştır (Özdayı, 1990: 23)

Uygulanan iş doyum ölçeğine ait bulguların yorumlanmasında aşağıda yer alan aralık dikkate alınmıştır: Araştırmada alt problemlerin çözümlenmesine dönük olarak iş doyum ölçeğinden elde edilen bulgular; ortalama “4.20-5.00” işimden çok hoşnudum, “3.40-4.19” işimden hoşnudum, “2.60-3.39” işimle ilgili kararsızım, “1.80-2.59”

işimden hoşnut değilim, “1.00-1.79” işimden hiç hoşnut değilim aralıkları dikkate alınarak yorumlanmıştır.

3.3.3. Dünya Sağlık Örgütü Yaşam Kalitesi Ölçeği (Whoqol-Bref)

Dünya Sağlık Örgütü Yaşam Kalitesi Ölçeği (WHOQOL) çalışması 1992 yılında o güne dek geliştirilen genel amaçlı sağlıkla ilgili yaşam kalitesi ölçeklerinin batı kaynaklı olması ve ancak batılı kültürler arasında karşılaştırma yapmaya olanak tanımaları gerekçesi ile, dünyadaki çeşitli kültürler arasında karşılaştırma yapmayı olanaklı kılmak amacıyla başlatılmıştır. Halen 40’den fazla dil ve kültürde geçerli olan WHOQOL ölçeği geliştirme projesine Türkiye ekibi 1995 yılında katılmıştır. İlk proje ekibinde Eser, Eser, Fidaner, Fidaner, Elbi ve Göker yer almışlardır. Türkiye çalışmasında Dünya Sağlık Örgütünün öngördüğü standart yöntem izlenmiştir.

WHOQOL-Bref, orjinal ölçekteki (whoqol-100) genel bölümden (fasetten) iki, geri kalan 24 fasetten de birer soru alınarak oluşturulmuş olan 26 soruluk bir ölçektir. WHOQOL-Bref, uzun ölçeğin aksine dört alandan (domain) oluşmuştur. Aynı ayrı bölümleri (fasetleri) ve toplam skoru yoktur. Her bir alan maksimum 20 puan veya 100 puan üzerinden skor alır. Bu skorlamalardan hangisinin kullanılacağı araştırmacının tercihidir. Ancak genel olarak ülkemizde 20 puan üzerinden olan skorlamalar daha yaygın bir uygulamadır. 27 soruluk Türkiye sürümü (27. soru ulusal sorudur) kullanıldığında Çevre Alan Skoru çevre-tr olarak adlandırılır. Bu durumda Çevre-tr alan skoru, çevre skoru yerine kullanılır (Ek-3)

3.4. Verilerin Toplanması

Öğretmenlere uygulanacak ölçme araçları için Bolu İl Milli Eğitim Müdürlüğü’nden gerekli izin alınmış (Ek-4) ve veri toplama süreci araştırmacı tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu süreçte örnekleme dâhil edilen okullara gidilerek, önce öğretmenlere araştırmanın amacı açıklanmış ve ölçme araçlarının yanıtlanması konusunda bilgi verilmiştir. Ardından ölçme araçları okul öncesi öğretmenlerine bırakılarak öğretmenle belirlenen süre sonunda toplanmıştır. Eksik ya da hatalı

doldurulan ölçme araçları değerlendirme dışı bırakılmıştır. Sonuç olarak okul öncesi öğretmenleri olarak görev yapan 121 öğretmene uygulanan veriler analize alınmıştır.

3.5. Verilerin Analizi

Okul öncesi öğretmenlerine uygulanan ölçeklerle toplanan veriler SPSS-15 paket programında analiz edilmiştir. Kişisel bilgi formu ile öğretmenlerin demografik özelliklerini yansıtan verilerin frekans ve yüzde dağılımlarına bakılmıştır.

Okul öncesi öğretmenlerinin iş doyumlarına ve yaşam kalitelerine, kişisel bilgi formunda yer alan bağımsız değişkenlere (yaş, eğitim durumu, mesleki kıdem yılı, görev yaptıkları okul türü, kurumdaki istihdamları, eğitim verdikleri yaş grubu ve eğitim verdikleri sınıflardaki öğrenci sayısı) göre farklılıklara bakmak için t-testi (Paired Samples T-Test) ve tek faktörlü varyans (ANOVA) analizi kullanılmıştır.

Okul öncesi öğretmenlerinin iş doyumları ile yaşam kalitesinin alt boyutları olan bedensel alan, ruhsal alan, sosyal ilişkiler alanı ve çevre alanına ait yaşam kalitesi arasındaki ilişkiye basit korelasyon: Pearson korelasyon katsayısı (Simple/Bivariate correlation: pearson correlation coefficient) analizi ile bakılmıştır.

BÖLÜM IV

4. Bulgular

Bu bölümde okul öncesi öğretmenlerinin yaşam kalitesi ve iş doyumlarının incelenmesi amacıyla yapılan araştırmaya ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 4-1. Okul öncesi öğretmenlerinin iş doyumları ve yaşam kalitelerine ait alt boyutlarına ilişkin ortalama ve standart sapma sonuçları

	Ölçekler	N	$\bar{x}$	S
	İş Doyumu	121	4,13	,56
Yaşam kalitesi	Bedensel Alan	121	13,40	,35
	Ruhsal Alan	121	15,36	,41
	Sosyal İlişkiler Alanı	121	15,48	,62
	Çevre Alanı	121	14,00	,48

Tablo 4-1'e bakıldığında okul öncesi öğretmenlerinin iş doyum ortalamaları $\bar{x}=4,13$ ($S=,56$), öğretmenlerin işlerinden hoşnut oldukları görülmektedir. Yaşam kalitesi ölçeğinin alt boyutlarından olan "Bedensel Alan" boyutunda okul öncesi öğretmenlerinin ortalamaları $\bar{x}=13,4$ ($S=,35$) ile en düşük yaşam kalitesine sahip olduklarını ve sırayla "Çevre Alanı" boyutunda okul öncesi öğretmenlerinin yaşam kalite ortalaması $\bar{x}=14,00$ ($S=,48$), "Ruhsal Alana" boyutunda okul öncesi öğretmenlerinin yaşam kalite ortalaması $\bar{x}=15,36$ ($S=,41$) ve "Sosyal İlişkiler Alanı" boyutunda okul öncesi öğretmenlerinin yaşam kalite ortalaması $\bar{x}=15,48$ ($S=,62$) ile yaşam kaliteleri yükselmektedir.

Tablo 4-2. Okul öncesi öğretmenlerinin yaş değişkenine göre iş doyumlarına ilişkin ortalama ve standart sapma değerleri

Yaş	N	$\bar{X}$	S
21-25 yaş	28	4,16	,63
26-30 yaş	43	4,04	,60
31-35 yaş	24	4,14	,54
36 yaş ve üzeri	26	4,24	,44

Tablo 4-2'ye bakıldığında okul öncesi öğretmenlerinin “36 ve üzeri” yaş aralığında olanların iş doyum ortalaması ($\bar{X} = 4,24$, $S = ,44$) “31-35” yaş aralığında olan öğretmenlerin iş doyum ortalamalarından ($\bar{X} = 4,14$, $S = ,54$), “26-30” yaş aralığında olanların iş doyum ortalamalarından ($\bar{X} = 4,04$, $S = ,60$) ve “21-25” yaş aralığında olanların iş doyum ortalamalarından ($\bar{X} = 4,16$, $S = ,63$) daha büyüktür.

Tablo 4-3. Okul öncesi öğretmenlerin yaşlarına göre iş doyumlarına ilişkin anova sonuçları

	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	,657	3	,219		
Gruplar içi	37,382	117	,320	,685	,563
Toplam	38,039	120			

* $p < ,05$

Tablo 4-3'e bakıldığında okul öncesi öğretmenlerinin yaş değişkenine ilişkin olarak $F(3-117) = ,685$, $p > ,05$ 'e göre iş doyum ortalama puanları arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir. Yaş değişkeni iş doyum ortalama puanlarını farklılık yaratacak düzeyde etkilememektedir.

Tablo 4-4. Okul öncesi öğretmenlerinin eğitim durumlarına göre iş doyumlarına ilişkin ortalama ve standart sapma sonuçları

Eğitim durumu	N	$\bar{X}$	S
Ön Lisans	14	4,20	,32
Lisans	104	4,12	,59
Yüksek Lisans	3	4,20	,61

Tablo 4-4’e bakıldığında okul öncesi öğretmenlerinin en son mezun oldukları okul türüne göre iş doyumları incelendiğinde “Yüksek Lisans” aralığında olanların iş doyum ortalaması ($\bar{X}$ = 4,20, S=,61) “Ön Lisans” aralığında olan öğretmenlerin iş doyum ortalamalarından ($\bar{X}$ = 4,20, S=,32) ve “Lisans” aralığında olanların iş doyum ortalamalarından ($\bar{X}$ = 4,12, S=,59) daha büyüktür.

Tablo 4-5. Okul öncesi öğretmenlerinin eğitim durumlarına göre iş doyumlarına ilişkin anova sonuçları

	Kareler		Kareler		
	Toplamı	sd	Ortalaması	F	p
Gruplar arası	,098	2	,049		
Gruplar içi	37,941	118	,322	,152	,859
Toplam	38,039	120			

*p<,05

Tablo 4-5’e bakıldığında okul öncesi öğretmenlerinin eğitim durumları değişkenine ilişkin olarak F (2-118) = ,152, p>,05’e göre iş doyum ortalama puanları arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir. Eğitim durumları değişkeni iş doyum ortalama puanlarını farklılık yaratacak düzeyde etkilememektedir.

Tablo 4-6. Okul öncesi öğretmenlerinin mesleki kıdem yıllarına göre iş doyumlarına ilişkin ortalama ve standart sapma sonuçları

Kıdem yılı	N	$\bar{X}$	S
1-5 yıl	67	4,13	,63
6-10 yıl	27	4,07	,53
11-15 yıl	4	3,99	,10
16-20 yıl	9	4,13	,41
21 yıl ve üzeri	14	4,30	,49

Tablo 4-6'ya bakıldığında okul öncesi öğretmenlerinin “21 ve üzeri” mesleki kıdem yılı aralığında olanların iş doyum ortalaması ($\bar{X}$ = 4,30, S=,49) “1-5” mesleki kıdem yılı aralığında olan öğretmenlerin iş doyum ortalamalarından ($\bar{X}$ = 4,13, S=,63), “6-10” mesleki kıdem yılı aralığında olanların iş doyum ortalamalarından ($\bar{X}$ = 4,07, S=,53), “11-15” mesleki kıdem yılı aralığında olanların iş doyum ortalamalarından ($\bar{X}$ = 3,99, S=,10), “16-20” mesleki kıdem yılı aralığında olanların iş doyum ortalamalarından ($\bar{X}$ = 4,13, S=,41) daha büyüktür.

Tablo 4-7. Okul öncesi öğretmenlerinin mesleki kıdem yıllarına göre iş doyumlarına ilişkin anova sonuçları

	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	,618	4	,154		
Gruplar içi	37,421	116	,323	,479	,751
Toplam	38,039	120			

*p<,05

Tablo 4-7'ye bakıldığında okul öncesi öğretmenlerinin mesleki kıdem yılları değişkenine ilişkin olarak F (4-116) = ,479, p>,05'e göre iş doyum ortalama puanları arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir. Mesleki kıdem yılı değişkeni iş doyum ortalama puanlarını farklılık yaratacak düzeyde etkilememektedir.

Tablo 4-8. Okul öncesi öğretmenlerinin görev yaptıkları okul türüne göre iş doyumlarına ilişkin t-testi sonuçları

Okul Türü	N	$\bar{X}$	S	t	sd	p
Ana sınıfı	89	4,1899	,55423	1,885	119	,062
Ana okulu	32	3,9734	,56526			

*p<,05

Tablo 4-8’e bakıldığında okul öncesi öğretmenlerinin görev yaptıkları okul türüne ilişkin iş doyum ortalamaları t (119)= 1,885, p>,05’e göre anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. Görev yaptıkları okul türü okul öncesi öğretmenlerinin iş doyumlarının anlamlı düzeyde farklılık yaratacak düzeyde etkilememektedir.

Tablo 4-9. Okul öncesi öğretmenlerinin kurumdaki istihdamlarına göre iş doyumlarına ilişkin ortalama ve standart sapma sonuçları

İstihdam	N	$\bar{X}$	S
Kadrolu	53	4,17	,44
Sözleşmeli	49	4,07	,72
Ücretli	19	4,20	,39

Tablo 4-9’a bakıldığında okul öncesi öğretmenlerinin “Ücretli” kurumdaki istihdam aralığında olanların iş doyum ortalaması ($\bar{X}$ = 4,20, S=,39) “Kadrolu” kurumdaki istihdam aralığında olan öğretmenlerin iş doyum ortalamalarından ($\bar{X}$ = 4,17, S=,44), ve “Sözleşmeli” kurumdaki istihdam aralığında olanların iş doyum ortalamalarından ($\bar{X}$ = 4,07, S=,72) daha büyüktür.

Tablo 4-10. Okul öncesi öğretmenlerinin kurumdaki istihdamlarına göre iş doyumlarına ilişkin anova sonuçları

	Kareler		Kareler		
	Toplamı	sd	Ortalaması	F	p
Gruplar arası	,372	2	,186		
Gruplar içi	37,666	118	,319	,583	,560
Toplam	38,039	120			

*p<,05

Tablo 4-10'a bakıldığında okul öncesi öğretmenlerinin kurumdaki istihdam değişkenine ilişkin olarak $F(2-118) = ,583$, $p>,05$ 'e göre iş doyum ortalama puanları arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir. Kurumdaki istihdam değişkeni iş doyum ortalama puanlarını farklılık yaratacak düzeyde etkilememektedir.

Tablo 4-11. Okul öncesi öğretmenlerinin eğitim verdikleri yaş grubuna göre iş doyumlarına ilişkin ortalama ve standart sapma sonuçları

Yaş grubu	N	$\bar{x}$	S
3 yaş	6	3,99	,58
4 yaş	10	3,96	,72
5 yaş	105	4,16	,55

Tablo 4-11'e bakıldığında okul öncesi öğretmenlerinin "5 yaş" eğitim verdikleri yaş grubu aralığında olanların iş doyum ortalaması ($\bar{x} = 4,16$, $S = ,55$), "3 yaş" eğitim verdikleri yaş grubu aralığında olan öğretmenlerin iş doyum ortalamalarından ($\bar{x} = 3,99$, $S = ,58$), ve "4 yaş" eğitim verdikleri yaş grubu aralığında olanların iş doyum ortalamalarından ($\bar{x} = 3,96$, $S = ,72$) daha büyüktür.

Tablo 4-12. Okul öncesi öğretmenlerinin eğitim verdikleri yaş grubuna göre iş doyumlarına ilişkin anova sonuçları

	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	,480	2	,240		
Gruplar içi	37,558	118	,318	,755	,472
Toplam	38,039	120			

*p<,05

Tablo 4-12’ye bakıldığında okul öncesi öğretmenlerinin eğitim verdikleri yaş grubuna ilişkin olarak $F(2-118) = ,755$, $p>,05$ ’e göre iş doyum ortalama puanları arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir. Eğitim verdikleri yaş grubu değişkeni iş doyum ortalama puanlarını farklılık yaratacak düzeyde etkilememektedir.

Tablo 4-13. Okul öncesi öğretmenlerinin eğitim verdikleri sınıflardaki öğrenci sayısına göre iş doyumlarına ilişkin ortalama ve standart sapma sonuçları

Öğrenci sayısı	N	$\bar{X}$	S
11–15	37	4,14	,53
16–20	59	4,13	,59
21 ve üzeri	25	4,14	,56

Tablo 4-13’e bakıldığında okul öncesi öğretmenlerinin eğitim verdikleri sınıflardaki öğrenci sayısına göre iş doyumları incelendiğinde “21 ve üzeri” öğrenci sayısı olan sınıflardaki öğretmenlerin iş doyum ortalamaları ($\bar{X} = 4,14$, $S = ,56$) “16-20” öğrenci sayısı olan öğretmenlerin ortalamasından ($\bar{X} = 4,13$, $S = ,59$) daha büyüktür. “11-15” aralığında öğrenci sayısı bulunan öğretmenlerin iş doyum ortalaması ($\bar{X} = 4,14$, $S = ,53$) ile “21 ve üzeri” öğrenci sayısı olan sınıflardaki öğretmenlerin iş doyum ortalaması karşılaştırıldığında “21 ve üzeri” öğrenci sayısı bulunan sınıflardaki öğretmenlerin standart sapma değerleri daha büyük olduğu için iş doyumları da daha büyük olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

Tablo 4-14. Okul öncesi öğretmenlerinin eğitim verdikleri sınıflardaki öğrenci sayısına göre iş doyumlarına ilişkin anova sonuçları

	Kareler		Kareler		
	Toplamı	sd	Ortalaması	F	p
Gruplar arası	,003	2	,001		
Gruplar içi	38,036	118	,322	,004	,996
Toplam	38,039	120			
*p<,05					

Tablo 4-14'e bakıldığında okul öncesi öğretmenlerinin eğitim verdikleri sınıflardaki öğrenci sayısına ilişkin olarak $F(2-118) = ,004$, $p>,05$ 'e göre iş doyum ortalama puanları arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir. Eğitim verdikleri sınıflardaki öğrenci sayısı değişkeni iş doyum ortalama puanlarını farklılık yaratacak düzeyde etkilememektedir.

Tablo 4-15. Okul öncesi öğretmenlerinin yaşlarına göre yaşam kalitelerinin alt boyutlarına ilişkin ortalama ve standart sapma sonuçları.

Yaşam kalitesi				
alt boyutları	Yaş	N	$\bar{x}$	S
Bedensel Alan	21–25 yaş	28	13,36	,42
	26–30 yaş	43	13,32	,31
	31–35 yaş	24	12,96	,37
	36 yaş ve üzeri	26	14,00	,30
Ruhsal Alan	21–25 yaş	28	15,16	,50
	26–30 yaş	43	15,56	,35
	31–35 yaş	24	15,08	,36
	36 yaş ve üzeri	26	15,52	,47
Sosyal İlişkiler Alanı	21–25 yaş	28	15,56	,75
	26–30 yaş	43	15,36	,55
	31–35 yaş	24	15,40	,60
	36 yaş ve üzeri	26	15,60	,62
Çevre Alanı	21–25 yaş	28	14,32	,57
	26–30 yaş	43	13,76	,41
	31–35 yaş	24	14,00	,52
	36 yaş ve üzeri	26	14,04	,46

Tablo 4-15’e bakıldığında okul öncesi öğretmenlerinin yaşam kalitesi alt boyutları yaş değişkenine göre incelendiğinde; “Bedensel alan” alt boyutunda “36 ve üzeri” yaş aralığında olanların yaşam kalite ortalaması ($\bar{x}$ = 14,00 S=,30), “31-35” yaş aralığında olan öğretmenlerin yaşam kalite ortalamalarından ($\bar{x}$ = 12,96 S=,37), “26-30” yaş aralığında olanların yaşam kalite ortalamalarından ($\bar{x}$ = 13,32 S=,31) ve “21-25” yaş aralığında olanların yaşam kalite ortalamalarından ($\bar{x}$ = 13,36, S=,42) daha büyüktür.

“Ruhsal alan” alt boyutunda “26-30” yaş aralığında olanların yaşam kalite ortalaması ($\bar{x}$ = 15,56, S=,35), “31-35” yaş aralığında olan öğretmenlerin yaşam kalite ortalamalarından ($\bar{x}$ = 15,08 S=,36), “36 ve üzeri” yaş aralığında olanların yaşam kalite ortalamalarından ($\bar{x}$ = 15,52, S=,47) ve “21-25” yaş aralığında olanların yaşam kalite ortalamalarından ($\bar{x}$ = 15,16, S=,50) daha büyüktür.

“Sosyal ilişkiler alanı” alt boyutunda “36 ve üzeri” yaş aralığında olanların yaşam kalite ortalaması ($\bar{x} = 15,60$, $S = 62$), “31-35” yaş aralığında olan öğretmenlerin yaşam kalite ortalamalarından ($\bar{x} = 15,40$, $S = 60$), “26-30” yaş aralığında olanların yaşam kalite ortalamalarından ($\bar{x} = 15,36$, $S = 55$) ve “21-25” yaş aralığında olanların yaşam kalite ortalamalarından ($\bar{x} = 15,56$, $S = 75$) daha büyüktür.

“Çevre alanı” alt boyutunda “21-25” yaş aralığında olanların yaşam kalite ortalaması ($\bar{x} = 14,32$, $S = 57$), “31-35” yaş aralığında olan öğretmenlerin yaşam kalite ortalamalarından ($\bar{x} = 15,40$, $S = 52$), “26-30” yaş aralığında olanların yaşam kalite ortalamalarından ($\bar{x} = 13,76$, $S = 41$) ve “36 ve üzeri” yaş aralığında olanların yaşam kalite ortalamalarından ($\bar{x} = 14,04$, $S = 46$) daha büyüktür.

Tablo 4-16. Okul öncesi öğretmenlerinin yaşlarına göre yaşam kalitelerinin alt boyutlarına ilişkin anova sonuçları

Yaşam kalitesi alt boyutları		Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Bedensel Alan	Gruplar arası	,878	3	,293	2,444	,068
	Gruplar içi	14,020	117	,120		
	Toplam	14,898	120			
Ruhsal Alan	Gruplar arası	,316	3	,105	,609	,610
	Gruplar içi	20,206	117	,173		
	Toplam	20,522	120			
Sosyal İlişkiler Alanı	Gruplar arası	,073	3	,024	,062	,980
	Gruplar içi	46,034	117	,393		
	Toplam	46,107	120			
Çevre Alanı	Gruplar arası	,311	3	,104	,445	,722
	Gruplar içi	27,272	117	,233		
	Toplam	27,583	120			

Tablo 4-16'ya bakıldığında okul öncesi öğretmenlerinin yaşlarına ilişkin olarak $F(3-117) = 2,444$, $p > ,05$ 'e göre yaşam kalitelerinden bedensel alana ait puanlar arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir. Yaş değişkeni bedensel alan boyutundan elde edilen puanları farklılık yaratacak düzeyde etkilememektedir.

Okul öncesi öğretmenlerinin yaşlarına ilişkin olarak $F(3-117) = ,609$, $p > ,05$ 'e göre yaşam kalitelerinden ruhsal alana ait puanlar arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir. Yaş değişkeni ruhsal alan boyutundan elde edilen puanları farklılık yaratacak düzeyde etkilememektedir.

Okul öncesi öğretmenlerinin yaşlarına ilişkin olarak $F(3-117) = ,062$, $p > ,05$ 'e göre yaşam kalitelerinden sosyal ilişkiler alanına ait puanlar arasında anlamlı bir fark

olmadığı görülmektedir. Yaş değişkeni sosyal ilişkiler alanı boyutundan elde edilen puanları farklılık yaratacak düzeyde etkilememektedir.

Okul öncesi öğretmenlerinin yaşlarına ilişkin olarak $F(3-117) = ,445, p>,05$ 'e göre yaşam kalitelerinden çevre alanına ait puanlar arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir. Yaş değişkeni çevre alanı boyutundan elde edilen puanları farklılık yaratacak düzeyde etkilememektedir.

Tablo 4-17. Okul öncesi öğretmenlerinin eğitim durumuna göre yaşam kalitelerinin alt boyutlarına ilişkin ortalama ve standart sapma sonuçları.

Yaşam kalitesi alt				
boyutları	Eğitim durumu	N	$\bar{x}$	S
Bedensel Alan	Ön Lisans	14	14,12	,25
	Lisans	104	13,32	,36
	Yüksek Lisans	3	13,16	,14
Ruhsal Alan	Ön Lisans	14	15,56	,47
	Lisans	104	15,28	,40
	Yüksek Lisans	3	16,88	,39
Sosyal İlişkiler Alanı	Ön Lisans	14	15,80	,60
	Lisans	104	15,40	,63
	Yüksek Lisans	3	16,00	,67
Çevre Alanı	Ön Lisans	14	13,76	,59
	Lisans	104	14,00	,47
	Yüksek Lisans	3	15,12	,19

Tablo 4-17'e bakıldığında okul öncesi öğretmenlerinin yaşam kalitesi alt boyutları eğitim durumu değişkenine göre incelendiğinde; “Bedensel alan” alt boyutunda “Ön Lisans” eğitim durumu aralığında olanların yaşam kalite ortalaması ($\bar{x} = 14,12$, $S = ,25$), “Lisans” eğitim durumu aralığında olan öğretmenlerin yaşam kalite ortalamalarından ($\bar{x} = 13,32$, $S = ,36$) ve “Yüksek Lisans” eğitim durumu aralığında olanların yaşam kalite ortalamalarından ($\bar{x} = 13,16$, $S = ,14$) daha büyüktür.

“Ruhsal alan” alt boyutunda “Yüksek Lisans” eğitim durumu aralığında olanların yaşam kalite ortalaması ($\bar{x} = 16,88$, $S = ,39$), “Ön Lisans” eğitim durumu aralığında olan öğretmenlerin yaşam kalite ortalamalarından ($\bar{x} = 15,56$, $S = ,47$) ve “Lisans” eğitim durumu aralığında olanların yaşam kalite ortalamalarından ($\bar{x} = 15,28$, $S = ,40$) daha büyüktür.

“Sosyal ilişkiler alanı” alt boyutunda “Yüksek Lisans” eğitim durumu aralığında olanların yaşam kalite ortalaması ($\bar{x} = 16,00$, $S = ,67$), “Ön Lisans” eğitim durumu aralığında olan öğretmenlerin yaşam kalite ortalamalarından ($\bar{x} = 15,80$, $S = ,60$) ve “Lisans” eğitim durumu aralığında olanların yaşam kalite ortalamalarından ($\bar{x} = 15,40$, $S = ,63$) daha büyüktür.

“Çevre alanı” alt boyutunda “Yüksek Lisans” eğitim durumu aralığında olanların yaşam kalite ortalaması ($\bar{x} = 15,12$, $S = ,19$), “Lisans” eğitim durumu aralığında olan öğretmenlerin yaşam kalite ortalamalarından ($\bar{x} = 14,00$, $S = ,47$) ve “Ön Lisans” eğitim durumu aralığında olanların yaşam kalite ortalamalarından ($\bar{x} = 13,76$, $S = ,59$) daha büyüktür.

Tablo 4-18. Okul öncesi öğretmenlerinin eğitim durumuna göre yaşam kalitelerinin alt boyutlarına ilişkin anova sonuçları

Yaşam kalitesi alt boyutları		Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Bedensel Alan	Gruplar arası	,518	2	,259	2,125	,124
	Gruplar içi	14,380	118	,122		
	Toplam	14,898	120			
Ruhsal Alan	Gruplar arası	,511	2	,255	1,506	,226
	Gruplar içi	20,011	118	,170		
	Toplam	20,522	120			
Sosyal İlişkiler Alanı	Gruplar arası	,177	2	,088	,227	,797
	Gruplar içi	45,930	118	,389		
	Toplam	46,107	120			
Çevre Alanı	Gruplar arası	,288	2	,144	,623	,538
	Gruplar içi	27,295	118	,231		
	Toplam	27,583	120			

Tablo 4-18'e bakıldığında okul öncesi öğretmenlerinin eğitim durumlarına ilişkin olarak $F(2-118) = 2,125$, $p > ,05$ 'e göre yaşam kalitelerinden bedensel alana ait puanlar arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir. Eğitim Durumu değişkeni bedensel alan boyutundan elde edilen puanları farklılık yaratacak düzeyde etkilememektedir.

Okul öncesi öğretmenlerinin eğitim durumlarına ilişkin olarak $F(2-118) = 1,506$, $p > ,05$ 'e göre yaşam kalitelerinden ruhsal alana ait puanlar arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir. Eğitim durumu değişkeni ruhsal alan boyutundan elde edilen puanları farklılık yaratacak düzeyde etkilememektedir.

Okul öncesi öğretmenlerinin eğitim durumlarına ilişkin olarak $F(2-118) = ,227$, $p > ,05$ 'e göre yaşam kalitelerinden sosyal ilişkiler alanına ait puanlar arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir. Eğitim durumu değişkeni sosyal ilişkiler alanı boyutundan elde edilen puanları farklılık yaratacak düzeyde etkilememektedir.

Okul öncesi öğretmenlerinin eğitim durumlarına ilişkin olarak $F(2-118) = ,623$, $p > ,05$ 'e göre yaşam kalitelerinden çevre alanına ait puanlar arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir. Eğitim durumu değişkeni çevre alanı boyutundan elde edilen puanları farklılık yaratacak düzeyde etkilememektedir.

Tablo 4-19. Okul öncesi öğretmenlerinin mesleki kıdem yıllarına göre yaşam kalitelerinin alt boyutlarına ilişkin ortalama ve standart sonuçları

Yaşam kalitesi				
alt boyutları	Kıdem yılı	N	$\bar{x}$	S
Bedensel Alan	1-5 yıl	67	13,16	,40
	6-10 yıl	27	13,44	,22
	11-15 yıl	4	13,72	,12
	16-20 yıl	9	13,52	,32
	21 yıl ve üzeri	14	14,28	,31
Ruhsal Alan	1-5 yıl	67	15,28	,42
	6-10 yıl	27	15,52	,32
	11-15 yıl	4	14,16	,50
	16-20 yıl	9	14,88	,41
	21 yıl ve üzeri	14	16,04	,52
Sosyal İlişkiler Alanı	1-5 yıl	67	15,48	,66
	6-10 yıl	27	15,64	,46
	11-15 yıl	4	14,32	,88
	16-20 yıl	9	14,68	,88
	21 yıl ve üzeri	14	16,00	,45
Çevre Alanı	1-5 yıl	67	13,88	,52
	6-10 yıl	27	14,32	,35
	11-15 yıl	4	13,24	,68
	16-20 yıl	9	13,68	,36
	21 yıl ve üzeri	14	14,32	,54

Tablo 4-19'a bakıldığında okul öncesi öğretmenlerinin yaşam kalitesi alt boyutları mesleki kıdem yılı değişkenine göre incelendiğinde; “Bedensel alan” alt boyutunda “21 ve üzeri” mesleki kıdem yılı aralığında olanların yaşam kalite ortalaması ($\bar{x}$ = 14,28, S=,31), “11-15” mesleki kıdem yılı aralığında olan öğretmenlerin yaşam kalite ortalamalarından ($\bar{x}$ = 13,72, S=,12), “16-20” mesleki kıdem yılı aralığında olanların yaşam kalite ortalamalarından ($\bar{x}$ = 13,52, S=,32), “6-10” mesleki kıdem yılı aralığında olanların yaşam kalite ortalamalarından ($\bar{x}$ = 13,44, S=,22) ve “1-5” mesleki kıdem yılı aralığında olanların yaşam kalite ortalamalarından ($\bar{x}$ = 13,16, S=,40) daha büyüktür.

“Ruhsal alan” alt boyutunda “21 ve üzeri” mesleki kıdem yılı aralığında olanların yaşam kalite ortalaması ($\bar{x} = 16,04$, $S=,52$), “6-10” mesleki kıdem yılı aralığında olan öğretmenlerin yaşam kalite ortalamalarından ($\bar{x} = 15,52$, $S=,32$), “1-5” mesleki kıdem yılı aralığında olanların yaşam kalite ortalamalarından ($\bar{x} = 15,28$, $S=,42$), “16-20” mesleki kıdem yılı aralığında olanların yaşam kalite ortalamalarından ($\bar{x} = 14,88$, $S= ,41$) ve “11-15” mesleki kıdem yılı aralığında olanların yaşam kalite ortalamalarından ($\bar{x} = 14,16$, $S=,50$) daha büyüktür.

“Sosyal ilişkiler alanı” alt boyutunda “21 ve üzeri” mesleki kıdem yılı aralığında olanların yaşam kalite ortalaması ($\bar{x} = 16,00$ $S=,45$), “6-10” mesleki kıdem yılı aralığında olan öğretmenlerin yaşam kalite ortalamalarından ($\bar{x} = 15,64$, $S=,46$), “1-5” mesleki kıdem yılı aralığında olanların yaşam kalite ortalamalarından ($\bar{x} = 15,48$, $S=,66$), “16-20” mesleki kıdem yılı aralığında olanların yaşam kalite ortalamalarından ($\bar{x} = 14,68$, $S=,88$) ve “11-15” mesleki kıdem yılı aralığında olanların yaşam kalite ortalamalarından ($\bar{x} = 14,32$, $S=,88$) daha büyüktür.

“Çevre alanı” alt boyutunda “21 ve üzeri” mesleki kıdem yılı aralığında olanların yaşam kalite ortalaması ($\bar{x} = 14,32$, $S=,31$), “11-15” mesleki kıdem yılı aralığında olan öğretmenlerin yaşam kalite ortalamalarından ($\bar{x} = 13,24$, $S=,12$), “16-20” mesleki kıdem yılı aralığında olanların yaşam kalite ortalamalarından ($\bar{x}=13,68$, $S=,12$), “6-10” mesleki kıdem yılı aralığında olanların yaşam kalite ortalamalarından ($\bar{x} = 14,32$, $S=,22$) ve “1-5” mesleki kıdem yılı aralığında olanların yaşam kalite ortalamalarından ($\bar{x} = 13,88$, $S=,40$) daha büyüktür.

Tablo 4-20. Okul öncesi öğretmenlerinin mesleki kıdem yıllarına göre yaşam kalitelerinin alt boyutlarına ilişkin anova sonuçları

Yaşam kalitesi		Kareler		Kareler		p
alt boyutları		Toplamı	sd	Ortalaması	F	
Bedensel Alan	Gruplar arası	,947	4	,237	1,968	,104
	Gruplar içi	13,951	116	,120		
	Toplam	14,898	120			
Ruhsal Alan	Gruplar arası	,968	4	,242	1,436	,226
	Gruplar içi	19,554	116	,169		
	Toplam	20,522	120			
Sosyal İlişkiler Alanı	Gruplar arası	,989	4	,247	,636	,638
	Gruplar içi	45,117	116	,389		
	Toplam	46,107	120			
Çevre Alanı	Gruplar arası	,515	4	,129	,552	,698
	Gruplar içi	27,068	116	,233		
	Toplam	27,583	120			

Tablo 4-20'ye bakıldığında okul öncesi öğretmenlerinin mesleki kıdem yıllarına ilişkin olarak $F(4-116) = 1,968$, $p > ,05$ 'e göre yaşam kalitelerinden bedensel alana ait puanlar arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir. Mesleki kıdem yılı değişkeni bedensel alan boyutundan elde edilen puanları farklılık yaratacak düzeyde etkilememektedir.

Okul öncesi öğretmenlerinin mesleki kıdem yıllarına ilişkin olarak $F(4-116) = 1,436$, $p > ,05$ 'e göre yaşam kalitelerinden ruhsal alana ait puanlar arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir. Mesleki kıdem yılı değişkeni ruhsal alan boyutundan elde edilen puanları farklılık yaratacak düzeyde etkilememektedir.

Okul öncesi öğretmenlerinin mesleki kıdem yıllarına ilişkin olarak $F(4-116) = ,636$, $p > ,05$ 'e göre yaşam kalitelerinden sosyal ilişkiler alanına ait puanlar arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir. Mesleki kıdem yılı değişkeni sosyal ilişkiler alanına ait yaşam kalitelerini farklılık yaratacak düzeyde etkilememektedir.

Okul öncesi öğretmenlerinin mesleki kıdem yıllarına ilişkin olarak $F(4-116) = ,552$, $p > ,05$ 'e göre yaşam kalitelerinden çevre alanına ait puanlar arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir. Mesleki kıdem yılı değişkeni çevre alanı yaşam kalitelerini farklılık yaratacak düzeyde etkilememektedir.

Tablo 4-21. Okul öncesi öğretmenlerinin görev yaptıkları okul türüne göre yaşam kalitelerinin alt boyutlarına ilişkin t-testi sonuçları

Yaşam kalitesi							
alt boyutları	Okul Türü	N	$\bar{X}$	S	t	sd	p
Bedensel Alan	Ana sınıfı	89	13,4961	,33813	1,218	119	,226
	Anaokulu	32	13,1428	,38743			
Ruhsal Alan	Ana sınıfı	89	15,2962	,43473	-,719	119	,473
	Anaokulu	32	15,5416	,35021			
Sosyal İlişkiler Alanı	Ana sınıfı	89	15,5656	,62719	,697	119	,487
	Anaokulu	32	15,2084	,60381			
Çevre Alanı	Ana sınıfı	89	14,0424	,49114	,387	119	,699
	Anaokulu	32	13,8888	,45156			

Tablo 4-21'e bakıldığında okul öncesi öğretmenlerinin görev yaptıkları okul türüne ilişkin yaşam kalitesi alt alanlarından bedensel alana ait puanlar arasında $t(119) = 1,218$, $p > ,05$ 'e göre anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. Görev yaptıkları okul türü okul öncesi öğretmenlerinin bedensel alana ait yaşam kalitelerini anlamlı farklılık yaratacak düzeyde etkilememektedir.

Okul türüne ilişkin yaşam kalitesi alt alanlarından ruhsal alana ait puanlar arasında $t(119) = ,719$, $p > ,05$ 'e göre anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. Görev yaptıkları okul türü okul öncesi öğretmenlerinin ruhsal alana ait yaşam kalitelerini anlamlı farklılık yaratacak düzeyde etkilememektedir.

Okul türüne ilişkin yaşam kalitesi alt alanlarından sosyal ilişkiler alanına ait puanlar arasında $t(119) = ,697$, $p > ,05$ 'e göre anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. Görev yaptıkları okul türü okul öncesi öğretmenlerinin sosyal ilişkiler alanına ait yaşam kalitelerini anlamlı farklılık yaratacak düzeyde etkilememektedir.

Okul türüne ilişkin yaşam kalitesi alt alanlarından çevre alanına ait puanlar arasında $t(119) = ,387$, $p > ,05$ 'e göre anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. Görev yaptıkları okul türü okul öncesi öğretmenlerinin çevre alanına ait yaşam kalitelerini anlamlı farklılık yaratacak düzeyde etkilememektedir.

Tablo 4-22. Okul öncesi öğretmenlerinin kurumdaki istihdamlarına göre yaşam kalitelerinin alt boyutlarına ilişkin ortalama ve standart sapma sonuçları

Yaşam kalitesi				
alt boyutları	İstihdam	N	$\bar{x}$	S
Bedensel Alan	Kadrolu	53	13,76	,29
	Sözleşmeli	49	13,20	,38
	Ücretli	19	12,96	,38
Ruhsal Alan	Kadrolu	53	15,56	,43
	Sözleşmeli	49	15,12	,41
	Ücretli	19	15,40	,36
Sosyal İlişkiler Alanı	Kadrolu	53	15,44	,62
	Sözleşmeli	49	15,48	,65
	Ücretli	19	15,60	,58
Çevre Alanı	Kadrolu	53	14,04	,49
	Sözleşmeli	49	13,96	,47
	Ücretli	19	14,00	,50

Tablo 4-22'ye bakıldığında okul öncesi öğretmenlerinin yaşam kalitesi alt boyutları kurumdaki istihdam değişkenine göre incelendiğinde; “Bedensel alan” alt boyutunda “Kadrolu” kurumdaki istihdam aralığında olanların yaşam kalite ortalaması ($\bar{x} = 13,76$, $S = ,29$), “Sözleşmeli” kurumdaki istihdam aralığında olan öğretmenlerin yaşam kalite ortalamalarından ($\bar{x} = 13,20$, $S = ,24$) ve “Ücretli” kurumdaki istihdam aralığında olanların yaşam kalite ortalamalarından ($\bar{x} = 12,96$, $S = ,43$) daha büyüktür.

“Ruhsal alan” alt boyutunda “Kadro lu” kurumdaki istihdam aralı ğında olanların yaşam kalite ortalaması ($\bar{x} = 15,56$, $S=,43$), “ Ücretli” kurumdaki istihdam aralı ğında olan öğretmenlerin yaşam kalite ortalamalarından ($\bar{x} = 15,40$, $S=,36$) ve “Sözleşmeli” kurumdaki istihdam aralı ğında olanların yaşam kalite ortalamalarından ($\bar{x} = 15,12$, $S=,41$) daha büyüktür.

“Sosyal ilişkiler alanı” alt boyutunda “Ücretli” kurumdaki istihdam aralı ğında olanların yaşam kalite ortalaması ($\bar{x} = 15,60$, $S=,58$), “Sözleşmeli” kurumdaki istihdam aralı ğında olan öğretmenlerin yaşam kalite ortalamalarından ($\bar{x} = 15,48$, $S=,65$) ve “Kadro lu” kurumdaki istihdam aralı ğında olanların yaşam kalite ortalamalarından ($\bar{x} = 15,44$, $S=,62$) daha büyüktür.

“Çevre alanı” alt boyutunda “Kadro lu” kurumdaki istihdam aralı ğında olanların yaşam kalite ortalaması ($\bar{x} = 14,04$, $S=,49$), “Ücretli” kurumdaki istihdam aralı ğında olan öğretmenlerin yaşam kalite ortalamalarından ($\bar{x} = 14,00$, $S=,50$) ve “Sözleşmeli” kurumdaki istihdam aralı ğında olanların yaşam kalite ortalamalarından ($\bar{x} = 13,96$, $S=,47$) daha büyüktür.

Tablo 4-23. Okul öncesi öğretmenlerinin kurumdaki istihdamlarına göre yaşam kalitelerinin alt boyutlarına ilişkin anova sonuçları

Yaşam kalitesi alt boyutları		Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Post Hoc LSD Sonuçları
Bedensel Alan	Gruplar arası	,786	2	,393	3,287	,041	1-2, 1-3
	Gruplar içi	14,112	118	,120			
	Toplam	14,898	120				
Ruhsal Alan	Gruplar arası	,334	2	,167	,977	,379	
	Gruplar içi	20,188	118	,171			
	Toplam	20,522	120				
Sosyal İlişkiler Alanı	Gruplar arası	,022	2	,011	,029	,972	
	Gruplar içi	46,084	118	,391			
	Toplam	46,107	120				
Çevre Alanı	Gruplar arası	,006	2	,003	,013	,987	
	Gruplar içi	27,577	118	,234			
	Toplam	27,583	120				

* $p < ,05$ Kategoriler: “Kadrolu”=1; “Sözleşmeli”=2; “Ücretli”=3

Tablo 4-23’e bakıldığında okul öncesi öğretmenlerinin kurumdaki istihdamlarına ilişkin olarak $F(2-118) = 3,287$, $p < ,05$ ’e göre yaşam kalitelerinden bedensel alana ait puanlar arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. Bedensel alandaki bu anlamlı farkın kaynağı; “Kadrolu” öğretmenlerin yaşam kalitesi ($\bar{x} = 13,76$), “Sözleşmeli” öğretmenlerin yaşam kalitesi ($\bar{x} = 13,20$) ve “Ücretli” öğretmenlerin yaşam kalitesinden ($\bar{x} = 12,96$) daha iyi olduğundan kaynaklanmaktadır.

Okul öncesi öğretmenlerinin kurumdaki istihdamlarına ilişkin olarak $F(2-118) = ,977$, $p > ,05$ ’e göre yaşam kalitelerinden ruhsal alana ait puanlar arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir. Kurumdaki istihdam değişkeni ruhsal alana ait yaşam kalitesini farklılık yaratacak düzeyde etkilememektedir.

Okul öncesi öğretmenlerinin kurumdaki istihdamlarına ilişkin olarak $F(2-118) = ,029$, $p > ,05$ 'e göre yaşam kalitelerinden sosyal ilişkiler alanına ait puanlar arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir. Kurumdaki istihdam değişkeni sosyal ilişkiler alanına ait yaşam kalitelerini farklılık yaratacak düzeyde etkilememektedir.

Okul öncesi öğretmenlerinin kurumdaki istihdamlarına ilişkin olarak $F(2-118) = ,013$, $p > ,05$ 'e göre yaşam kalitelerinden çevre alanına ait puanlar arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir. Kurumdaki istihdam değişkeni çevre alanı yaşam kalitelerini farklılık yaratacak düzeyde etkilememektedir.

Tablo 4-24. Okul öncesi öğretmenlerinin eğitim verdikleri yaş grubuna göre yaşam kalitelerinin alt boyutlarına ilişkin ortalama ve standart sapma sonuçları.

Yaşam kalitesi alt boyutları	Yaş grubu	N	$\bar{X}$	Standart Sapma
Bedensel Alan	3 yaş	6	13,04	,38
	4 yaş	10	13,32	,53
	5 yaş	105	13,44	,33
Ruhsal Alan	3 yaş	6	14,76	,36
	4 yaş	10	16,08	,27
	5 yaş	105	15,32	,43
Sosyal İlişkiler Alanı	3 yaş	6	14,00	,62
	4 yaş	10	15,32	,74
	5 yaş	105	15,56	,61
Çevre Alanı	3 yaş	6	14,16	,54
	4 yaş	10	14,04	,52
	5 yaş	105	14,00	,48

Tablo 4-24'e bakıldığında okul öncesi öğretmenlerinin yaşam kalitesi alt boyutları eğitim verdikleri yaş grubu değişkenine göre incelendiğinde; "Bedensel alan" alt boyutunda "5 yaş" kurumdaki istihdam aralığında olanların yaşam kalite ortalaması ($\bar{X} = 13,44$, $S = ,33$), "4 yaş" eğitim verdikleri yaş grubu aralığında olan öğretmenlerin yaşam kalite ortalamalarından ($\bar{X} = 13,32$, $S = ,53$) ve "3 yaş" eğitim verdikleri yaş grubu aralığında olanların yaşam kalite ortalamalarından ($\bar{X} = 13,04$, $S = ,38$) daha büyüktür.

“Ruhsal alan” alt boyutunda “4 yaş” eğitim verdikleri yaş grubu aralığında olanların yaşam kalite ortalaması ($\bar{x} = 16,08$, $S = 27$), “5 yaş” eğitim verdikleri yaş grubu aralığında olan öğretmenlerin yaşam kalite ortalamalarından ($\bar{x} = 15,32$, $S = 43$) ve “3 yaş” eğitim verdikleri yaş grubu aralığında olanların yaşam kalite ortalamalarından ($\bar{x} = 14,76$, $S = 36$) daha büyüktür.

“Sosyal ilişkiler alanı” alt boyutunda “5 yaş” eğitim verdikleri yaş grubu aralığında olanların yaşam kalite ortalaması ($\bar{x} = 15,56$, $S = 61$), “4 yaş” eğitim verdikleri yaş grubu aralığında olan öğretmenlerin yaşam kalite ortalamalarından ($\bar{x} = 15,32$, $S = 74$) ve “3 yaş” eğitim verdikleri yaş grubu aralığında olanların yaşam kalite ortalamalarından ($\bar{x} = 14,00$, $S = 62$) daha büyüktür.

“Çevre alanı” alt boyutunda “3 yaş” eğitim verdikleri yaş grubu aralığında olanların yaşam kalite ortalaması ($X = 14,16$, $S = 54$), “4 yaş” eğitim verdikleri yaş grubu aralığında olan öğretmenlerin yaşam kalite ortalamalarından ($X = 14,04$, $S = 52$) ve “5 yaş” eğitim verdikleri yaş grubu aralığında olanların yaşam kalite ortalamalarından ($X = 14,00$, $S = 48$) daha büyüktür.

Tablo 4-25. Okul öncesi öğretmenlerinin eğitim verdikleri yaş grubuna göre yaşam kalitelerinin alt boyutlarına ilişkin anova sonuçları

Yaşam kalitesi alt boyutları		Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Bedensel Alan	Gruplar arası	,058	2	,029	,229	,796
	Gruplar içi	14,840	118	,126		
	Toplam	14,898	120			
Ruhsal Alan	Gruplar arası	,446	2	,223	1,312	,273
	Gruplar içi	20,076	118	,170		
	Toplam	20,522	120			
Sosyal İlişkiler Alanı	Gruplar arası	,885	2	,443	1,155	,319
	Gruplar içi	45,221	118	,383		
	Toplam	46,107	120			
Çevre Alanı	Gruplar arası	,010	2	,005	,022	,978
	Gruplar içi	27,573	118	,234		
	Toplam	27,583	120			

Tablo 4-25'e bakıldığında okul öncesi öğretmenlerinin eğitim verdikleri yaş grubuna ilişkin olarak $F(2-118) = 1,968$, $p > ,05$ 'e göre yaşam kalitelerinden bedensel alana ait puanlar arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir. Eğitim verdikleri yaş grubu değişkeni bedensel alan boyutuna ait yaşam kalitelerini farklılık yaratacak düzeyde etkilememektedir.

Okul öncesi öğretmenlerinin eğitim verdikleri yaş grubuna ilişkin olarak $F(2-118) = 1,312$, $p > ,05$ 'e göre yaşam kalitelerinden ruhsal alana ait puanlar arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir. Eğitim verdikleri yaş grubu değişkeni ruhsal alan boyutuna ait yaşam kalitelerini farklılık yaratacak düzeyde etkilememektedir.

Okul öncesi öğretmenlerinin eğitim verdikleri yaş grubuna ilişkin olarak F (2-118) = ,636, $p>,05$ 'e göre yaşam kalitelerinden sosyal ilişkiler alanına ait puanlar arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir. Eğitim verdikleri yaş grubu değişkeni sosyal ilişkiler alana ait yaşam kalitelerini farklılık yaratacak düzeyde etkilememektedir.

Okul öncesi öğretmenlerinin eğitim verdikleri yaş grubuna ilişkin olarak F (2-118) = ,552, $p>,05$ 'e göre yaşam kalitelerinden çevre alanına ait puanlar arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir. Eğitim verdikleri yaş grubu değişkeni çevre alanı yaşam kalitelerini farklılık yaratacak düzeyde etkilememektedir.

Tablo 4-26. Okul öncesi öğretmenlerinin eğitim verdikleri sınıflardaki öğrenci sayısına göre yaşam kalitelerinin alt boyutlarına ilişkin ortalama ve standart sapma sonuçları

Yaşam kalitesi	Öğrenci			
alt boyutları	sayısı	N	$\bar{x}$	S
Bedensel Alan	10-15	37	13,64	,31
	16-20	59	13,36	,40
	21 ve üzeri	25	13,20	,38
Ruhsal Alan	10-15	37	15,32	,45
	16-20	59	15,36	,43
	21 ve üzeri	25	15,48	,33
Sosyal İlişkiler Alanı	10-15	37	15,84	,65
	16-20	59	15,24	,57
	21 ve üzeri	25	15,40	,69
Çevre Alanı	10-15	37	13,48	,43
	16-20	59	14,20	,50
	21 ve üzeri	25	14,32	,49

Tablo 4-26'ya bakıldığında okul öncesi öğretmenlerinin yaşam kalitesi alt boyutları eğitim verdikleri sınıflardaki öğrenci sayısı değişkenine göre incelendiğinde; “Bedensel alan” alt boyutunda “10-15” eğitim verdikleri sınıflardaki öğrenci sayısı aralığında olanların yaşam kalite ortalaması ($\bar{x}$ = 13,64, S=,31), “16-20” eğitim

verdikleri sınıflardaki öğrenci sayısı aralığında olan öğretmenlerin yaşam kalite ortalamalarından ($\bar{x} = 13,36$, $S = ,40$) ve “21 ve üzeri” eğitim verdikleri sınıflardaki öğrenci sayısı aralığında olanların yaşam kalite ortalamalarından ($\bar{x} = 13,20$, $S = ,38$) daha büyüktür.

“Ruhsal alan” alt boyutunda “21 ve üzeri” eğitim verdikleri sınıflardaki öğrenci sayısı aralığında olanların yaşam kalite ortalaması ($\bar{x} = 15,48$, $S = ,33$), “16-20” eğitim verdikleri sınıflardaki öğrenci sayısı aralığında olan öğretmenlerin yaşam kalite ortalamalarından ($\bar{x} = 15,36$, $S = ,43$) ve “10-15” eğitim verdikleri sınıflardaki öğrenci sayısı aralığında olanların yaşam kalite ortalamalarından ($\bar{x} = 15,32$, $S = ,45$) daha büyüktür.

“Sosyal ilişkiler alanı” alt boyutunda “10-15” eğitim verdikleri sınıflardaki öğrenci sayısı aralığında olanların yaşam kalite ortalaması ($\bar{x} = 15,84$, $S = ,65$), “21 ve üzeri” eğitim verdikleri sınıflardaki öğrenci sayısı aralığında olan öğretmenlerin yaşam kalite ortalamalarından ($\bar{x} = 15,40$, $S = ,69$) ve “16-20” eğitim verdikleri sınıflardaki öğrenci sayısı aralığında olanların yaşam kalite ortalamalarından ($\bar{x} = 15,24$, $S = ,57$) daha büyüktür.

“Çevre alanı” alt boyutunda “21 ve üzeri” eğitim verdikleri sınıflardaki öğrenci sayısı aralığında olanların yaşam kalite ortalaması ($\bar{x} = 14,32$, $S = ,49$), “16-20” eğitim verdikleri sınıflardaki öğrenci sayısı aralığında olan öğretmenlerin yaşam kalite ortalamalarından ($\bar{x} = 14,20$, $S = ,50$) ve “10-15” eğitim verdikleri sınıflardaki öğrenci sayısı aralığında olanların yaşam kalite ortalamalarından ($\bar{x} = 13,48$, $S = ,43$) daha büyüktür.

Tablo 4-27. Okul öncesi öğretmenlerinin eğitim verdikleri sınıflardaki öğrenci sayısına göre yaşam kalitelerinin alt boyutlarına ilişkin anova sonuçları

Yaşam kalitesi alt boyutları		Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Bedensel Alan	Gruplar arası	,210	2	,105	,845	,432
	Gruplar içi	14,688	118	,124		
	Toplam	14,898	120			
Ruhsal Alan	Gruplar arası	,023	2	,012	,067	,935
	Gruplar içi	20,499	118	,174		
	Toplam	20,522	120			
Sosyal İlişkiler Alanı	Gruplar arası	,521	2	,260	,674	,511
	Gruplar içi	45,586	118	,386		
	Toplam	46,107	120			
Çevre Alanı	Gruplar arası	,930	2	,465	2,058	,132
	Gruplar içi	26,654	118	,226		
	Toplam	27,583	120			

Tablo 4-27'ye bakıldığında okul öncesi öğretmenlerinin eğitim verdikleri sınıflardaki öğrenci sayısına ilişkin olarak $F(2-118) = ,845$, $p > ,05$ 'e göre yaşam kalitelerinden bedensel alana ait puanlar arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir. Eğitim verdikleri sınıflardaki öğrenci sayısı değişkeni bedensel alan boyutuna ait yaşam kalitelerini farklılık yaratacak düzeyde etkilememektedir.

Okul öncesi öğretmenlerinin eğitim verdikleri sınıflardaki öğrenci sayısına ilişkin olarak $F(2-118) = ,067$, $p > ,05$ 'e göre yaşam kalitelerinden ruhsal alana ait puanlar arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir. Eğitim verdikleri sınıflardaki öğrenci sayısı değişkeni ruhsal alan boyutuna ait yaşam kalitelerini farklılık yaratacak düzeyde etkilememektedir.

Okul öncesi öğretmenlerinin eğitim verdikleri sınıflardaki öğrenci sayısına ilişkin olarak $F(2-118) = 674$, $p > ,05$ 'e göre yaşam kalitelerinden sosyal ilişkiler alanına ait puanlar arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir. Eğitim verdikleri sınıflardaki öğrenci sayısı değişkeni sosyal ilişkiler alanına ait yaşam kalitelerini farklılık yaratacak düzeyde etkilememektedir.

Okul öncesi öğretmenlerinin eğitim verdikleri sınıflardaki öğrenci sayısına ilişkin olarak $F(2-118) = 2,058$, $p > ,05$ 'e göre yaşam kalitelerinden çevre alanına ait puanlar arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir. Eğitim verdikleri sınıflardaki öğrenci sayısı değişkeni çevre alanı yaşam kalitelerini farklılık yaratacak düzeyde etkilememektedir.

Tablo 4-28. Okul öncesi öğretmenlerin iş doyumları ile yaşam kalitelerinin alt boyutları arasındaki ilişkiye ait korelasyon tablosu

	Pearson	Bedensel	Ruhsal	Sosyal İlişkiler	Çevre
	Correlation	Alan	Alan	Alanı	Alanı
İş Doyumu	r	,292(**)	,317(**)	,360(**)	,501(**)
	p	,001	,000	,000	,000

** $p < ,01$

Tablo 4-28'e bakıldığında okul öncesi öğretmenlerinin iş doyumlarının bedensel alan ait yaşam kalitesi arasında $r = ,29$, $p < ,01$ 'e göre pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır.

Okul öncesi öğretmenlerinin iş doyumlarının ruhsal alan ait yaşam kalitesi arasında $r = ,32$, $p < ,01$ 'e göre pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır.

Okul öncesi öğretmenlerinin iş doyumlarının sosyal ilişkiler alanına ait yaşam kalitesi arasında $r = ,36$, $p < ,01$ 'e göre pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır.

Okul öncesi öğretmenlerinin iş doyumlarının çevre alanına ait yaşam kalitesi arasında $r = ,50$, $p < ,01$ 'e göre pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki vardır. İş doyumunu en çok etkileyebilecek çevre alanına ait yaşam kalitesidir.

BÖLÜM V

5. Sonuç ve Öneriler

Bu araştırmada okul öncesi öğretmenlerinin yaşam kalitesi ve iş doyumlarının bazı değişkenler açısından incelenmesi amaçlanmıştır.

Araştırma var olan bir durumu olduğu gibi ortaya koymak için betimsel tarama modelindedir. Araştırmanın çalışma grubu 2010-2011 eğitim öğretim yılında Bolu İli Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı Bolu merkez ilçesinde bulunan anaokulunda ve anasınıflarında görev yapan 121 öğretmenden oluşmaktadır.

Araştırma verilerinin elde edilmesinde “Minnesota İş Doyum Ölçeği”, “Whoqol Bref” ve araştırmacı tarafından geliştirilen “Kişisel Bilgi Formu” kullanılmıştır.

Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenlerinin %94,2'si kadın, %5,8'i erkek öğretmenden oluşmaktadır. Katılımcılar çalıştığı okul türlerine göre ana sınıfında görev yapan %73,6 öğretmen, anaokulunda görev %26,4 öğretmen bulunmaktadır. Katılımcıların yaş değişkenine göre dağılımları incelendiğinde; 21-25 yaşları arası %23,2 öğretmen, 26-30 yaşları arası %35,5 öğretmen, 31-35 yaşları arası %19,8 öğretmen ve 36 ve üzeri yaşları arası %21,5 öğretmen bulunmaktadır. En son mezun olunan eğitim durumu incelendiğinde; meslek lisesi mezunu olan öğretmen bulunmamaktadır, ön lisans mezunu olan %11,6 öğretmen, lisans mezunu olan %85,9 öğretmen, yüksek lisans mezunu olan %2,5 öğretmen, doktora ve diğer şeklinde adlandırılan mezuniyet türünde ise hiçbir katılımcının bulunmadığı görülmektedir. Öğretmenlerin mesleki kıdem yıllarının dağılımları incelendiğinde 1-5 yıl kıdeme sahip olan %55,4 öğretmen, 6-10 yıl kıdeme sahip olan %22,3 öğretmen, 11-15 yıl kıdeme sahip olan %3,3 öğretmen, 16-20 yıl kıdeme sahip olan %7,4 öğretmen ve 21 ve üzeri yıl kıdeme sahip olan %11,6 öğretmen bulunmaktadır. Öğretmenlerin kurumdaki istihdamlarına göre incelendiğinde; kadrolu olarak çalışan %43,8 öğretmen, sözleşmeli olarak çalışan %40,5 öğretmen ve ücretli olarak çalışan %15,7 öğretmen bulunmaktadır.

Öğretmenlerin okuttukları sınıflardaki öğrenci sayılarına göre dağılımları incelendiğinde; 10-15 sayıda öğrencinin bulunduğu sınıfa eğitim veren %30,6 öğretmen, 16-21 sayıda öğrencinin bulunduğu sınıfa eğitim veren %48,8 öğretmen ve 22 ve üzeri sayıda öğrencinin bulunduğu sınıfa eğitim veren %20,6 öğretmen bulunmaktadır. Öğretmenlerin eğitim vermiş oldukları yaş gruplarına göre dağılımları incelendiğinde; 3 yaş grubuna eğitim veren %5,0 öğretmen, 4 yaş grubuna eğitim veren %8,3 öğretmen ve 5 yaş grubuna eğitim veren %86,8 öğretmen bulunmaktadır. Öğretmenlerin medeni durumlarına göre dağılımları incelendiğinde; hiç evlenmemiş olan %31,5 öğretmen, evli olan %66,9 öğretmen, ayrı yaşayan %0,8 öğretmen ve boşanmış olan %0,8 öğretmen bulunmaktadır. Öğretmenlerin hasta olma durumlarına göre dağılımları incelendiğinde; evet hastayım diyen %10,7, hayır hasta değilim diyen %89,3 öğretmen bulunmaktadır.

Okul öncesi öğretmenlerinin bağımsız değişkenlere göre iş doyumları incelenerek elde edilen bulgular çerçevesinde aşağıda yer alan sonuçlara ulaşılmıştır:

Okul öncesi öğretmenlerinin genel iş doyumlarını incelendiğinde, öğretmenlerin iş doyum ortalamaları 4,13 belirlenerek ve sonuç olarak işlerinden hoşnut oldukları ortaya çıkmıştır (Tablo 4-1). Meziroğlu(2005)'de yapmış olduğu araştırmada sınıf ve branş öğretmenlerinin işlerinden çok hoşnut olduğu sonucunu ortaya çıkarmışlardır. Arabacı ve Bademci (2010) ve Gülay (2006) yapmış oldukları araştırmada öğretmenlerin işlerinden kararsız oldukları sonucunu ortaya koymuşlardır.

Okul öncesi öğretmenlerinin yaşam kalitelerinin alt boyutları incelendiğinde Sosyal İlişkiler alanının diğer alanlara göre ortalamasının daha yüksek olduğu, bunu sırasıyla Ruhsal Alan, Çevre Alanı ve Bedensel Alan boyutlarının izlediği saptanmıştır (Tablo 4-1).

Okul öncesi öğretmenlerinin yaşlarına göre iş doyum ortalamaları incelendiğinde; yaşlarının iş doyumlarını farklılık yaratacak düzeyde etkilemediği, yani yaşın iş doyumunu üzerinde etkili bir faktör olmadığı sonucuna ulaşılmıştır (Tablo 4-3).

Avşaroğlu ve arkadaşları (2005)'nın teknik öğretmenlerde yaşam doyumu iş doyumu ve mesleki tükenmişlik düzeylerini incelediği çalışmada yaş değişkenine göre iş doyumları incelendiğinde anlamlı bir fark bulunmadığı görülmektedir. Bu bulgu bizim araştırmamızın sonucunu destekler niteliktedir. Kumaş (2008)'ın öğretmenlerin iş doyum düzeyleri ile stres düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmada yaş değişkenine göre iş doyumları incelendiğinde anlamlı bir fark bulunmadığı görülmektedir. Lee ve Wilbur (1985) yaptıkları 1707 kamu çalışanında iş doyumunu değerlendirdiği çalışmalarında, yaş değişkeni ve iş doyumlarını fark yaratacak düzeyde etkilediği görülmektedir.

Okul öncesi öğretmenlerinin en son mezun oldukları eğitim durumlarına göre iş doyum ortalamaları incelendiğinde; eğitim durumu değişkeninin iş doyumlarını farklılık yaratacak düzeyde etkilemediği sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç çerçevesinde en son mezun oldukları eğitim durumunun iş doyumunu üzerinde bir etkisi yoktur (Tablo 4-5).

Meziroğlu (2005)'nin sınıf ve branş öğretmenlerinin iş doyum düzeylerini incelediği araştırmasında eğitim durumu değişkenine göre iş doyumları incelendiğinde anlamlı fark bulunmadığı görülmektedir. Gülay (2006)'ın beden eğitimi öğretmenlerinin iş doyum düzeylerini incelediği araştırmasında eğitim durumu değişkenine göre iş doyumunu incelendiğinde anlamlı fark bulunmadığı görülmektedir. Bu bulgular da bizim araştırmamızı desteklemektedir. Lee ve arkadaşları (1981)'nin cinsiyet, ücret, eğitim düzeyi ve iş doyumunu arasındaki ilişkiyi inceledikleri araştırmalarında eğitim durumu değişkenine göre iş doyumları incelendiğinde anlamlı fark bulunduğu görülmektedir.

Okul öncesi öğretmenlerinin mesleki kıdem yılına göre iş doyum ortalamaları incelendiğinde; mesleki kıdem değişkeninin iş doyumlarını farklılık yaratacak düzeyde etkilemediği sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç çerçevesinde mesleki kıdem yıllarının iş doyumunu üzerinde bir etkisi yoktur (Tablo 4-7).

Can ve Koçak (2003)'ın Erzurum ilinde görev yapmakta olan beden eğitimi öğretmenlerinin iş doyum düzeylerinin incelediği araştırmasında mesleki kıdem yılı değişkenine göre iş doyumunu incelendiğinde fark bulunmadığı görülmektedir.

Günaydın (2008)'ın öğretim elemanlarının iş doyumlarının incelediği araştırmasında mesleki kıdem yılı değişkenine göre iş doyumunu incelendiğinde fark bulunmadığı görülmektedir. Oshagbemi (2000)'nin akademisyenlerde cinsiyetin iş doyumunu üzerindeki etkiyi belirlemeyi amaçladığı araştırmasında mesleki kıdem yılının iş doyumunu anlamlı fark yaratacak derecede etkilemediği görülmektedir.

Okul öncesi öğretmenlerinin görev yaptıkları okul türüne göre iş doyum ortalamaları incelendiğinde; görev yaptıkları okul türü değişkeninin iş doyumlarını farklılık yaratacak düzeyde etkilemediği sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç çerçevesinde görev yaptıkları okul türünün iş doyumunu üzerinde bir etkisi yoktur (Tablo 4-8).

Öztürk (2006)'ün okul öncesi öğretmenlerinin duygusal zeka yetenekleri iş doyumları ve tükenmişlik düzeylerinin bazı değişkenler açısından karşılaştırmalı olarak incelediği araştırmasında okul türü değişkenine göre iş doyumunu incelendiğinde fark bulunmadığı görülmektedir. Teltik (2009)'in okul öncesi öğretmenlerinin mesleki yeterlilik algılarının iş doyumunu ve tükenmişlik düzeyleriyle ilişkisini incelediği araştırmasında okul türü değişkenine göre iş doyumunu incelendiğinde fark bulunmadığı görülmektedir.

Okul öncesi öğretmenlerinin kurumdaki istihdamlarına göre iş doyum ortalamaları incelendiğinde; kurumdaki istihdam değişkeninin iş doyumlarını farklılık yaratacak düzeyde etkilemediği sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç çerçevesinde kurumdaki istihdamın iş doyumunu üzerinde bir etkisi yoktur (Tablo 4-10).

Arabacı ve Bademci (2010)'nin ilköğretim okullarında görev yapan sözleşmeli öğretmenlerin iş doyumlarını incelediği araştırmasında kurumdaki istihdamları değişkenlerine göre iş doyumunu incelendiğinde kadrolu öğretmenlerin sözleşmeli öğretmenlere göre iş doyum düzeylerinde kadrolu öğretmenler lehine anlamlı fark bulunduğu görülmektedir.

Okul öncesi öğretmenlerinin eğitim verdikleri yaş grubuna göre iş doyum ortalamaları incelendiğinde; eğitim verdikleri yaş grubu değişkeninin iş doyumlarını

farklılık yaratacak düzeyde etkilemediği sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç çerçevesinde eğitim verdikleri yaş grubunun iş doyumu üzerinde bir etkisi yoktur (Tablo 4-12).

Öztürk (2006)'ün okul öncesi öğretmenlerinin duygusal zeka yetenekleri iş doyumları ve tükenmişlik düzeylerinin bazı değişkenler açısından karşılaştırmalı olarak incelediği araştırmasında öğretmenlerin eğitim verdikleri yaş grubu değişkenine göre iş doyumu incelendiğinde fark bulunmadığı görülmektedir.

Okul öncesi öğretmenlerinin eğitim verdikleri sınıflardaki öğrenci sayısına göre iş doyum ortalamaları incelendiğinde; eğitim verdikleri sınıflardaki öğrenci sayısı değişkeninin iş doyumlarını farklılık yaratacak düzeyde etkilemediği sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç çerçevesinde eğitim verdikleri sınıflardaki öğrenci sayısının iş doyumu üzerinde bir etkisi yoktur (Tablo 4-14).

Teltik (2009)'in okul öncesi öğretmenlerinin mesleki yeterlilik algılarının iş doyumu ve tükenmişlik düzeyleriyle ilişkisini inceledikleri araştırmalarında eğitim verdikleri sınıflardaki öğrenci sayısı değişkenine göre iş doyumu incelendiğinde fark bulunmadığı görülmektedir.

Okul öncesi öğretmenlerinin bağımsız değişkenlere göre yaşam kalitelerinin alt boyutları olan bedensel alan, ruhsal alan, sosyal ilişkiler alanı ve çevresel alana ait yaşam kaliteleri incelenerek elde edilen bulgular çerçevesinde aşağıda yer alan sonuçlara ulaşılmıştır:

Okul öncesi öğretmenlerinin yaşlarına göre yaşam kaliteleri incelendiğinde; yaş değişkeninin yaşam kalitelerinin alt boyutlarını farklılık yaratacak düzeyde etkilemediği sonucuna ulaşılmıştır (Tablo 4-16).

Kaya (2003)'nın Ankara'da 112 acil yardım hizmetlerinde çalışan sağlık personelinin öznel yaşam kalitelerini incelediği araştırmasında yaş değişkeninin yaşam kalitelerini farklılık yaratacak düzeyde etkilediği görülmektedir. Yang ve arkadaşları (2009)'nın ve öğretmenlerde yaşam kalitesi ve iş stresi arasındaki ilişkiyi inceledikleri

araştırmalarında yaş değişkenine göre bedensel alana ait yaşam kaliteleri incelendiğinde; yaş değişkeninin yaşam kalitesini fark yaratacak düzeyde etkilediği görülmektedir.

Okul ncesi ğretmenlerinin eğitim durumuna göre yaşam kaliteleri incelendiğinde; eğitim durumu değişkeninin yaşam kalitelerinin alt boyutlarını farklılık yaratacak düzeyde etkilemediği sonucuna ulaşılmıştır (Tablo 4-18).

Karabilgin (2001)'in 15-49yaş kadınlarda depresyon prevalansı ve whoqol-bref leği ile yaşam kalitesinin değerlendirdiği araştırmasında eğitim durumu değişkeni ve bedensel alana ait yaşam kaliteleri incelendiğinde; eğitim durumu değişkeninin yaşam kalitelerini farklılık yaratacak düzeyde etkilediği görülmektedir. Kaya (2003)'nın Ankara'da 112 acil yardım hizmetlerinde çalışan sağlık personelinin öznel yaşam kalitelerini incelediği araştırmasında eğitim durumu değişkenine göre bedensel alana ait yaşam kaliteleri incelendiğinde; eğitim durumu değişkeninin yaşam kalitelerini farklılık yaratacak düzeyde etkilediği görülmektedir.

Kepmen ve arkadaşlarının (1999) eğitim düzeyinin yaşam kalitesi üzerindeki etkisini inceledikleri araştırmalarında eğitim durumu değişkeninin yaşam kalitesinin ruhsal alanını farklılık yaratacak düzeyde etkilemediği görülmektedir.

Tan ve arkadaşlarının (2005) demografik özellikler ve yaşam kalitesi arasındaki ilişkiyi inceledikleri araştırmalarında eğitim durumu değişkeninin yaşam kalitesinin sosyal alanını farklılık yaratacak düzeyde etkilemediği görülmektedir.

Okul ncesi ğretmenlerinin mesleki kıdem yıllarına göre yaşam kaliteleri incelendiğinde; mesleki kıdem yılı değişkeninin yaşam kalitelerinin alt boyutlarını farklılık yaratacak düzeyde etkilemediği sonucuna ulaşılmıştır (Tablo 4-20).

Aksungur (2009)'un ebe ve hemşirelerin iş doyumunu ve yaşam kalitesi düzeylerini incelediği araştırmasında mesleki kıdem değişkeninin yaşam kalitelerini farklılık yaratacak düzeyde etkilediği görülmektedir.

Okul öncesi öğretmenlerinin görev yaptıkları okul türüne göre yaşam kaliteleri incelendiğinde; görev yaptıkları okul türü değişkeninin yaşam kalitelerinin alt boyutlarını farklılık yaratacak düzeyde etkilemediği sonucuna ulaşılmıştır (Tablo 4-21).

Okul öncesi öğretmenlerinin kurumdaki istihdamlarına ilişkin olarak yaşam kaliteleri incelendiğinde; kurumdaki istihdam değişkeninin yaşam kalitesinin bedensel alanını anlamlı farklılık yaratacak düzeyde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Bu anlamlı farkın kaynağının ise “Kadrolu” olan öğretmenlerin, “Sözleşmeli” ve “Ücretli” olarak görev yapan öğretmenlerin bedensel alana ait yaşam kalitelerinin daha yüksek olduğu sonucundan kaynaklanmaktadır. Özellikle kadrolu olarak görev yapan öğretmenlerin ekonomik durumlarının ücretli öğretmenlere göre daha yüksek olmasından dolayı bedensel alana ait yaşam kaliteleri daha yüksek çıkmıştır. Okul öncesi öğretmenlerinin kurumdaki istihdamlarına göre yaşam kaliteleri incelendiğinde; kurumdaki istihdam değişkeninin öğretmenlerin yaşam kalitelerinin ruhsal, sosyal ve çevre alanlarını farklılık yaratacak düzeyde etkilemediği sonucuna ulaşılmıştır (Tablo 4-23).

Okul öncesi öğretmenlerinin eğitim verdikleri yaş grubuna göre yaşam kaliteleri incelendiğinde; eğitim verdikleri yaş grubu değişkeninin yaşam kalitelerinin alt boyutlarını farklılık yaratacak düzeyde etkilemediği sonucuna ulaşılmıştır (Tablo 4-25).

Okul öncesi öğretmenlerinin eğitim verdikleri sınıflardaki öğrenci sayısına göre yaşam kaliteleri incelendiğinde; eğitim verdikleri sınıflardaki öğrenci sayısı değişkeninin yaşam kalitelerinin alt boyutlarını farklılık yaratacak düzeyde etkilemediği sonucuna ulaşılmıştır (Tablo 4-27).

Mykletun (1983)’un öğretmenlerde stres ve yaşam kalitesini incelediği araştırmasında öğretmenlerin eğitim verdikleri sınıflardaki öğrenci sayısı değişkeninin yaşam kalitelerini fark yaratacak düzeyde etkilediği görülmektedir.

Okul öncesi öğretmenlerinin iş doyumları ile yaşam kalitesinin alt boyutları olan bedensel alan, ruhsal alan, sosyal ilişkiler alanı ve çevresel alana ait yaşam kaliteleri

arasındaki ilişkiye bakılarak elde edilen bulgulara çerçevesinde aşağıda yer alan sonuçlara ulaşılmıştır:

Okul öncesi öğretmenlerinin iş doyumları ile bedensel, ruhsal ve sosyal alana ait yaşam kaliteleri arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yani iş doyumlarının yüksek olması bedensel, ruhsal ve sosyal alana ait yaşam kalitelerini düşük düzeyde etkilemektedir. Okul öncesi öğretmenlerinin iş doyumları ile çevre alanı ait yaşam kaliteleri arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yani İş doyumlarının yüksek olması çevre alanına ait yaşam kalitelerini orta düzeyde etkilemektedir (Tablo 4-28).

Okul öncesi öğretmenlerin yaşam kalitesi ve iş doyumlarının bazı değişkenlere göre incelenmesini amacıyla yapılan çalışmadan elde edilen veriler ışığında aşağıdaki öneriler sunulmuştur.

Sonuç olarak yapılan çalışmanın sadece Bolu ilinde görev yapan öğretmenler üzerinde yapılmış olması, genelleme yapma imkânının azaltmaktadır. Bu araştırma sonuçları değerlendirilerek, aynı çalışma daha geniş bir örnekleme uygulanabilir ve elde edilen bulgular karşılaştırılabilir.

Yaşam kalitesinin korunması ve geliştirilmesi için Milli Eğitim Bakanlığı yöneticilere ve okul öncesi öğretmenlerine eğitim vermelidir. Böylece yaşam kalitesi artırılabilir.

Okul öncesi öğretmenlerin iş doyum düzeyleri ne kadar artırılsa ortaya koyacakları performansları da o derece yüksek olacaktır. Bu nedenle MEB'in hizmet içi eğitim ile öğretmenlerin iş doyum düzeyleri artırıcı teorik ve uygulamalı çalışmalar yapılabilir. Ayrıca Milli Eğitim Bakanlığı'nın konuya daha hassas yaklaşarak, onların örgütsel yapılanmalarını sağlayarak okul öncesi öğretmenlerinin yaşam kalitelerini ve iş doyumlarını yükseltecek yasal önlemler alması daha sağlıklı olacaktır.

Okul öncesi öğretmeni yetiştiren kurumların, okul öncesi öğretmen adaylarına mesleğe başlamadan önce iş uzmanlık alanları ve iş yaşantısı hakkında bilgi vermesi, staj uygulamalarıyla bu teorik bilgilerin uygulamaya aktarılması, konuya ilişkin uygulamalı eğitim programları ve sosyal aktivite programları sunması, onların yaşam kalitesi algılarının gelişmesini destekleyecektir.

Ayrıca hizmet öncesi sunulan bu eğitim programları desteğinin, hizmet içi eğitimlerle devam etmesi yararlı olacaktır. Bunun için yetkili kurumların ve okul yöneticilerinin, öğretmenlerin yaşam kaliteleri ve iş doyumlarını olumlu yönde etkileyecek okul iklimi ve okul kültürü oluşturmaya yönelik etkinlikler planlayarak, bu etkinlikleri tüm öğretmenlerin aktif katılımıyla uygulaması gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- Akın, U. (2006). *Öğretmenlerin Sınıf Yönetimi Beceri ile İş Doyumları Arasındaki İlişki*. Yüksek Lisans Tezi, Tokat: Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Akhtar, S, N., Hashmi, M. A., Naqvi, S. I. H (2010). A Comparative Study of Job Satisfaction in Public and Private School Teachers at Secondary Level. *Social and Behavioral Sciences*, 2: 4222-4228
- Akkurt, Z. (2008). *Okul Öncesi Öğretmenlerinin İş Doyumu ve Tükenmişlik Düzeylerinin İncelenmesi(İstanbul-Pendik Örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Arabacı, İ, B., Bademci, D. (2009). *İlköğretim Okullarında Görev Yapan Sözleşmeli Öğretmenlerin İş Doyumları*. 9. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu sunulan bildiri 21-22 Mayıs, Elazığ, 1085-1091
- Aşık, Akşit, N. (2010). Çalışanların İş Doyumunu Etkileyen ve Örgütsel Faktörler ile Sonuçlarına İlişkin Kavramsal Bir Değerlendirme. *Türk İdare Dergisi*, 467: 31-51
- Avşaroğlu S., Deniz M.E. ve Kahraman A. (2005).Teknik öğretmenlerde yaşam doyumu iş doyumu ve mesleki tükenmişlik düzeylerinin incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14: 115-129.
- Aydın, M. (2000), *Çagdas Egitim Denetimi* (4. Baskı). Ankara: Hatipoğlu Basımevi
- Baş, T. ve Ardic, K. (2002). Yüksek Öğretimde İş Tatmini ve Tatminsizliği. *İktisat İşletme ve Finans*, 17(Eylül): 72-81.
- Başaran, S., Güzel R. ve Sarpel T. (2005). Yaşam Kalitesi ve Sağlık Sonuçlarını Değerlendirme Ölçütleri. *Romatizma*, 20(1): 51-63

- Balcı, A. (1992). Örgütsel Davranışta Araştırma. *A.Ü.Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi* 25(1-2): 47-68
- Baysal, A.C. (2004). *Sosyal ve Örgütsel Psikolojide Tutumlar*. İstanbul: Avcıol Basım Yayın
- Baysal, A.C. ve Tekarslan, E. (1987) *Davranış Bilimleri I-II*. İstanbul: Bayrak Matbacılık
- Bender, K. A., Donohue, S. M., Heywood, J. S. (2005). Job Satisfaction and Gender Segregation. *Oxford University Pres*, 57: 479-496
- Bilgin, H.. (1996). *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Çalışan Öğretmenlerin Öğretmenlik Tutumlarının İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Bowling, A. (2003). Measuring Disease: A Review of Disease-specific Quality of Life Measurement Scales (second edition). *Quality of Life Research*, 12: 1147-1148
- Bölükbaşı, A. G., Yıldıztan, Çakmur, D. (2009). Yerel Yönetimlerde İş Tatminini Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesine Yönelik Alan Araştırması. *Marmara Üniversitesi İ.İ.B.F Dergisi* II(XXVII): 345-366.
- Can, H. (1999). *Organizasyon ve Yönetim*(5.Baskı). Ankara: Siyasal Kitapevi.
- Can, S., Koçak, E. (2003). Erzurum İlinde Görev Yapmakta Olan Beden Eğitimi Öğretmenlerinin İş Doyum Düzeylerinin İncelenmesi. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 2(5): 23-30

- Can, Ş. (2006). Sınıf Öğretmenlerinin Yaş, Cinsiyet ve Mesleki Kıdemlerine Göre İş Doyum Düzeylerinin Belirlenmesi (Muğla İli Örneği). *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13: 380-390
- Cimete G., Gencalp N.S., Keskin G. (2003). Quality of life and job satisfaction of nurses. *Journal of Nursing Care Quality*, 18(2): 151-158
- Chiu M., Wang M. J., Lu C., Pan S., Kumashiro P., Ilmarinen J. (2007). Evaluating work ability and quality of life for clinical nurses in Taiwan. *Nursing Outlook*, 55(6): 318-326
- Clarke, S. A. ve Eiser, C. (2004) The measurement of health-related quality of life (QOL) in paediatric clinical trials: a systematic review. *Health and Quality of Life Outcomes*, 2: 66
- Clark A. E. (1996). Job Satisfaction İn Britain. *British Journal of Industrial Relations*, 34: 189-217
- Cramer V., Torgersen S., Kringlen E. (2003) Quality of life in an city: The effect of population density. *Social Indicators Research*, 69: 103-116
- Çetinkanat, C., Örgütlerde GÜdülenme ve İş Doyumu. Ankara: Anı:Yayıncılık, 2000.
- Demirtaş Z. (2010) Teacher's Job Satisfaction Levels. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 9: 1069-1073)
- Dolan, P. (1997). Modeling Valuations for EuroQol Health States. *Medical Care*, 35(11): 1095-1108
- Eğİnli, T., E. (2009). Çalışanların İş Doyumu: Kamu ve Özel Sektör Çalışanlarının İş Doyumuna Yönelik Bir Araştırma. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 3(23): 35-52

Eiser, C. Morse, R. (2001). Quality of life measures in chronic diseases of childhood. *Health Technol Assess*, 5: 1-157.

Eser, E., Yüksel, H., Baydur, H., Erhart, M., Saatli, G., Özyurt B.C., Özcan, C. Ve Ravens-Sieberer, U. (2008). Çocuklar İçin Genel Amaçlı Sağlıkla İlgili Yaşam Kalitesi Ölçeği (Kid-KINDL) Türkçe Sürümünün Psikometrik Özellikleri. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 19(4): 409-417.

Eser, E. (2004). Çocuklar İçin Genel Amaçlı Sağlıkla İlgili Yaşam Kalitesi Ölçeği

(Kid-KINDL) Türkçe Sürümünün Psikometrik Özellikleri. *Türk Psikiyatri Dergisi* 19(4): 409-417.

Erdoğan, İ. (1996). *İşletme Yönetiminde Örgütsel Davranış*. İstanbul: Avcıol basım yayın

Eren, E. (2006). *Örgütsel Davranış ve Yönetim Psikolojisi. (9. baskı)* İstanbul;Beta Yayınları

Eroğlu, F. (2000) *Davranış Bilimleri*, İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım

Fayers, P. M. ve Machin, D. (2007). *Quality of Life* (2. Edition). England: British Library Cataloguing

Flagan J.C. (1982) Measurement of quality of life: current state of the art. *Arch Phys Med. Rehabil.*, 63(2): 56-9

Gençtürk, A. (2008). *İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin Öz-Yeterlik Algıları ve İş doyumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Yüksek Lisan Tezi, Zonguldak: Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

- Gergin, B. (2006). *İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin İş Doyum Düzeyleri (Çorum İli Örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
- Gilson, B. S., Gilson, J. S., Bergner, M., Bobbitt, R. A., Kressel, S., Pollard, W. E., Vesselago, M. The Sickness Impact Profile. *AJPH*, 65(12): 1304-1310
- Günaydın, Z. (2008). *Öğretim Elemanlarının İş Doyumlarının İncelenmesi; KTÜ Örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Gülay, E. H. (2006). *Beden Eğitimi Öğretmenlerinin İş Doyum Düzeylerinin Araştırılması (Kocaeli İl Örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Gürkan, T. (2002) Okul Öncesi Eğitimin Tanımı, Kapsamı ve Önemi Yaşar, Ş. (ed.), *Okul Öncesi Eğitimin İlke ve Yöntemleri* (ss. 1-10) İçinde. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Web-Ofset tesisleri
- İncir, G. (1990). *Çalışanların İş Doyumu Üzerine Bir İnceleme*. Ankara: MPM Yayınları
- Jonler, M., Moon, T., Brannan W., Stone N.N., Heisey D., Bruskewitz R.C. (1995) The effect of age, ethnicity, and geographical location on impotence and quality of life. *British Journal of Urology*, 75(5): 651-655
- Kandır, A. (2001). Çocuk Gelişiminde Okul Öncesi Eğitim Kurumlarının Yeri ve Önemi. *Milli Eğitim Dergisi*, 151
- Kavlu, İ., Pınar R. (2009). Acil Servislerde Çalışan Hemşirelerin Tükenmişlik ve İş Doyumlarının Yaşam Kalitesine Etkisi. *Tıp Bilimleri Dergisi*, 29(6): 1543-55

- Kaya, Ş. (2006). *Türkiye’de Yaşam Kalitesi:Avrupa Birliği Üye Ülkeleriyle Karşılaştırmalı Bir Analiz*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Kepmen G.I.J.M., Brilman E.I., Ranchor A.V., Ormel J. (1999). Morbidity and quality of life and the moderating effects of level of education in the elderly. *Social Science & Medicine*, 49: 143-149
- Klassen R.M., Ming Chiu M. (2010). Effects on Teachers' Self-Efficacy and Job Satisfaction: Teacher Gender, Years of Experience, and Job Stress. *Journal of Educational Psychology*, 102(3): 741–756
- Koç, H., Yazıcıoğlu, İ., Hatipoğlu H. (2009). Öğretmenlerin İş Doyum Algıları ile Performansları Arasındaki İlişkinin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28: 13-22
- Koçel, T. (2001), *İşletme Yöneticiliği*(8. Baskı). İstanbul: Beta Yayıncılık
- Koustelios A.D. (2001). Personal characteristics and job satisfaction of Greek teachers. *International Journal of Educational Management*, 15(7): 354-358
- Kumaş, V. (2008). *Öğretmenlerin İş Doyum Düzeyleri ile Stres Düzeyleri Arasındaki İlişki*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Kuzgun,Y., Sevim,S.A ve Hamamcı, Z. (1998). Mesleki doyum ölçeğinin geliştirilmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 11: 14-18
- Küçükdeveci, A. A., Mc Kenna, S. P., Kutlay, S. (2000). The Development And Psychometric Assessment of The Turkish Version of The Nottingham Health Profile. *International Journal of Rehabilitation Research*, 23(1): 31–48

- Küçük, F. (2007). Çalışanlarının İşe Güdülenmesinde Herzberg'in Motivasyon – Hijyen Faktörlerinin Önemi: Belediye Çalışanlarına Yönelik Bir Uygulama. *Finans Politik & Ekonomik Yorumlar*, 511(44): 75-94
- Lee R., Wilbur E.R. (1985). Age, Education, Job Tenure, Salary, Job Characteristics, and Job Satisfaction: *A Multivariate Analysis. Human Relations*, 38(8): 81-791
- Lee R., Mueller L. B., Miller J.K. (1981). Sex, wage-earner status, occupational level, and job satisfaction. *Journal of Vocational Behaviour*, 18(3): 362–373
- Lerner D.J., Levine S., Agostine M. (1994) Job strain and health related quality of life in a national sample. *American Journal of Public Health*, 84(10): 1580-1585
- Lowther M.A., Gill S.J., Coppard L.C. (1985). Age and the Determinants of Teacher Job Satisfaction. *The Gerontologist*, 25(5): 520-525
- Marzollo, J., Trivas, I. The New Kindergarten, Harper And Row Publishers
http://www.jeanmarzollo.com/KINDERGARTEN/kindergarten_index.html,
 (22.10.2010 tarihinde erişildi)
- Mezireoğlu, M. (2005). *Sınıf ve Branş Öğretmenlerinin İş Doyum Düzeylerinin Ölçülmesi(Zonguldak İli Örneği)*. Yüksek Lisan Tezi, Zonguldak: Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Mykletun R.J. (1983) Teacher Stress: Perceived and Objective Sources, and Quality of Life. *Scandinavian Journal of Educational Research*, 28(1): 17-45
- Nias J. (1981). Teacher Satisfaction and Dissatisfaction: Herzberg's 'two factor' hypothesis revisited. *British Journal of Sociology of Education*, 2(3): 235-246)
- Oshagbemi T. (2003). Personal Correlates of job satisfaction: empirical evidence from UK universities. *International Journal of Social Economics*, 30(12): 1210-1232

- Okday, A. Ve Unutkan, Ö. P. (2005).Okul Öncesi Eğitimde Güncel Konular. A. Okday (ed.), *Okul Öncesi Eğitim Önemi ve Yaygınlaştırılması* (ss. 11-24) İçinde. İstanbul: Yayıncılık Matbaacılık.
- Onaran, O. (1981), *Çalışma Yaşamında Güdüleme Kuramları*, Ankara: Sevinç Matbaası.
- Öksüz, E., Malkan S. (2005) *Sağlığa Bağlı Yaşam Kalitesi Kalitemetri* Ankara: Başkent Üniversitesi
- Özaltın, H., Kaya, S., Demir, C. ve Özer, M. (2002). Türk Silahlı kuvvetlerinde görev yapan muvazzaf tabiplerinin iş doyum düzeylerinin değerlendirilmesi, *Gülhane Tıp Dergisi*, 44/4: 423-427
- Özdayı, N. (1990). *Resmi ve özel liselerde çalışan öğretmenlerin iş tatmini ve iş streslerinin karşılaştırmalı analizi*. Yayımlanmamış doktora tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi.
- Özgen, H.; Öztürk, A.; Yalçın, A. (2002). *İnsan Kaynakları Yönetimi*, Adana: Nobel Kitabevi,
- Öztürk A. (2006). *Okul Öncesi Öğretmenlerinin Duygusal Zeka Yetenekleri İş Doyumları Ve Tükenmişlik Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından Karşılaştırılmalı İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Paknadel, A. C. (1988). *Örgütsel İklim ve İş Doyumu*, Doktora Tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Patrick, D. L., Chiang, Y. (2000). Measurement of Health Outcomes in Treatment Effectiveness Evaluations. *Medical Care*, 38(9): 14-25

- Ranganayakulu, K.C.S. (2005) *Organisational Behaviour*. India: Atlantic Publishers and Distributors
- Rao, D. B., Sridhar, D. (2003). *Job Satisfaction of School Teachers*. India: Discovery Publishing House
- Schmidt G.L. (1976). Job Satisfaction among Secondary School Administrators. *Educational Administration Quarterly*, 12(2): 68-86
- Sergiovanni T. (1967). Factors with Affect Satisfaction and Dissatisfaction of Teachers. *Journal of Educational Administration*, 5(1): 66-82
- Senemoğlu, N. (2003) *Gelişim öğrenme ve öğretim*. Ankara: Gazi Kitabevi
- Sevinç, M. (2003) Erken Çocuklukta Gelişim ve Eğitimde Yeni Yaklaşımlar. N. Yılmaz *Türkiye' de Okul Öncesi Eğitimi* (ss. 12-17) İçinde. İstanbul: Karekter matbaası
- Sevimli, F., İşcan, Ö., F., (2005) Bireysel ve İş Ortamına Ait Etkenler Açısından İş Doyumu *Ekonomi, İşletme, Uluslararası İlişkiler ve Siyaset Bilimleri Dergisi*, 1-2(5): 55-64
- Sinha D., Sarma K.C. (1962). Union attitude and job satisfaction in Indian workers. *Journal of Applied Psychology* 46(4): 247–251
- Spector, P.E. (1997). *Job Satisfaction: Application, Assessment, Cause and Consequences*. California: Sage Publications Ltd.
- Solmuş, T. (2004). *İş Yaşamında Duygular ve Kişilerarası İlişkiler, Psikoloji Penceresinden İnsan Kaynakları Yönetimi*. İstanbul: Beta Yayınları

- Sönmez, S. ve Başbakkal Z. Türk Çocuklarının Pediatrik Yasam Kalitesi 4.0 Envanterinin (PedsQL 4.0) Geçerlilik ve Güvenilirlik Çalışması. *Türkiye Klinikleri J Pediatr*, 16: 229-237
- Sönmezer, G. M., Eryaman, Y. M. (2008). Kamu ve Özel Eğitim Kurumlarında Çalışan Öğretmenlerin İş Tatmin Düzeylerinin Karşılaştırılması. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 4 (2): 189-212
- Şahin, H., Dursun, A., (2009). Okul Öncesi Öğretmenlerinin İş Doyumları: Burdur Örneği. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18: 160-174
- Şimşek, M.Ş., Akgemci, T ve Çelik, A. (2008) *Davranış Bilimlerine Giriş ve Örgütlerde Davranış*(6. Baskı) Ankara: Gazi Kitabevi
- Tan S. J., Tambyah S.K., Kau A.K. (2005) The influence of Value Orientations and Demographics on Quality-of-Life Perceptions:Evidence From a National Survey of Singaporeans. *Social Indicators Research*, 78: 35-39
- Taşdan, M., Tiryaki, E. (2008). Özel ve Devlet İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin İş Doyumu Düzeylerinin Karşılaştırılması. *Eğitim ve Bilim*, 147(33): 54-70
- Telman, N. ve Ünsal P. (2004). *Çalışan Memnuniyeti*. İstanbul: Epsilon Yayınları
- Teltik, H. (2009). *Okul Öncesi Öğretmenlerinin Mesleki Yeterlilik Algılarının İş Doyumu ve Tükenmişlik Düzeyleriyle İlişkisinin Belirlenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
- Tekici, M., Deniz, M. (1991). *Örgütsel Davranış* . Malatya: Enstitü Yayınları
- Turla, A. Tezel Şahin, F. Avcı, N. (2001). Okulöncesi Öğretmenlerinin Fiziksel Şartlar, Program, Yöntem, Teknik, Sınıf ve Davranış Yöntemi Sorunlarının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 151

- Tzeng D S, Chung W C, Fan P L, Lung F W, Yang C Y, (2009). Psychological Morbidity, Quality of Life and Their Correlations among Military Health Care Workers in Taiwan,. *Industrial Health*, 47:626-634
- Ware, J. E. ve Sherbourne, C. D. (1992). The MOS 36-Item Short-Form Health Survey(SF-36). *Medical Care*, 30(6): 473-483
- Yang, X., Ge, C., Hu, B., Chi, T. Ve Wang, L. (2009). Relationship Between Quality of Life and Occupational Stres Among Teachers. *Public Health*, 123: 750-755
- Yeşilyaprak, B. (2001). Rehber Öğretmenlerin İş Doyumunun Yordanması. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 3-4
- Yıldız, G. (2004). *Müzik Öğretmenlerinin İş Doyumu*. 1924–2004 Musiki Muallim Mektebinden Günümüze Müzik Öğretmeni Yetiştirme Sempozyumu Bildiri (7-10 Nisan, Isparta)
- Yunying C., Shaobang S. (1994). A Measurement Study of Teachers' Job Satisfaction. *Psychological Science*, 3:4
- Yüksel, Ö. (2000). *İnsan Kaynakları Yönetimi*. Ankara: Gazi Kitabevi.

EKLER

EK-1 Kişisel Bilgi Formu

EK-2 Minnesota İş Doyum Ölçeği

EK-3 Whoqol Bref(TR)

EK-4 Bolu İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden Alınan İzin

EK-1

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Sevgili Öğretmenler,

Okul Öncesi Öğretmenlerinin İş Doyumu İle Yaşam Kaliteleri arasındaki ilişkinin incelenmesini amaçlayan bu araştırma için hazırlanan soruları yanıtlarken size en uygun olan kutucuğa (☐) “x” koyunuz. Elde edilen kişisel bilgiler kesinlikle bilimsel amaçlar için kullanılacak ve gizlilik esas alınacaktır.

Araştırmanın güvenilirliği için soruları dikkat ve içtenlikle cevaplandırmanızın önemi büyüktür. İlgi ve yardımlarınız için teşekkür ederim.

Tacettin TEZCAN
Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Yüksek Lisans Öğrencisi

1-Yaşınız

- ☐ 18-25
☐ 26-30
☐ 31-35
☐ 36-40
☐ 41 ve üzeri

3- En son mezun olduğunuz eğitim durumu

- ☐ Meslek Lisesi
☐ Önlisans
☐ Lisans
☐ Yüksek Lisans
☐ Doktora
☐ Açık öğretim
☐ Diğer (yazınız).....

5-Çalıştığınız okul türü

- ☐ Anasınıfı
☐ Anaokulu

7- Sınıfınızdaki öğrenci sayınız

- ☐ 10-15
☐ 16-20
☐ 21-25
☐ 26 ve üzeri

2-Cinsiyetiniz

- ☐ Kadın
☐ Erkek

4- Meslek kıdem yılınız

- ☐ 1 yıl ve daha az
☐ 2-5 yıl
☐ 6-10 yıl
☐ 11-15 yıl
☐ 16-20 yıl
☐ 21 yıl ve üzeri

6- Kurumdaki istihdamınız

- ☐ Kadrolu
☐ Sözleşmeli
☐ Ücretli

8-Eğitim verdiğiniz yaş grubu

- ☐ 3 yaş (36-48 ay)
☐ 4 yaş (48-60 ay)
☐ 5 yaş (60-72 ay)

EK-2

MINNESOTA İŞ DOYUM ÖLÇEĞİ

Aşağıda belli bazı duyguları ve durumları içeren ifadeler yer almaktadır. Bu ifadelerde belirtilen duygu ve durumları yaşıyıp yaşamadığınızı düşünerek size en uygun olan sıklık sayısını aşağıdaki tabloya bakarak her cümle için en uygun rakamı yazmanız gerekmektedir.

Duyguları yaşama sıklığı ve sayısı				
1	2	3	4	5
İşimden hiç hoşnut değilim	İşimden hoşnut değilim	İşimle ilgili kararsızım	İşimden hoşnudum	İşimden çok hoşnudum
				Hangi Sıklıkta
1. Beni her zaman meşgul etmesi bakımından				
2. Tek başıma çalışma olanağı olması bakımından				
3. Ara sıra özgün işler yapabilme şansım olması bakımından				
4. Toplumda saygın bir kişi olma şansını bana vermesi bakımından				
5. Üstlerin yönetim tarzı bakımından				
6. Amirimin karar vermedeki yeteneği bakımından				
7. Vicdanıma aykırı olan şeyleri yapma durumunda kalmamam açısından				
8. Bana sabit bir iş sağlaması bakımından				
9. Başkaları için bir şeyler yapabilme olanağına sahip olmam bakımından				
10. Kişilere ne yapacaklarını söyleme şansına sahip olmam bakımından				
11. Kendi yeteneklerimi kullanarak bir şeyler yapabilme şansının olması bakımından				
12. Kurum kurallarının uygulamaya konması bakımından				
13. Yaptığım iş karşılığında aldığım ücret bakımından				
14. Terfi olanağının olması bakımından				
15. Kendi kararlarımı uygulama serbestliğini bana vermesi bakımından				
16. İşimi yaparken kendi yöntemlerimi kullanabilme şansını bana sağlaması bakımından				
17. Çalışma yerinin fiziki şartları bakımından				
18. Çalışma arkadaşlarımla birbirleri ile anlaşabilmesi bakımından				
19. Yaptığım iyi bir iş karşılığında takdir edilme açısından				
20. Yaptığım bir iş karşılığında duyduğum başarı hissi bakımından				

EK-3

WHOQOL-BREF(TR)**Ulusal Sürüm - Şubat 1999****RUH SAĞLIĞI PROGRAMI
DÜNYA SAĞLIK ÖRGÜTÜ
CENEVRE****SİZİNLE İLGİLİ**

Başlamadan önce kendinizle ilgili genel bir kaç soruyu cevaplamanızı istiyoruz. Lütfen doğru yanıtları yuvarlağa alınız ya da verilen boş yerleri doldurunuz.

Cinsiyetiniz nedir?

☐ Erkek☐ Kadın

Doğum tarihiniz nedir?

_____ / _____ / _____
GÜN / AY / YIL

Gördüğünüz en yüksek eğitim derecesi nedir?

☐ Hiç eğitim almadım☐ İlkokul-ortaokul☐ Lise veya eşdeğeri☐ Yüksek

Medeni durumunuz nedir?

☐ hiç evlenmemiş☐ ayrı yaşıyor☐ evli☐ boşanmış☐ evli gibi yaşıyor☐ eşi ölmüş

Şu anda bir hastalığınız var mı?

☐ evet☐ hayır

Eğer şu anda sağlığınıza ilgili yolunda gitmeyen bir durum varsa, sizce bu nedir?

_____ hastalık / sorun

Yönerge

Bu anket sizin yaşamınızın kalitesi, sağlığınıza ve yaşamınızın öteki yönleri hakkında neler düşündüğünüzü sorgulamaktadır. **Lütfen bütün soruları cevaplayınız.** Eğer bir soruya hangi cevabı vereceğinizden emin olamazsanız, **lütfen size en uygun görünen cevabı** seçiniz. Genellikle ilk verdiğiniz cevap en uygunu olacaktır.

Lütfen kurallarınızı, beklentilerinizi, hoşunuza giden ve sizin için önemli olan şeyleri sürekli olarak gözönüne alınız. Yaşamınızın **son iki haftasını** dikkate almanızı istiyoruz.

Örneğin bir soruda son iki hafta kastedilerek şöyle sorulabilir:

	ÖRNEK SORU	Hiç	Çok az	Orta derecede	Çokça	Tamamen
	Gereksininiz olan desteği başkalarından alabiliyor musunuz?	1	2	3	4	5

Son iki hafta boyunca başkalarından aldığınız desteğin miktarını en iyi karşılayan rakamı yuvarlağa almalısınız. Buna göre, eğer başkalarından çokça yardım aldıysanız, aşağıdaki gibi 4 rakamını yuvarlağa almanız gerekiyor:

	ÖRNEK SORU	Hiç	Çok az	Orta derecede	Çokça	Tamamen
	Gereksininiz olan desteği başkalarından alabiliyor musunuz?	1	2	3	4	5

Son iki hafta içinde, ihtiyacınız olan desteği başkalarından hiç alamadıysanız, 1 rakamını yuvarlağa almalısınız.

ŞİMDİ, Lütfen her soruyu okuyunuz, duygularınızı değerlendiriniz ve her bir sorunun ölçeğinde size en uygun olan yanıtın rakamını yuvarlağa alınız.

		Çok kötü	Biraz kötü	Ne iyi, ne kötü	Oldukça iyi	Çok iyi
1 G 1	Yaşam kalitenizi nasıl buluyorsunuz?	1	2	3	4	5

		Hiç hoşnut değil	Çok az hoşnut	Ne hoşnut, ne de değil	Epeyce hoşnut	Çok hoşnut
2 G 4	Sağlığınızdan ne kadar hoşnutsunuz?	1	2	3	4	5

Aşağıdaki sorular son iki hafta içinde kimi şeyleri **ne kadar** yaşadığınızı soruşturmaktadır.

		Hiç	Çok az	Orta derecede	Çokça	Aşırı derecede
3 F1. 4	Ağrılarınızın yapmanız gerekenleri ne derece engellediğini düşünüyorsunuz?	1	2	3	4	5
4 F11 .3	Günlük uğraşlarınızı yürütebilmek için herhangi bir tıbbi tedaviye ne kadar ihtiyaç duyuyorsunuz?	1	2	3	4	5
5 F4. 1	Yaşamaktan ne kadar keyif alırsınız?	1	2	3	4	5
6 F24 .2	Yaşamınızı ne ölçüde anlamlı buluyorsunuz?	1	2	3	4	5

		Hiç	Çok az	Orta derecede	Çokça	Son derecede
7 F5. 3	Dikkatinizi toplamada ne kadar başarılısınız?	1	2	3	4	5
8 F16 .1	Günlük yaşamınızda kendinizi ne kadar güvende hissediyorsunuz?	1	2	3	4	5
9 F22 .1	Fiziksel çevreniz ne ölçüde sağlıklıdır?	1	2	3	4	5

Aşağıdaki sorular son iki haftada kimi şeyleri ne ölçüde **tam olarak** yaşadığınızı ya da yapabildiğinizi soruşturmaktadır.

		Hiç	Çok az	Orta derecede	Çokça	Tamamen
--	--	-----	--------	---------------	-------	---------

10 F2. 1	Günlük yaşamı sürdürmek için yeterli gücünüz kuvvetiniz var mı?	1	2	3	4	5
11 F7. 1	Bedensel görünüşünüzü kabullenir misiniz?	1	2	3	4	5
12 F18 .1	Gereksinimlerinizi karşılamak için yeterli paranız var mı?	1	2	3	4	5
13 F20 .1	Günlük yaşantınızda gerekli bilgilere ne ölçüde ulaşabilir durumdasınız?	1	2	3	4	5
14 F21 .1	Boş zamanları değerlendirme uğraşları için ne ölçüde fırsatınız olur?	1	2	3	4	5

Aşağıdaki sorularda, son iki hafta boyunca yaşamınızın çeşitli yönlerini ne ölçüde **iyi ya da doyurucu** bulduğunuzu belirtmeniz istenmektedir.

		Çok kötü	Biraz kötü	Ne iyi, ne kötü	Oldukça iyi	Çok iyi
15 F9. 1	Hareketlilik (etrafta dolaşabilme, bir yerlere gidebilme) beceriniz nasıldır?	1	2	3	4	5

		Hiç hoşnut değil	Çok az hoşnut	Ne hoşnut, ne de değil	Epeyce hoşnut	Çok hoşnut
16 F 3.3	Uykunuzdan ne kadar hoşnutsunuz?	1	2	3	4	5
17 F10 .3	Günlük uğraşlarınızı yürütebilme becerinizden ne kadar hoşnutsunuz?	1	2	3	4	5
18 F12 .4	İş görme kapasitenizden ne kadar hoşnutsunuz?	1	2	3	4	5
19 F6. 3	Kendinizden ne kadar hoşnutsunuz?	1	2	3	4	5
20 F13 .3	Diğer kişilerle ilişkilerinizden ne kadar hoşnutsunuz?	1	2	3	4	5
21 F15 .3	Cinsel yaşamınızdan ne kadar hoşnutsunuz?	1	2	3	4	5
22 F14 .4	Arkadaşlarınız ın desteğinden ne kadar hoşnutsunuz?	1	2	3	4	5

		Hiç hoşnut değil	Çok az hoşnut	Ne hoşnut, ne de değil	Epeyce hoşnut	Çok hoşnut
23 F17 .3	Yaşadığınız evin koşullarından ne kadar hoşnutsunuz?	1	2	3	4	5

24 F19 .3	Sağlık hizmetlerine ulaşma koşullarınızda n ne kadar hoşnutsunuz?	1	2	3	4	5
25 F23 .3	Ulaşım olanaklarınızda n ne kadar hoşnutsunuz?	1	2	3	4	5

Aşağıdaki soru son iki hafta içinde bazı şeyleri **ne sıklıkta** hissettiğiniz ya da yaşadığınıza ilişkindir.

		Hiçbir zaman	Nadiren	Arasıra	Çoğunlukla	Her zaman
26 F8. 1	Ne sıklıkta hüzün, ümitsizlik, bunaltı, çökkünlük gibi olumsuz duygulara kapılırsınız?	1	2	3	4	5

		Hiç	Çok az	Orta derecede	Çokça	Aşırı derecede
U. 27	Yaşamınızda size yakın kişilerle (eş, iş arkadaşı, akraba) ilişkilerinizde baskı ve kontrolle ilgili zorluklarınız ne ölçüdedir?	1	2	3	4	5

Bu formun doldurulmasında size yardım eden oldu mu?

.....

Bu formun doldurulması ne kadar süre aldı?

.....

Soru formu ile ilgili yazmak istediğiniz görüş var mı?

YARDIMLARINIZ İÇİN TEŞEKKÜRLER.

EK-4

T.C.
BOLU VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : B.08.4.MEM.4.14.00.02.121/ 20723
Konu : Araştırma izni.

13 Aralık 2010

VALİLİK MAKAMINA

- İlgi: a) 28/02/2007 Tarih ve B.08.0.EGD.0.33.05.311/1084 sayılı makam onayı.
b) 05/03/2007 Tarih ve B.08.0.EGD.0.33.05.00-320/1143 sayılı emirleri.
c) Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma ve Araştırma Desteğine Yönelik İzin ve Uygulama Yönergesi.
d) Milli Eğitim Bakanlığının 25.06.2010 tarih ve 4194 Sayılı İl Milli Eğitim Müdürlükleri ARGE Yönergesi.
e) AİBÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğünün 08/12/2010 tarih ve B.30.2.ABÜ.0.41.72.00-302.14/1058 sayılı yazısı.

Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğünün ilgi (e) yazısında bildirildiği üzere; Okulöncesi Öğretmenliği Bilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Tacettin TEZCAN'ın, ilimiz Merkez ilçeye bağlı Anaokulları ve İlköğretim okullarının anasınıflarında görev yapan okulöncesi öğretmenlerine "Okulöncesi Öğretmenlerinin Yaşam Kalitesi ve İş Doyumunun Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi (Bolu İl Örneği)" konulu araştırmayı 31 Mart 2011 tarihine kadar uygulama isteği,

Bakanlığımız Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığının ilgi (b) emirleri ekinde alınan ilgi (a) makam onayı ile uygulamaya konulan ilgi (c) ve (d) Yönergeler doğrultusunda incelenmiş olup,

"Okulöncesi Öğretmenlerinin Yaşam Kalitesi ve İş Doyumunun Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi (Bolu İl Örneği)" konulu araştırmanın, yukarıda kapsamı/ismi belirtilen anaokulları ve ilköğretim okullarında görev yapan okulöncesi öğretmenlerine uygulanması, katılımcıların gönüllü olması, okul müdürlüğünün bilgisi ve sorumluluğunda uygulanması halinde müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde, olurlarınıza arz ederim.

Recep SEZER
Milli Eğitim Müdürü

OLUR
..../12/2010
Cemal POLAT
Vali a.
Vali Yardımcısı

Bolu İl Milli Eğitim Müdürlüğü
Tabaklar Mah. Cumhuriyet Cad.
Anadoluh Sok. 14200 BOLU
Tel : 0374 215 11 06- 0374 215 12 04
Fax : 0374 215 44 85
Web : <http://bolu.meb.gov.tr>
E-Posta : bolu@meb.gov.tr

